

”...JEG ER JO OGSÅ BARE ET
MENNESKE. JEG ER JO IKKE ÉN,
MAN LEGER MED.”

EN KVALITATIV UNDERSØGELSE AF UNGES OG PROFESSIONELLES
OPLEVELSE AF SAMARBEJDET OM OVERGANGEN FRA BØRNEsystemET TIL
VOKSENSYSTEMET.

Maja Riis Frederiksen
Vejleder: Henning Olsen
Antal anslag 237.684

05-02-2015

INDHOLDSFORTEGNELSE

Abstract	4
Indledning	6
Litteraturstudie.....	8
Retsgrundlaget i forhold til udsatte unge.....	8
Den sociale lovgivning.....	8
Beskæftigelseslovgivningen	10
Statistiske tendenser.....	11
Eksisterende forskning	13
Problemfelt	17
Metateoretisk positionering	22
Videnskabsteoretisk afgrænsning.....	22
Fænomenologi	24
Filosofisk hermeneutik	26
Projektets design og metode	28
Overordnede metodestrategier	28
Valg af kvalitativ metodetilgang.....	29
Det empiriske grundlag	30
kvalitative forskningsinterview	32
Det fænomenologiske interview	32
Selektion af informanter.....	33
Interviewundersøgelsen.....	36
Transskription	38
Teorirelatering	39
Analysestrategi.....	39
Metoderefleksioner	41
Analysedel 1 - Fænomenologisk analyse.....	44
De unges oplevelse af samarbejdet med de professionelle.....	45
Relationen til de professionelle	45
samarbejdet omkring efterværnsafgørelsen.....	47
Overgangen fra børneafdelingen til voksenafdelingen.....	50
De professionelles oplevelse af samarbejdet med den unge.....	51
Relationens betydning for samarbejdet.....	52
Forventninger og krav til den unge.....	53

Udfordringer i samarbejdet med den unge.....	54
Samarbejdet mellem de professionelle	56
Samarbejdet om overlevering af unge fra Børneafdelingen til voksenafdelingen	56
Udfordringer i samarbejdet.....	59
Det ideelle samarbejde.....	61
Delkonklusion.....	63
Dannelse af idealtyper som grundlag for den teoretiske analyse	65
Analysedel 2 – Teoretisk fortolkning.....	69
Præsentation af det teoretiske begrebsapparat.....	69
Organisationsteori	70
Strukturalistisk konstruktivistisk teori.....	73
Anerkendelsesteori	74
Organisatorisk fortolkning	77
Et strukturelt perspektiv på organisationen.....	77
Et kulturelt perspektiv på organisationen	82
Strukturalistisk konstruktivistisk analyse.....	84
Felt.....	85
Doxa.....	87
kapital.....	88
Anerkendelsesteoretisk fortolkning.....	90
Unge oplevelse af anerkendelse og krænkelser i samarbejdet	91
De Professionelles oplevelse af anerkendelse og krænkelser i samarbejdet	94
Tværgående analyse på baggrund af analysedel 2.....	96
Konklusion	98
Perspektivering.....	101
Litteraturliste.....	104
Statistik og love	106
Artikler	106
Bilag 1 - Litteratursøgning.....	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Bilag 2 – Interviewguide professionelle.....	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Bilag 3 – interviewguide unge.....	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.

ABSTRACT

For young people, who has been in protective custody or has received preventive social measure in their childhood, the transition to adulthood can be particularly difficult. Social studies shows that young people who has been in protective custody more often has mental and physical problems, are unemployed, homeless and suffer from addictive behavior as adults. During the latest years the social legislation has been expanded with focus regarding this specific challenge. The municipalities are now required to offer a higher number of young people preventive actions past childhood in the transition to adulthood. This has shown to cause difficulties in the municipalities. The difficulties especially occur during the cooperation in the different departments working with these young people, due to problems with determining responsibilities among the departments, during the transition to adulthood and change of social legislation. These can lead to incoherent support efforts and general lack of experienced continuity. This thesis is focusing on how young people and social workers experience the cooperation during the difficult periods of transition from childhood to adulthood, when they change to a different social legislation.

The thesis contains an empirical study, and consists of qualitative interviews with five social workers and two young people, who has experienced the cooperation. The collection of the data is build upon an inductive phenomenological approach in order to achieve detailed and unaffected descriptions of the informants experiences. My preconception has been set aside during the data collection and in the first analysis. In the end of the first analysis, I have created analytical second-order conceptions, in order to achieve a better understanding of the experiences and I order to include theories in the interpreting analysis.

The first analysis shows, that young people is experiencing lack of continuity and left with a feeling of not being involved. The Social workers talk about difficulties in the cooperation regarding disagreements in professional values, economicals and responsibilities.

The second analysis has an interpreting aim, based on a philosophic hermeneutic point of view. Three theoretical approaches; Bourdieu's structural theory, Honneths recognition theory and organizations theory has been used to achieve an understanding of the experiences and the actions of the social workers during the cooperation with young people and social workers from

other departments. With these theoretical approaches it is seen, that the difficulties of the cooperation concerns cultural and structural differences inside the organization. It is seen that lack of communication, varying structural factors, including the over-all framework, economic limitations and legal standpoints create obstacles for effective cooperation. With Bourdieu it is seen, that the cooperation-field contains professional disagreements and differences in the value of capitals. Honneths approach, opposite the two others, is focusing in the interpersonal interactions and feelings. The analysis highlights how lack of recognition in the interaction with the social workers provides anger and passivity concerning the young people. In addition the social workers also experience violation of their professional abilities, which has a negative affect on cooperation. The results of these theories will contribute to a better understanding of the young people and social workers actions in the cooperation in the transition from childhood to adulthood.

INDLEDNING

”... Tobias har været anbragt udenfor hjemmet i det meste af hans barndom. Han har boet på en institution for unge i de sidste 2 år. Om en måned fylder Tobias 18 år. Hans sagsbehandler i børne- og familieafdelingen har fortalt ham, at de ikke mener, at han er berettiget til efterværn, idet han har et stort misbrug af hash og da han ikke ønsker at få hjælp til sit misbrug. Sagsbehandleren fortalte, at hun ikke mente, at det gav mening at forlænge hjælpen til Tobias, når han ikke møder op til de aftaler, han har med sin primærpædagog og med sagsbehandleren. Hun mente ikke, at Tobias viser, at han vil samarbejde. Tobias er ligeglad, han gider ikke komme til flere møder på kommunen og vil bare gerne klare sig selv. Han har fået lov at flytte ind til en kammerat, hvor han kan sove på sofaen i nogle uger. Sagsbehandleren fortalte ham, at han ville blive indkaldt til en samtale i voksenafdelingen, og at det var vigtigt, at han mødte op, så de kan hjælpe ham med at få en bolig og en kontaktperson. Tobias har fået indkaldelsen, men kom ikke af sted, da han sov over sig og da han i øvrigt ikke har lyst til at tale med flere mennesker fra kommunen. Nu har han fået et nyt brev om, at hans sag lukkes, da han ikke mødte op til samtalen. Tobias har samtidig opdaget, at han ikke har fået penge, som han plejer. Han ringer op til sekretæren i Børne- og Familieafdelingen, som plejer at hjælpe ham, når hans lommepenge ikke er gået rigtig ind på kontoen. Hun fortæller, at Tobias ikke længere får tøj- og lommepenge, da han jo ikke længere er anbragt. Hun henviser Tobias til at henvende sig i jobcentret, så han kan søge kontanthjælp. Tobias har ikke telefonnummeret til jobcentret, så i stedet ringer han til en kammerat, som gerne vil låne ham nogle penge. Et par måneder senere henvender Tobias sig på et herberg, da han ikke længere kan finde steder at sove..”

Casen om Tobias er opdigtet. Det er dog min erfaring, at der findes unge, som vil kunne fortælle en lignende historie. En historie om hvordan overgangen fra barn til voksen kan være særlig vanskelig, hvis ens barndom har været præget af ustabilitet og fravær af voksne. Unge, som Tobias kan have behov for at løsrive sig fra det kommunale system, som de har været en del af i mange år, men de kan samtidig have vanskeligt ved at få skabt en stabil tilværelse med fast bolig, uddannelse osv.

Forskningen bekræfter historien om Tobias og flere undersøgelser peger på, at udsatte unge, som har modtaget støtte i deres opvækst, sjældnere får en uddannelse, har svagere tilknytning til

arbejdsmarkedet, har dårligere fysisk og psykisk helbred osv. (Jacobsen et al., 2010). Det sociale arbejde kritiseres for at lade de unge i stikken i forbindelse med, at de bliver voksne, da de unge udskrives af kommunernes børnesystemer uden en plan for fremtiden (Information, 2012; Mølholt, 2012).

I de kommunale forvaltninger, som er i berøring med de unge, giver målgruppen ligeledes anledning til frustration. Frustration, idet de unge udgør en stigende andel i antallet af kontanthjælpsmodtagere, og da de har så komplekse vanskeligheder, at de kan være svære at hjælpe (Ugebrevet A4, 2012). Målgruppen giver endvidere anledning til debat internt i kommunerne, idet ansvaret, for hvem der skal tilbyde støtte til denne udsatte gruppe, kan være svært at placere.

I nærværende speciale ønsker jeg at interesse mig for det kommunale samarbejde omkring udsatte unge. Et samarbejde som efter min erfaring er påkrævet for, at unge som Tobias ikke ender på herberg og derved i risiko for også i sit voksenliv at tilhøre en socialt udsat gruppe. Jeg har erfaret, som ansat i en Børne- og Familieafdeling, at samarbejdet har vanskelige betingelser og at det, trods gode intentioner og et hav af samarbejdsbeskrivelser, ikke er lykkedes at finde en metode, som medvirker til, at unge som Tobias tilbydes en mere sammenhængende og koordineret indsats. Jeg finder det interessant at undersøge nærmere, hvad der gør, at samarbejdet omkring målgruppen tilsyneladende har så svære betingelser i den offentlige forvaltning. Gruppen af udsatte unge har ofte komplekse problemer og derved et øget behov for støtte på flere områder i deres liv. Dette stiller krav til kommunerne om at koordinere indsatserne, således at de unge får en sammenhængende og målrettet indsats, som gør dem i stand til klare sig selv.

Jeg vil indlede mit speciale med et litteraturstudie, hvor eksisterende litteratur og viden om problemfeltet vil blive gennemgået. Formålet med litteraturstudiet er således at skitsere relevant viden og forskningstendenser på området for derved at blive inspireret til en relevant afgrænsning af undersøgelsesfeltet og endelig nå frem til en interessant problemformulering. Litteraturstudiet vil tage udgangspunkt i temaet; *samarbejde omkring udsatte unge i kommunalt regi*.

LITTERATURSTUDIE

Følgende afsnit har til formål at redegøre for relevant viden og tendenser på området for derved at nå frem til en relevant problemformulering. Jeg vil indlede litteraturstudiet med at redegøre for retsgrundlaget for kommunernes arbejde med udsatte unge samt udviklingen i denne. Dernæst vil jeg præsentere statistiske data omkring målgruppen for derved at få indblik i omfanget samt udviklingen heri. Endelig vil jeg præsentere forskningstendenser på området på baggrund af litteratursøgningen, som kan pege på relevante problemformuleringer og områder, som endnu ikke er tilstrækkeligt belyste og dokumenterede i litteraturen.

RETSGRUNDLAGET I FORHOLD TIL UDSATTE UNGE

Præsentationen af retsgrundlaget og udviklingen heri er relevant for specialets kontekstualisering, idet kommunernes indsatser overfor udsatte unge er lovgivningsmæssigt reguleret. Dertil kommer, at kommunernes indsatser i forhold til udsatte unge er reguleret i flere love, hvilket som nævnt indledningsvist kan give vanskeligheder i forhold til samarbejdet. Udviklingstendenserne kan indikere politiske intentioner i kommunernes arbejde med udsatte unge og særligt, da der er tale om flere lovgrundlag, er det interessant at undersøge, hvorledes der er overensstemmelse imellem lovgivers intentioner på henholdsvis børneområdet og voksenområdet.

DEN SOCIALE LOVGIVNING

Kommunernes arbejde med udsatte børn, unge og voksne er lovreguleret i Serviceloven, og her findes således hjemmel til at iværksætte forebyggende foranstaltninger såvel som anbringelser i forhold til børn og unge samt til at iværksætte støtte til voksne, som har et særligt behov for støtte.

Af formålsbestemmelsen til kapitel 11 i serviceloven, som omhandler særlig støtte til børn og unge fremgår, at: *"Formålet med at yde støtte til børn og unge, der har et særligt behov herfor, er at sikre, at disse børn og unge kan opnå de samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende"* (SEL § 46). I formålsbestemmelsen ses således et langsigtet perspektiv i arbejdet med børn og unge med særlige behov. Det understreges at

formålet er, at børnene og de unge kan opnå et selvstændigt voksenliv på lige fod med deres jævnaldrende.

I udgangspunktet vedrører Servicelovens kap. 11 børn og unge med behov for særlig støtte, hvilket betyder, at foranstaltninger efter dette kapitel ophører ved barnets 18. år. De unge har herefter mulighed for at søge hjælp efter Aktivloven eller efter Servicelovens bestemmelser, som retter sig mod voksne med særlige behov. I 2001 blev det dog muligt for kommunerne at forlænge foranstaltninger efter børnebestemmelserne udover den unges 18. år ved at tildele den unge efterværn. Efterværn bestod på dette tidspunkt af støtte til unge, som var anbragte eller modtog forebyggende foranstaltninger op til det 18. år, i form af forlængelse af døgnophold, tildeling af en personlig rådgiver eller en kontaktperson. Siden 2001 er reglerne omkring efterværn løbende blevet udvidet, således at flere unge nu er berettiget til efterværn, og det er muligt at tildele forskellige former for støtte til de unge, som led i efterværnet. Endvidere kan unge, som ved det 18. år ikke ønsker efterværn, vende tilbage senere og bede om, at der iværksættes et efterværn, indtil de bliver 23. år.

I 2001, hvor efterværnsbestemmelserne trådte i kraft, var tanken at opprioritere indsatsen overfor de 18-22 årige, men det var samtidig tanken, at der var tale om en relativt beskeden gruppe, som var i målgruppen for indsatsen (Christoffersen et al., 2005). At målgruppen for efterværn er udvidet, samt at det er muligt at tildele flere forskellige former for efterværn, indikerer en intention om at flere unge skal tildeles efterværn. Ved indførelsen af Barnets Reform pointeres ligeledes i vejledninger til loven, at formålet med at udvide bestemmelserne er at forebygge, at udsatte unge får vanskeligheder ved at gennemføre en uddannelse, at de får ustabile boligforhold osv. (Servicestyrelsen, 2011). Udviklingen i retsgrundlaget i forhold til efterværn peger således på, at flere unge nu er i målgruppen for efterværn, samtidig med de unge nu i højere grad skal tilbydes individuelle forløb, som imødekommer de unges behov for støtte.

Socialministeriet igangsatte i 2008 et initiativ, hvor kommuner kunne ansøge om midler til at forsøge sig med tiltag, som havde til formål at forbedre indsatsen overfor unge i målgruppen for efterværn (Socialstyrelsen, 2008). Indsatserne skulle gives til alle unge, som er anbragte ved det 18. år, for derved at undersøge, hvorledes det ville være fordelagtigt, at efterværn gives som en

rettighed og ikke som nu, hvor ikke alle unge vurderes som værende i målgruppen for efterværn. Dette peger ligeledes på, at der er stor opmærksomhed på, hvorledes lovgivningen kan understøtte, at flere unge får tilstrækkelig støtte i overgangen fra barn til voksen.

Som nævnt indeholder Serviceloven bestemmelser, som påhviler kommunerne at tilbyde støtte til voksne med fysisk eller psykisk nedsat funktionsevne, samt voksne med særlige sociale problemer. Af servicelovens § 81, fremgår, at *"Kommunalbestyrelsen skal tilbyde en særlig indsats til voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer. Formålet med indsatsen er, at forebygge, at problemerne for den enkelte forværres, at forbedre den enkeltes sociale og personlige funktion samt udviklingsmuligheder, at forbedre mulighederne for den enkeltes livsudfoldelse gennem kontakt, tilbud om samvær, aktivitet, behandling, omsorg og pleje, samt at yde en helhedsorienteret indsats med servicetilbud afpasset efter den enkeltes særlige behov i egen bolig, herunder i botilbud efter lov om almene boliger m.v. eller i botilbud efter denne lov."*

Til forskel fra bestemmelserne i kapitlet om særlig støtte til børn og unge ses af formålsbestemmelsen jf. § 81, at formålet ikke nødvendigvis er, at udvikle det enkelte individ, men at det ligeledes handler om at forebygge, at den enkeltes situation forværres. Bestemmelsen indeholder ikke på samme måde et krav om udvikling, men blot at situationen for den enkelte ikke forværres. Støtten til voksne kan således have en mere vedligeholdende funktion, som bevirker, at den enkelte eksempelvis kan bo i egen lejlighed.

BESKÆFTIGELSESLVGIVNINGEN

Udover bestemmelserne i Serviceloven vil en stor del af de udsatte unge være i målgruppen for aktivlovens bestemmelser, idet de ikke er i beskæftigelse og derved er på overførselsindkomst. Aktivloven er netop blevet revideret og den såkaldte kontanthjælpsreform trådte i kraft d. 01.01.2014. Kontanthjælpsreformen indeholder flere initiativer, som retter sig specifikt mod unge. Eksempelvis medfører kontanthjælpsreformen, at unge uden uddannelse ikke kan modtage kontanthjælp, men i stedet kan få uddannelseshjælp. De unge mødes endvidere med et uddannelsespålæg, hvilket betyder, at de hurtigst muligt skal påbegynde en uddannelse.

Unge, som ikke umiddelbart er uddannelsesparate, vil blive tilbudt aktivitetstilbud, som kan føre dem tættere på målet om at påbegynde en uddannelse. De unge vil efter 3 måneder få tilbudt et aktivitetstillæg til deres uddannelseshjælp, såfremt de deltager i de tilbudte aktivitetstilbud. De mest udsatte unge kan få aktivitetstillægget med det samme (Beskæftigelsesministeriet, 2014).

Organisationer og foreninger har kritiseret kontanthjælpsreformen for at skabe et øget pres på de unge for at få dem fra kontanthjælpssystemet og over i uddannelsessystemet. Dette, idet gruppen af udsatte unge kan være i risiko for, at deres komplekse sociale problemer bliver underprioriteret, da fokus er på uddannelsesparathed. Der ses således en risiko for, at de unge starter op på en uddannelse, men at de ikke besidder de relevante kompetencer til at gennemføre uddannelsen, hvilket kan resultere i, at de må stoppe (Rådet for Socialt Udsatte, 2013). Hvorvidt denne risiko bliver aktuelt eller ej, vil afhænge af Jobcentrenes vurdering af, hvornår unge er uddannelsesparate, og det er således ikke muligt på nuværende tidspunkt at vurdere reformens reelle betydning for gruppen af udsatte unge.

STATITISTISKE TENDENSER

Følgende afsnit har til formål at kontekstualisere specialets tema ved at afdække omfanget af udsatte unge, som kommunen skal samarbejde om. Jeg vil præsentere data, som kan give et billede af hvor mange unge, som defineres som udsatte i Danmark. Omfanget vil blive skitseret ved hjælp af statistiske opgørelser, primært fra Ankestyrelsen samt relevante undersøgelser omkring unge i efterværn samt om udsatte unge generelt.

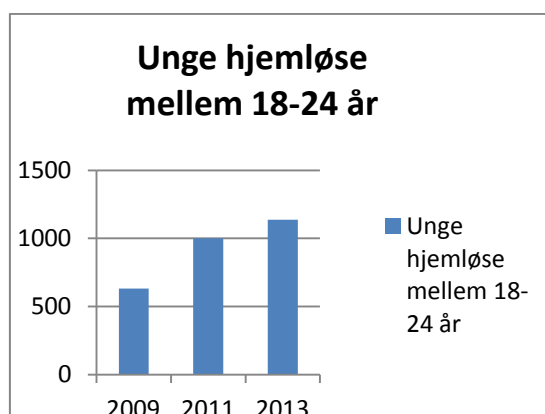
Gruppen af udsatte unge er i forskningen karakteriseret som unge, der er marginaliseret fra arbejdsmarkedet/uddannelsessystemet, har familiemæssige vanskeligheder, lavt selvværd, misbrugs- og kriminalitetsproblemer, manglende skolegang og ringe sociale færdigheder mm. (Malmborg & Jensen, 2003; Jakobsen, 2010; Mølholt et al., 2012). Jeg vil tage udgangspunkt i denne karakteristik i forsøget på at tegne et billede af omfanget af gruppen af udsatte unge.

Som nævnt gør det sig gældende, at en stor del af de udsatte unge har været modtagere af støtte i deres barndom, og en del har været anbragt udenfor hjemmet. I Danmark er ca. 1 % af det samlede antal børn og unge anbragt udenfor hjemmet (Olsen, Egelund og Lautsen, 2011). Af

Ankestyrelsens opgørelser var der i 2012 1975 unge, som var anbragt ved det 17. år. Heraf blev der i 524 tilfælde truffet afgørelse om at tildele den unge efterværn. Man kan således udlede at lidt mere end ¼ del af de unge, som var 17 år i 2012 fik tildelt støtte udover det 18. år. Det er dog svært at sige noget omkring det samlede antal af unge, som er i efterværn, idet det alene er muligt at finde statistiske opgørelser over antallet af nye afgørelser om efterværn samt antallet af unge, som fortsat er døgnanbragt i efterværn. De unge, som udskrives af deres anbringelse ved det 18. år, men som tildeles efterværn i form af kontaktperson, fremgår ikke af de statistiske opgørelser fra ankestyrelsen, og tallene har ikke været mulige at finde på anden måde. Dertil kommer, at det af SFI's vidensopsamling om efterværn fremgår, at kommunerne synes at underrapportere deres efterværnsafgørelser, hvorfor antallet af afgørelser om efterværn kan være upræcise (Mølholt, 2012).

Udover unge, som kan ses i efterværnsstatistikkerne, er det muligt at tegne et billede af omfanget af unge, som kan karakteriseres som udsatte, ved at kigge på at statistikker over unge, som modtager kontanthjælp; unge, som modtager misbrugsbehandling samt unge, som er hjemløse. Jeg vil derfor fremhæve data, som berører disse temaer, for at skitsere omfanget af udsatte unge i Danmark.

I 2011 var mere end 8000 unge på kontanthjælp i den såkaldte matchgruppe 3, som er defineret ved de midlertidigt passive kontanthjælpsmodtagere. Siden 2008 er dette tal næsten tredoblet (Jobindsats.dk). De unge i matchgruppe 3 er vurderet til at have så store sociale problemer, at de ikke kan påbegynde en uddannelse eller et arbejde. På hjemløseområdet ses ligeledes en stigning af udsatte unge under 24 år.

I 2011 var der 1002 unge under 24 år, som ikke havde et hjem, og samlet udgjorde de unge under 30 år 30 % af det samlede antal hjemløse. I 2009 var der blot 633 unge under 24 år, som var hjemløse, hvilket betyder, at der var en stigning på 60 % af unge hjemløse fra 2009 og 2011 (SFI Hjemløshed i Danmark 2009, 2011 og 2013).

På misbrugsområdet viser en optælling, at 2091 unge under 24 år i 2011 var i misbrugsbehandling. Også her er set en stigning blandt de unge, da der i 2008 blot var 1551 unge som modtog behandling. Dette svarer til en stigning på 35 %.

Samlet set kan det statistiske overblik give et billede af, at målgruppen for nærværende speciale er en gruppe, som antalsmæssigt er stigende. Antallet af unge, som er anbragte har været stabilt i en årrække, men idet målgruppen for efterværn har været udvidet, må det forventes, at et større antal unge vil blive tildelt efterværn. Antallet af unge, som har været på offentlig forsørgelse har været voldsomt stigende, hvilket også gør sig gældende for unge, som er i misbrugsbehandling og som er hjemløse.

EKSISTERENDE FORSKNING

Det følgende afsnit er udarbejdet på baggrund af en litteratursøgning, som har taget udgangspunkt i temaet "samarbejdet om udsatte unge i kommunalt regi". Jeg har afsøgt og læst relevant forskning og litteratur¹, som er centralt i forhold til specialets tema og i nærværende afsnit vil jeg således præsentere de vigtigste spor og tendenser, som har vist sig i litteratursøgningen og som er relevante i forhold til specialets afgrænsning.

Gruppen af udsatte unge er, som nævnt i forskningen, karakteriseret som unge, der er marginaliseret fra arbejdsmarkedet/uddannelsessystemet, har familiemæssige vanskeligheder, lavt selvværd, misbrugs- og kriminalitetsproblemer, manglende skolegang og ringe sociale færdigheder mm. (Malmborg & Jensen, 2003; Jakobsen, 2010; Mølholt, 2012). De udsatte unge har altså komplekse og sammensatte sociale vanskeligheder og for en stor dels vedkommende gør sig således også gældende, at de enten har været anbragte udenfor hjemmet eller har været

---

¹ Se bilag 1 for uddybende beskrivelse af kriterier for søgning

tilbudt andre foranstaltninger i gennem deres opvækst (Malmberg & Jensen, 2003). Et centralt tema i forskningen omkring udsatte unge er derfor også efterværn. SFI campbell udgav i 2006 et review, *Independent Living Programs for Young People leaving the care system*, hvor formålet var at evaluere effektiviteten af forskellige efterværnstiltag i England. Konklusionen blev, at efterværn havde en positiv virkning, men at der manglede systematisk viden om effekten af de forskellige efterværns indsatser (Donkoh et al., 2006) .

I årene herefter følger flere undersøgelser, danske såvel som udenlandske, som har til formål at undersøge effekterne af efterværn samt at undersøge hvilke udfordringer og erfaringer, som eksisterer i forhold til tilrettelæggelsen af efterværnsindsatser i kommunerne (Jakobsen et al., 2010; Andersen, et al., 2011; Mølholt et al., 2012). Socialforskningsinstituttet (herefter SFI) udgiver i 2012 en videns- og erfaringsopsamling, som bl.a. peger på, at særligt to efterværnstilbud har vist sig at have en positiv effekt for danske unge, henholdsvis gruppetilbud med andre tidligere anbragte unge, samt det at have en personlig relation til en voksen (Mølholt, 2012).

En anden af hovedkonklusionerne i forskningen omkring efterværn er, at efterværn har en positiv effekt for de unge, men at der eksisterer store forskelle i tilrettelæggelsen af efterværnsindsatsen fra kommune til kommune, samt at samarbejdet internt i kommunerne er vanskeligt. Samarbejdsvanskelighederne ses typisk i samarbejdet mellem børneafdelingen og voksenafdelingen, hvor der opstår uklarheder omkring rolle og ansvar i forhold til de unge. Økonomi fremhæves i den forbindelse ligeledes som et centralt tema, som vanskeliggør samarbejdet (Mølholt, 2012; Bakketeig & Backe-Hansen, 2008). Bakketeig & Backe-Hansen peger i deres vidensopsamling på, at der blandt andet opstår samarbejdsvanskeligheder, idet børneafdelingen oplever vanskeligheder ved at få videregivet sager til andre afdelinger, idet sagerne opfattes som en ressourcemæssig belastning (Bakketeig & Backe-Hansen, 2008).

Ifølge forskningen er et godt tværfagligt samarbejde samt en tæt relation mellem sagsbehandleren og den unge afgørende for en god sagsbehandling og et vellykket efterværnsforløb, og der peges således på, at klare retningslinjer og ansvarsfordeling er afgørende for, at de unge oplever et tilfredsstillende efterværnsforløb (Ibid).

Ifølge Tina Bømler har den offentlige sektor været udsat for et bombardement af strukturændringer, nye styringsredskaber samt lovændringer i de seneste 3 årtier, hvilket har ændret det sociale arbejdes praksis markant (Bømler 2012). I forbindelse med strukturreformen i 2007 blev de små kommunale enheder erstattet med større enheder, med henblik på at høste stordriftsfordele og effektivisere den offentlige sektor. Dette medførte en øget specialisering og arbejdsdeling i forskellige forvaltningsenheder, og det blev antaget at større enheder kunne håndtere større sagsmængder, samt træffe kvalificerede afgørelser. Samtidig blev der dog fremhævet, at små enheder havde en mere helhedsorienteret sagsbehandling.

Bømler kritiserer denne udvikling mod mere specialiserede enheder for at hæmme helhedssynet, samt at borgere med komplekse sociale problemer er dårligt hjulpet i et system, som bevirker, at borgere skal i kontakt med mange forskellige sagsbehandlere. Hun fremhæver, at nærhedsprincippet og tværfagligheden forsvinder og erstattes i stedet af specialisering og standardisering. De kommunale sagsbehandlere får i kraft af specialiseringen ringe indblik i andre afdelingers indsatser og har alene kendskab til egne regler og muligheder (Bømler 2012).

For at forsøge at forbedre samarbejdet omkring ungeindsatsen har flere kommuner afprøvet en samarbejdsmodel, som har til hensigt at styrke koordineringen og sikre en helhedsorienteret indsats på tværs af faggrænser, forvaltninger og afdelinger. Samarbejdsmodellen er et initiativ i forbindelse med projektet "Lige muligheder", som er iværksat af socialministeriet i 2008. Samarbejdsmodellen indebærer, at der nedsættes en tværfaglig samarbejdsgruppe omkring de unge, som følger dem fra de er 15 til 23 år. Den tværfaglige gruppes medlemmer bidrager med forskellige kvalifikationer og kompetencer, som kan hjælpe den unge med at komme i gang med en uddannelse eller i beskæftigelse. Evalueringer af samarbejdsmodellen peger på, at samarbejdsmodellen medvirker til, at de unge får en mere koordineret og målrettet indsats. Det fremgår af evalueringen, at de involverede deltagere i samarbejdsgruppen oplever fælles ansvar og forpligtelse overfor den unge, og de mål, som er formuleret, er konkrete og målrettede. Det fremgår dog også, at der fortsat i nogle kommuner ses vanskeligheder i forhold til ansvarsfordelingen og at "bolden spilles rundt" mellem de forskellige deltagere i organisationen, såfremt ansvarsfordelingen ikke er klar (Jakobsen et al., 2013).

Ifølge Mølholt et al. kan en af forklaringerne på samarbejdsvanskelighederne være, at der eksisterer forskellige syn på de unge afhængig af hvilken afdeling, den professionelle tilhører. I børnesystemet betragtes de unge som børn, og i voksensystemet betragtes de som unge voksne. Herved peges på, at børnesystemet kan have et tilbageskuende blik på de unge, hvorimod voksensystemet har et fremadskuende blik på de unge. Denne distinktion understreger dilemmaet imellem på den ene side at give den unge tilstrækkelig støtte, men på den anden side at lære den unge at stå på egne ben (Mølholt et al., 2012). Det fremhæves i den forbindelse, at efterværnsindsatsen bør planlægges under hensynstagen til den unges individuelle behov, og at dette indebærer, at den unge får mulighed for en gradvis selvstændiggørelse (Bakketeig & Bakke-Hansen, 2008). Det peges på, at det er afgørende, at der findes en balance mellem disse to perspektiver, for at de unge oplever en helhedsorienteret og koordineret indsats (Ibid).

Som nævnt er der således en del forskningsprojekter, som samlet giver et billede af, at der eksisterer samarbejdsvanskelighederne i forhold til udsatte unge, og særligt i forhold til unge, som er i efterværn. Malmberg og Jensen, som er forfattere til en undersøgelse af udsatte unges integration på arbejdsmarkedet, peger i den forbindelse på en række barrierer, som de ser, hæmmer udviklingen af det tværfaglige samarbejde i beskæftigelsesafdelinger. De peger på bl.a. på manglende tradition for at inddrage andre fagligheder, manglende anerkendelse af andres faglighed og manglende viden om egen, tid, ansvarsforflyttelse, tavshedspligt, status mm. Malmberg og Jensen mener, at en måde at imødekomme barriererne, kan være en klar rolle- og ansvarsfordeling, samt en fælles metode i arbejdet med de udsatte unge.

Et andet spor i litteraturen omkring udsatte unge beskæftiger sig med, hvordan de unge oplever sagsbehandlingen i kommunen og herunder samarbejdet mellem de forskellige afdelinger, som de er i berøring med. Flere undersøgelser fremhæver, at de unges inddragelse i sagsbehandlingen er vigtig for at sikre en god overgang til et selvstændigt voksenliv, idet inddragelsen kan sikre de unges motivation og engagement samtidig med, at inddragelsen kan medføre, at de unge oplever overgangen mindre kaotisk og pludselig (Bakketeig & Bakke-Hansen, 2008; Nikolajsen & Svendsen, 2011; Jakobsen et al., 2013). Undersøgelserne peger dog på, at de unge i mødet med den offentlige forvaltning ikke oplever sig inddraget i sagsbehandlingen, men at de unge oplever manglende interesse og lydhørhed overfor deres fortællinger og meninger, samtidig med at

beslutninger bliver truffet hen over hovedet på dem (Nikolajsen & Svendsen, 2011; Mølholt et al., 2012). Rådet for socialt udsatte har i 2013 foretaget en undersøgelse af udsatte unges oplevelse af mødet med kommunen, hvor de fremhæver, at de unge savner hjælp til at navigere i det komplekse sociale system, samt at de mødes af modsatrettede krav fra forskellige afdelinger (Rådet for socialt udsatte, 2013). Videre forklares, at de unges oplevelse af manglende koordination og helhedsorienteret støtte i overgangen til voksentilværelsen, kan medføre en isolation og tilbagetrækning, som derved afholder de unge fra at søge hjælp (ibid).

Ifølge Mølholt et al. giver de unge dog udtryk for modsatrettede ønsker til inddragelsen i sagsbehandlingen, idet nogle unge udtrykker et ønske om at blive inddraget, mens andre unge giver udtryk for, at de ikke ønsker dette ansvar. En stor del af de udsatte unge har været klienter i systemet i store dele af deres barndom, hvilket medfører et behov for at løsrive sig. De unge er trætte af at andre bestemmer over dem, hvorfor de undgår kontakten med det offentlige system. Men de unge, som har behov for at løsrive sig, har oftest størst behov for støtte i overgangen fra barn til voksen. Forskere peger således på, at der er behov for at motivere de unge til at modtage støtte, således at det bliver i stand til at klare sig i voksenlivet (Mølholt et al., 2012; Bakketeig & Backe-Hansen, 2008).

PROBLEMFELT

Jeg har skitseret konturerne for området *samarbejdet om udsatte unge i kommunalt regi*. På baggrund af det retslige grundlag, de statistiske tendenser samt forskningstendenser vil jeg fremhæve nogle væsentlige problemstillinger og områder, som giver anledning til undren og som kan være relevante at beskæftige sig med.

Litteraturstudiet tegner et billede af, at indsatsen over for udsatte unge i kommunerne bærer præg af samarbejdsvanskeligheder på tværs af afdelinger og forvaltninger, og at dette har en negativ indvirkning på den hjælp, som tilbydes de unge. Feltet er underlagt flere lovsæt, hvilket komplicerer ansvars- og rollefordelingen. Dertil kommer, at der i de senere år er sket flere reformeringer af såvel Serviceloven som Aktivloven, hvilket yderligere stiller krav til kommunerne om at være opdateret på de nyeste retsregler og snitfladerne imellem lovsættene. På børneområdet er der sket en udvidelse af målgruppen for reglerne om efterværn, hvilket

forventeligt må medføre en betragtelig stigning i udgifter forbundet hermed. På voksenområdet viser de statistiske opgørelser, at antallet af unge på kontanthjælp, i misbrugsbehandling osv. er stigende, hvorfor voksenområdet ligeledes oplever en stigning i udgiftsniveauet i forhold til målgruppen. Samarbejdet kan således have vanskelige forudsætninger og et interessant undersøgelsesspørgsmål kunne derfor være; *hvordan de juridiske og økonomiske forhold påvirker samarbejdet om udsatte unge i kommunerne.*

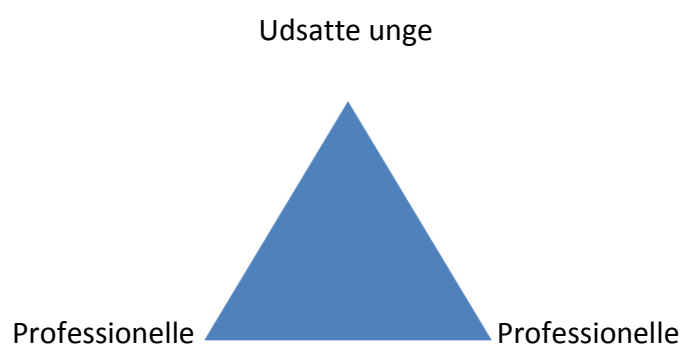
Adskillige undersøgelser peger på en stor variation i kommunernes organisering af indsatsen over for udsatte unge, men at alle organiseringer forudsætter samarbejde mellem de involverede aktører. Et forsøg på at sikre en koordineret og sammenhængende indsats over for de unge er afprøvningen af samarbejdsmodellen, som ifølge evalueringen indeholder flere positive elementer, men som dog ligeledes konkluderer, at kulturkløfter mellem afdelinger og forvaltninger, samt forestillinger om andre afdelingers arbejdsgaver spænder ben for et vellykket samarbejde og ungeindsats. Det er således nærliggende at undersøge nærmere, *hvordan ungeindsatsen kan organiseres bedst muligt i kommunerne*, så unge oplever en sammenhængende og koordineret indsats. Dette kunne gøres ved at undersøge forskellige organiserings- og samarbejdsformer i kommuner.

En tredje problemstilling vedrører, hvordan unge oplever mødet med sagsbehandlingen i kommunerne, herunder hvordan de oplever overgangene i mellem afdelingerne. Undersøgelser, som har beskæftiget sig med temaet, peger på modsatrettede tendenser, idet det understreges, at inddragelsen af unge er centralt i forhold til at lykkes med en indsats, men det fremhæves samtidig, at nogle af de unge ikke ønsker at blive inddraget i sagsbehandlingen, idet de ønsker at bryde med rollen som klient. Det er således interessant, hvorledes indsatsen og samarbejdet kan tilrettelægges, så unge inddrages på en relevant måde, men hvor de samtidig oplever, at overgangen fra barn til voksen, fra børnesystemet til voksensystemet sker som en gradvis selvstændiggørende proces. Denne problemstilling kunne undersøges ved at interesse sig for de unges oplevelser og erfaringer i modsætning til de tidligere nævnte undersøgelsesspørgsmål, som primært berører strukturelle forhold i organisationen.

Der findes således flere interessante undersøgelsesspørgsmål, men fælles er, at de vedrører samarbejdsvanskeligheder mellem afdelinger omkring udsatte unge. Forskellige undersøgelser og

forskningsprojekter har forsøgt at give bud på en hensigtsmæssig organisering af området og måder at samarbejde på og er kommet med anbefalinger i forhold til dette. Færre undersøgelser beskæftiger sig dog med, hvad årsagerne til samarbejdsvanskelighederne er på et mere praksisnært niveau, herunder hvordan sagsbehandlerne oplever samarbejdet omkring målgruppen. Der bliver fremhævet, at der eksisterer forskellige syn på de unge, samt faglige og kulturkløfter mellem afdelinger, hvilket jeg finder interessant at undersøge nærmere. Dette undersøgelsesspørgsmål kan besvares ved at fokusere på de professionelles oplevelser og adfærd i samarbejdet og det vil således være de professionelles erfaringer, som er i fokus. Jeg ønsker at gå i dybden med denne problemstilling, idet en dybere forståelse af, hvad der ligger til grund for samarbejdsvanskelighederne blandt de professionelle, efter min opfattelse kan give de bedste forudsætninger for at forstå, hvor der er behov for ændringer i praksis, således at udsatte unge hjælpes på den bedste måde.

Jeg finder det imidlertid interessant at kombinere dette fokus med unges oplevelser af samarbejdet. Det er interessant at undersøge, hvorvidt det er de samme temaer (udfordringer og gevinster), som fremhæves af henholdsvis professionelle og unge. De unge er jo omdrejningspunktet for samarbejdet og det er derfor centralt at interessere sig for, om de temaer, som fremhæves, som vanskelige af de professionelle også opleves som u hensigtsmæssige for den unge. Jeg ønsker således at foretage en komparativ analyse af oplevelsen af samarbejdet omkring udsatte unge, hvor de unges såvel som de professionelles erfaringer og oplevelser inddrages. Herved er det muligt at sammenligne erfaringer og oplevelser, hvilket kan bidrage til at en bredere forståelse af, hvad der virker hæmmende og fremmende for samarbejdet. Der er således tale om en komparativ analyse af tre parters oplevelser af et samarbejde

FIGUR 1

Jeg har valgt at afgrænse målgruppen til unge, som er mellem 18 og 23 år, og som har behov for støtte i overgangen fra barn til voksen. Det vil sige unge, som er i efterværn; unge, som er udskrivet af efterværn eller unge, som har fået afslag på efterværn, men som har behov for hjælp i deres voksenliv. Denne gruppe har jeg valgt, idet de unge i høj grad fordrer, at de professionelle samarbejder for at sikre en helhedsorienteret og sammenhængende indsats for de unge i overgangen fra barn til voksen. Det er særligt interessant at undersøge samarbejdet omkring denne målgruppe, da undersøgelser peger på, at der ofte opstår samarbejdsvanskeligheder i forhold til denne målgruppe, og da det samtidig fremhæves, at overgangen fra barn til voksen for udsatte unge kan være særlig vanskelig og at manglende hjælp kan have alvorlige konsekvenser for de unge. Ved at foretage dette valg, afgrænser jeg mig fra at beskæftige mig med unge, som ikke kan få efterværn. Det kan være unge, som ikke har været i kontakt med Børne- og Familieafdelingen igennem deres barndom, eller unge som har modtaget mindre indgribende foranstaltninger i deres barndom og derfor ikke kan få efterværn. Jeg er motiveret for at beskæftige mig med unge i efterværn, idet jeg har været beskæftiget indenfor børneområdet og har erfaret, hvordan målgruppen har været omdrejningspunktet for store samarbejdsvanskeligheder, som kan resultere i, at de unge ikke får den nødvendige hjælp.

Ovenstående kontekstualisering og gennemgang af relevant forskning og litteratur på feltet leder mig derfor til følgende problemformulering:

Hvordan oplever unge og professionelle samarbejdet om overgangen fra børneafdelingen til voksenafdelingen, herunder?

- Hvordan oplever unge samarbejdet med professionelle i overgangen fra børneafdelingen til voksenafdelingen?
- Hvordan oplever professionelle fra voksenafdelingen samarbejdet med unge i overgangen fra børneafdelingen til voksenafdelingen?
- Hvordan oplever professionelle fra børneafdelingen samarbejdet med professionelle fra voksenafdelingen?

Med betegnelsen professionelle menes socialrådgivere eller socialformidlere, som er ansat i en kommunal forvaltning og som har til opgave at varetage sagsbehandling med udgangspunkt i gældende love, samt eventuelle lokalpolitiske og administrative retningslinjer.

Med betegnelsen unge menes i denne sammenhæng, unge, som har eller har været tilbudt efterværn, samt unge, som har fået afslag på efterværn, men som har behov for støtte i deres voksenliv. De unge er således mellem 18 og 23 år, og har været tilbudt foranstaltninger enten forebyggende eller anbringende foranstaltninger i deres barndom og umiddelbart op til det 18. år. De unge, som er omfattet af nærværende undersøgelse er samtidig unge, som har eller har haft kontakt til voksensystemet i kommunen, idet de enten har haft behov for sociale foranstaltninger i forlængelse af efterværnet eller hvis de har haft behov for kontanthjælp.

METATEORETISK POSITIONERING

Jeg vil i det følgende redegøre for mulige videnskabsteoretiske positioner i relation til projektets problemformulering. Problemformuleringen fordrer ikke en bestemt videnskabsteoretisk retning, om end den dog udelukker nogle, hvorfor det er relevant at redegøre for, hvorledes valget influerer på undersøgelsens metodiske design, analyse og konklusion. *”De ontologiske og epistemologiske grundantagelser, vi har.. har betydning for mange af de valg, vi træffer på de forskellige trin i forskningsprocessen”* (Juil & Petersen; 2012). Den videnskabsteoretiske position har altså central betydning for de metodiske valg, som skal foretages, idet den videnskabsteoretiske retning bestemmer, hvordan det er muligt at tilegne sig viden samt at opnå erkendelse heraf (Olsen, 2002).

VIDENSKABSTEORETISK AFGRÆNSNING

Jeg ønsker at undersøge de unges og de professionelles oplevelse af samarbejdet omkring udsatte unge i efterværn. Jeg er således optaget af at forstå de unges og de professionelles subjektive fortællinger, erfaringer og holdninger til samarbejdet. Fokusering på menneskets subjektive oplevelser og erfaringer medfører, at flere videnskabsteoretiske positioner kan udelukkes alene på denne baggrund. Positivismen og rationalismen betragter virkeligheden, som uafhængig af menneskelige erfaringer og tanker, og efterspørger viden, der korresponderer med virkeligheden, som den er (Juil & Pedersen; 2012). Disse positioner vil således ikke være mulige valg i forhold til nærværende problemformulering.

I modsætning hertil er socialkonstruktivismen, som har en antagelse om, at virkeligheden og erkendelsen er noget menneskeskabt og noget historisk foranderligt. Virkeligheden er en social konstruktion, som ikke kan erkendes og indfanges én gang for alle, men som konstant er under forandring (ibid). Socialkonstruktivismen kan være en mulig position, såfremt specialet sigter mod at undersøge, hvordan samarbejdet italesættes og begrebsliggøres blandt aktørerne. Her ville det være nærliggende at interessere sig for hvilke magtforhold, som skaber diskurserne/opfattelserne af samarbejdet.

Jeg ønsker dog i specialet at interessere mig mere for, hvorledes de unge og de professionelle oplever samarbejdet, frem for hvordan de italesætter samarbejdet. Det er således det levede liv, som er interessant at få indsigt i. En mulig videnskabsteoretisk position, som understøtter dette, er fænomenologien. Fænomenologien sigter mod at belyse sociale fænomener, som de fremtræder for erkendelsen og forudsætter, at virkeligheden er, som mennesker opfatter og forstår den ud fra egne subjektive erfaringer og oplevelser. Fænomenologien bryder således med den mere positivistiske sondring mellem ontologi og epistemologi, idet der indenfor fænomenologien ikke eksisterer en objektiv virkelighed, men alene den virkelighed, som viser sig for erkendelsen (ibid). Ved at vælge en fænomenologisk position vil det levede liv være i fokus, og de unge og sagsbehandlerens oplevelser og erfaringer vil være i centrum.

Centralt indenfor fænomenologien er, at for at nå frem til de rene fænomener, som de spontant fremtræder for subjektet, skal der ske en fænomenologisk reduktion (epoché). Med dette menes, at fænomenerne skal gøres fri af forforståelser og fordomme. I fænomenologien skal forskerens forforståelser således sættes i parentes, for at fænomener kan beskrives så lidt fordomsfuldt som muligt og derved medvirke til at opnå rene, upåvirkede og detaljerede beskrivelser af et givent fænomen. I relation til ovenstående problemformulering kan fænomenologien medvirke til, at der opnås detaljerede og rene beskrivelser af det oplevede samarbejde mellem børneafdelingen og voksenafdelingen og tilgangen kan samtidig understøtte, at empirien ikke påvirkes af mine erfaringsbaserede samt teoretiske fordomme. På trods af min erfaring fra en Børne- og Familieafdelingen er området vedr. samarbejdet omkring udsatte unge relativt ukendt og uudforsket område for mig, hvorfor den fænomenologiske tilgang kan medvirke til en åbenhed overfor de unges og de professionelles forståelser af samarbejdet, således at deres forståelser og erfaringer bliver det bærende i den videre analyse af feltet. De unges og de professionelles erfaringer og meninger er således vigtigere end de teoretiske og erfaringsbaserede fordomme. Fænomenologiens svaghed i relation til nærværende speciale er dog, at det ikke er muligt at opnå en dybdegående analyse af samarbejdet med udgangspunkt i teoretiske begreber.

Problemformuleringen kan ligeledes med fordel undersøges med udgangspunkt i en hermeneutisk position, som på nogle centrale områder har lighedstræk med fænomenologien, men som samtidig også adskiller sig derfra. Den filosofiske hermeneutik og fænomenologien deler en fælles

antagelse om, at der ikke findes en objektiv virkelighed og en sikker viden, men at den sociale verden erfares og erkendes med udgangspunkt i menneskets subjektive forståelse (Berg-Sørensen, 2012). I modsætning til fænomenologien mener den filosofiske hermeneutik dog ikke, at det er muligt at sætte sine fordomme i parentes, men indtager det synspunkt, at forskeren altid medbringer sine fordomme og forforståelser, og at dette ikke hindrer en relevant forståelse og erkendelse (Juul, 2012). Forskeren må dog explicitere sine fordomme, for derved at sætte dem i spil med nye erfaringer og forståelser, samtidig med at fordomme, som ikke kan bekræftes i samspillet med nye erfaringer, må forkastes (Juul, 2012). I nærværende speciale kan hermeneutikken bidrage til at der opnås en dybere fortolkning af de professionelles oplevelse af samarbejdet, da teoretiske og erfaringsmæssige fordomme kan medtages i fortolkningsprocessen.

Da de to sidstnævnte videnskabsteoretiske retninger begge kan bidrage positivt til besvarelsen af problemformuleringen, er det min opfattelse, at valget af én videnskabsteoretisk position medfører et fravalg af de gevinster, som den anden position kan bidrage med. Jeg ønsker derfor at kombinere den fænomenologiske og den hermeneutiske tilgang, således at det er muligt at anvende nyttige perspektiver fra begge positioner. At anvende elementer fra begge videnskabsteoretiske positioner kan i forhold til min problemformulering bidrage til en mere dybdegående og nuanceret analyse, idet jeg kan anvende den fænomenologiske optik til at opnå detaljerede førstepersons oplevelser og erfaringer om samarbejdet, men samtidig foretage en fortolkende analyse, hvor teori og erfaringsmæssige forforståelser kan inddrages, som den filosofiske hermeneutik giver mulighed for. At kombinere de to videnskabsteoretiske positioner er muligt, idet de begge tilhører fortolkningsvidenskaberne, og sigter mod at opnå forståelser af andre menneskers subjektive meninger og erfaringer (Juul & Pedersen; 2012).

Jeg vil i de følgende afsnit beskrive fænomenologien og den filosofiske hermeneutik, og herunder redegøre for, hvilke elementer fra de to retninger, som jeg ønsker at anvende.

FÆNOMENOLOGI

Filosoffen Edmund Husserl betragtes ofte som fænomenologiens fader. Han brød med den på det tidspunkt fremherskende positivistiske adskillelse mellem objekt og subjekt, ontologi og epistemologi. Han havde en grundantagelse om, at den verden, som fremtræder for os, er den

eneste virkelige verden, i modsætning til positivismens antagelse om, at der eksisterer en objektiv virkelighed uafhængig af vores subjektive erfaringer (Juul; 2012). Husserl mente således, at det handler om at starte forfra med fænomenet, at gå til "sagen selv" og sætte alle forestillinger om noget absolut givet og eksisterende i parentes. Hermed introduceres begrebet epoché, som er Husserls begreb for den fænomenologiske reduktion, at sætte forståelserne og fordomme i parentes. Han mente med dette, at for at skabe et sikkert grundlag for erkendelsen skal fænomenet bygge på den umiddelbare oplevelse/erfaring, altså førstepersonsperspektivet (ibid).

I en fænomenologisk analyse tages der således udgangspunkt i førstepersonsperspektivet, menneskets subjektive oplevelse og erfaring og i relation til problemformuleringen kan den fænomenologiske analyse derfor bidrage med umiddelbare og detaljerede oplevelser af samarbejdet, som er interessante i nærværende undersøgelse. For at opnå disse rene og umiddelbare oplevelser kræver det dog, at jeg sætter parentes om min forforståelse eller naturlige indstillinger, som Husserl benævner det. Dette vil jeg tilstræbe, således at empirien fremtræder styrende i dataindsamlingen og i den efterfølgende analyse. Jeg er samtidig bevidst om, at det kan være vanskeligt at realisere epoché, men jeg vil dog anstrenge mig for at møde feltet åbent og være lyttende i dataindsamlingen. For at fremme den åbne tilgang vil jeg ligeledes anvende metoder i dataindsamlingen, som understøtter dette fokus. Det vil jeg uddybe nærmere i afsnittet omkring projektets metode og design.

Fænomenologien handler som nævnt om at gå til "sagen selv" og at anlægge et førstepersonsperspektiv. Ifølge fænomenologen Alfred Shultz handler fænomenologiske analyser dog ligeledes om, at overskride førstepersonsperspektivet og udvikle andenordensbegreber eller idealtyper (Ibid 87). Det er ikke blot fænomenologiens opgave at iagttage og beskrive sociale fænomener, men at konstruere begreber og kategoriseringer på baggrund af fortællinger og erfaringer fra livsverdenen, for derved at udvikle et videnskabeligt sprog om fænomenet (Ibid; 87). Det vil altså sige, at den viden, som fremskaffes ved fænomenologiske undersøgelser, ikke skal forblive ufortolket, men skal danne grundlag for konstruktion af idealtyper eller andenordensbegreber, således at det bliver muligt at udvikle et videnskabeligt sprog om undersøgelsesfænomenet. Der er dog centralt indenfor fænomenologien, at de dannede

andenordensbegreber kan føres tilbage til informantens umiddelbare og førvidenskabelige fortællinger, andenordensbegreberne altså være forankret i livsverdenen (Ibid; 87).

Jeg ønsker at anvende dele af denne tankegang, da den kan være værdifuld i forhold til at opnå en sammenhæng mellem den fænomenologiske og den filosofiske hermeneutiske analyse. Jeg ønsker således på baggrund af de førsteordensbegreber, som fremkommer i empirien, at udvikle andenordensbegreber. Herefter ønsker jeg på baggrund af andenordensbegreberne at foretage en hermeneutisk analyse af samarbejdet, da den hermeneutiske analyse giver mulighed for at teste erfaringsmæssige såvel som teoretiske fordomme og forforståelser.

FILOSOFISK HERMENEUTIK

Hermeneutik betyder fortolkning og opererer med en ontologisk antagelse om, at den sociale virkelighed er grundlæggende forskellig fra naturen og opfatter erkendelsen af den sociale virkelighed som en fortolkning, der altid er usikker og åben for diskussion (epistemologien) (Juul; 2012). Indenfor hermeneutikken findes der dog flere retninger, som har forskellige svar på de ontologiske og epistemologiske spørgsmål (Ibid; 110).

Den filosofiske hermeneutik, som jeg ønsker at anvende, adskiller så fra de andre hermeneutiske retninger ved at have en antagelse om, at fortolkeren er en del af verden og at fortolkerens "væren i verden" er bestemmende for fortolkningen. Martin Heideggers, som er udvikleren af den filosofiske hermeneutik, var stærkt inspireret af fænomenologien og deler dens optagethed af menneskelige erfaringer og oplevelser. Han mener dog i modsætning til fænomenologien, at det ikke er muligt at sætte forforståelsen i parentes og derved opnå rene fænomener. I stedet mener han, at forskeren altid er en del af den verden, han forsker i, og at denne væren i verden har indflydelse på forskerens muligheder (ibid: 122). Forskeren bliver en del af den hermeneutiske cirkel, og er således en del af den vekselvirkning mellem delene og helheden, som er central indenfor hermeneutikken. En filosofisk hermeneutikker vedkender sig således sine fordomme og forforståelser, om end ikke alle forforståelser er bevaringsværdige. Gadamer, som ligeledes er central indenfor hermeneutikken, fremhæver, at forforståelser løbende skal testes i samspillet med nye erfaringer, og at forforståelser, som ikke kan fastholdes i mødet med nye erfaringer må

forkastes (Ibid: 124). Gadamer kalder dette for applikation – at konkrete fordomme testes mod erfaringer fra den sociale virkelighed (Ibid: 125).

Gadamer anvender endvidere begrebet horisontsammensmeltning, hvor han henviser til den proces, der sker, når forskerens forforståelse smelter sammen med empirien og derved bidrager til skabelse af ny viden. Jeg er inspireret af Gadamers begreb om horisontsammensmeltning, idet jeg ønsker at sætte de teoretiske begreber i spil med empirien i delanalyse 2 for derved at opnå ny viden.

PROJEKTETS DESIGN OG METODE

Jeg har nu redegjort for specialets metateoretiske position, som er en kombination af elementer fra fænomenologi og filosofisk hermeneutik. Jeg vil i forlængelse heraf redegøre for specialets metodologi, hvor jeg indledningsvis vil præsentere overvejelser omkring overordnede metodestrategier og potentielt relevante empiriformer. Herefter følger begrundelse for valg af en kvalitativ metodetilgang, som mest egnet til belysning af specialets problemstilling, samt en redegørelse for beslutningen om at gennemføre kvalitative interviews. Jeg vil præsentere selektionskriterier for udvælgelse af informanter, samt mine overvejelser om de udarbejdede interviewguides, som anvendes ved gennemførelsen af de kvalitative interviews. Jeg vil beskrive selve gennemførelsen af interviews, hvor etiske overvejelser samt min evne til at sætte min forforståelse i baggrunden vil blive diskuteret. Jeg finder det særlig centralt at redegøre for, hvorledes jeg har tilstræbt at sætte min forforståelse i parentes under dataindsamlingen, idet jeg har kendskab til nogle af informanterne samt været beskæftiget indenfor feltet i en årrække. Jeg har transskriberet de afholdte interviews, hvorfor jeg vil redegøre for begrundelsen herfor. Kapitlet vil blive afsluttet med en præsentation af specialet analysestrategier.

OVERORDNEDE METODESTRATEGIER

De videnskabsteoretiske valg og dertil besvarelsen af det ontologiske og epistemologiske spørgsmål har indflydelse på specialets metodiske tilrettelæggelse og besvarelsen af det metodologiske spørgsmål. Jeg vælger som nævnt at anvende elementer fra fænomenologi og filosofisk hermeneutik, hvilket fordrer en stillingtagen til det metodologiske spørgsmål. Med det metodologiske spørgsmål henvises til, hvordan der kan opnås erkendelse af "det værende", og angår sondringen mellem induktion, deduktion og abduktion (Olsen; 2002). Det metodologiske spørgsmål i forhold til nærværende problemformulering handler således om, hvordan det er muligt at opnå erkendelse af det konkret levede samarbejde omkring unge i overgangen fra børnesystemet til voksensystemet.

Med udgangspunkt i valget af en fænomenologisk tilgang og fordringen om at gå til feltet åbent og med forforståelse sat i parentes, vidner om en overvejende induktiv tilgang, hvor der søges efter generelle konklusioner på baggrund af specifikke fortællinger. Jeg ønsker at søge efter

umiddelbare og detaljerede fortællinger om samarbejdet, hvilket i et fænomenologiske perspektiv mest fordelagtigt tilvejebringes ved en induktiv tilgang til feltet, hvor jeg er åben og mindre styret af teoretisk og erfaringsmæssig forforståelse. Dataindsamlingen har således et deskriptivt sigte, hvor fokus er på at opnå nuancerede og detaljerede oplevelser omkring samarbejdet. Min problemformulering er samtidig åbent formuleret og kan være fleksibel i forhold til empiriens fund. Jeg ønsker at arbejde empirinært med fokus på at søge efter mønstre i empirien, så jeg efterfølgende kan danne andenordensbegreber (Juul; 2012). Ved konklusionen vedrørende den fænomenologiske analyse, ønsker jeg således at danne andenordensbegreber som afsæt for den hermeneutiske analyse.

I anden del af analysen, som har et filosofisk hermeneutisk inspireret sigte, bevæger jeg mig væk fra den rene induktive tilgang, idet jeg på baggrund af de dannede idealtyper foretager en teoretisk fortolkning af empirien. Jeg ønsker i denne analysedel at koble det empiriske materiale med teoretiske begreber med henblik på at drage mere generelle konklusioner på baggrund af de konkrete beskrevne fænomener. Den teoretiske fortolkning bærer således præg af en abduktiv proces, hvor jeg fortolker oplevelserne af samarbejdet på baggrund af nogle teoretiske optikker. Empirien kan således ikke forstås uafhængigt af konteksten, men må bringes i spil med de teoretiske forståelser, som vælges (Danermark, i Caswell 2005). Med udgangspunkt i den teoretiske analyse af empirien vil jeg søge efter mulige forklaringer på problemformuleringen og andenordensbegreberne/idealtyperne.

Det er min forhåbning, at anvendelsen af begge tilgange vil føre til, at jeg på den ene side får dybe beskrivelser af samarbejdet, som det opleves af de involverede og at jeg på samme tid får mulighed for at opnå en grundigere forståelse og erkendelse af samarbejdet på baggrund af den teoretiske analyse.

VALG AF KVALITATIV METODE TILGANG

Med et fænomenologisk perspektiv for dataindsamlingen er det centralt, at datamaterialet giver så mange nuancer, så megen viden og forståelse, som overhovedet muligt af det fænomen, som undersøges. Det handler således om at indfange aktørers livsverden, som den umiddelbart fremtræder (Juul & Pedersen; 2012). Dette fokus på subjektive erfaringer og forståelser peger på

et kvalitativt forskningsdesign. Det er sagsbehandlernes og de unges umiddelbare oplevelser og erfaringer af samarbejdet, som er centrale, hvilket bedst frembringes ved at anvende kvalitative metoder.

Såfremt jeg i problemformuleringen var optaget af i hvilket omfang, der eksisterede et samarbejde omkring udsatte unge i kommunerne, eller såfremt jeg ønskede at belyse de professionelles holdning til at samarbejde på tværs af afdelinger, kunne jeg med fordel anvende kvantitative metoder, fx spørgeskemaundersøgelser eller vignetter. Kvantitative metoder vil ofte sigte mod at undersøge statistisk udbredelse eller variationer af et givent fænomen, hvilket derfor ikke er en anvendelig metode med henblik på at besvare min problemformulering.

DET EMPIRISKE GRUNDLAG

Blandt kvalitative metoder kan peges på flere relevante metoder, som på hver deres måde kan frembringe empiri, som kan medvirke til at besvare min problemformulering. De forskellige metoder har fordele og ulemper, hvilket jeg vil skitsere i det følgende for at begrunde mit valg.

En relevant kvalitativ metode kan være deltagende observation. Metoden fremmer en direkte adgang til viden om feltet, idet forskeren er til stede og kan observere kommunikation samt kropssprog og mimik hos aktørerne. I forhold til at indsamle viden om hvordan de professionelle og de unge oplever samarbejdet, er metoden dog mindre egnet, idet den ikke giver mulighed for at spørge om deltagernes oplevelse af samarbejdet. Det er muligt ved en observation at iagttage kommunikation og kropssprog mellem deltagerne i mødet og derved aflæse, hvordan samarbejdet opleves for de involverede. Det vil dog være forskerens fortolkning af fx kropssproget, som herved kommer til udtryk. At forskeren foretager denne fortolkning understøtter i mindre grad et fænomenologisk sigte for dataindsamlingen, da fænomenologien er centreret om at indsamle førstepersonsperspektivet og således deltagernes umiddelbare oplevelser af fænomenet. En mulighed kunne være at kombinere en observation og efterfølgende interviews, hvor det ville være muligt at spørge ind til, hvordan mødet opleves af de involverede med udgangspunkt i observationer. Metoden kan være særlig anvendelig til at observere, hvordan et eventuelt magtforhold udspiller sig i et møde, men idet mit fokus ikke vedrører magtforhold, er metoden mindre anvendelig.

En anden mulighed er at anvende eksisterende kilder. I dette speciale kunne journalnotater, møde referater, interne retningslinjer for samarbejdet eksempelvis være relevante kilder. Journalnotater og mødereferater kunne muligvis give et indblik i, hvordan professionelle og unge oplever samarbejdet, men det er samtidig min erfaring fra praksis, at journalnotater oftest indeholder korte faktuelle oplysninger og beskrivelser om sagens forløb - ikke beskrivelser af, hvordan samarbejdet opleves. Eksisterende kilder, fx journalnotater og mødereferater kunne anvendes til at verificere, hvorvidt der har været et samarbejde mellem professionelle i form af møder mm., men idet mit fokus ikke vedrører om der har været et samarbejde, men hvordan samarbejdet opleves af de involverede, er det ikke en fordelagtig metode at anvende. En mulighed kunne ligeledes være at kombinere interviews med brugen af eksisterende kilder, eks. journalnotater. Dette kunne give mulighed for fx at sammenligne den unges oplevelse af samarbejdet udspillet i et møde med sagsbehandlerens opfattelse af det samme møde. Igen er det dog min erfaring, at det kan være svært at finde journalnotater, som har fyldestgørende beskrivelser af møder, og da jeg samtidig ønsker at anvende en fænomenologisk tilgang i dataindsamlingen, som i høj grad handler om at være lyttende og åben overfor informanternes oplevelser og erfaringer, kan det efter min opfattelse være svært foreneligt med at anvende journalnotater, som ofte er detaljefattige og af mere faktuel karakter.

En tredje mulighed er at foretage kvalitative forskningsinterviews. Kendetegnende for et kvalitativt forskningsinterview er, at det søger at forstå verden ud fra informantens synspunkter, og det er således informantens subjektive oplevelser, der opnås adgang til forud for videnskabelige forklaringer (Olsen 2002; 79). Ved at foretage kvalitative forskningsinterviews er det muligt at indhente dybdegående og detaljerede beskrivelser om samarbejdet, som det opleves af professionelle og unge. Metoden muliggør således, at dataindsamlingen har et fænomenologisk sigte, hvor informanternes subjektive oplevelser er i fokus. Ulempen ved metoden kan være, at afholdelse af interviews og efterfølgende transskribering er en tidsmæssigt krævende proces. Jeg har dog valgt at anvende denne metode, idet metoden giver gode muligheder for at indhente en empiri, som kan medvirke til at besvare min problemformulering.

KVALITATIVE FORSKNINGSINTERVIEW

Der findes forskellige opfattelser af, hvad der karakteriserer viden, som fremkommer ved kvalitativt interview. Kvale anvender metaforen om interviewerens som "rejsende" eller "minearbejderen", som illustrerer, at interviewprocessen både kan opfattes som konstruktion af viden (den rejsende) eller som indsamling af viden (minearbejderen) (Kvale & Brinkmann 2009; 66).

Den viden, som genereres af de kvalitative interviews, som jeg vil gennemføre, kan overvejende opfattes, som et udtryk for, at der konstrueres viden. Dette idet den viden, som fremkommer ved interview, ikke kan forstås som uafhængig af kontekst og relation. Fortællingen vil endvidere være foranderlig afhængig af, hvilken kontekst, den fortælles ind i (Kvale & Brinkmann 2009; 67). Idet jeg interviewer i egen organisation kan dette være særligt fremtrædende, idet informanterne har en relation til mig, som en del af organisationen. Det er således ikke muligt at opfatte den viden, som fremkommer, "som en nedgravet sandhed", men nærmere som en subjektiv fortælling, som er foranderlig, grundet fortællerens egen refleksion og den kontekst, den fortælles ind i. Et interview indebærer samtidig en asymmetrisk relation, hvor forskeren sætter dagsorden, beslutter hvilke svar, som der skal følges op på, samt hvornår interviewet er slut (Kvale & Brinkmann 2009; 51). Det er derfor min opfattelse, at der vil ske en påvirkning af informantens fortælling i interviewsituationen, grundet min tilstedeværelse og mine spørgsmål, om end jeg forsøger at minimere det.

DET FÆNOMENOLOGISKE INTERVIEW

På baggrund af valget af en fænomenologisk tilgang til dataindsamlingen, indskriver jeg mig naturligt i en fænomenologisk interviewopfattelse. En ofte anvendt interviewform med fænomenologiske elementer er livsverdensinterview. Her er fokus på at forsøge at forstå temaer fra den daglige livsverden ud fra interviewpersonens perspektiver (Kvale & Brinkmann 2009; 47). Ved livsverden forstås den verden, som man møder i dagligdagen og som er uafhængig af og forud for alle forklaringer (Kvale & Brinkmann 2009; 47). Interviewformen har et deskriptivt sigte, hvor der fokuseres på, hvad informanten oplever, føler og handler og mindre på informantens holdninger til fænomenet. Interviewformen indeholder således flere elementer, som på positiv vis

kan bidrage til at besvare problemformuleringen. Livsverdensinterview indeholder dog ligeledes aspekter fra hermeneutikken; ” *Denne form for interview søger at indhente beskrivelser af interviewpersonens livsverden med henblik på at fortolke betydningen af de beskrevne fænomener*”(Kvale & Brinkmann 2009; 45) . Kvale understreger her, hvordan forskeren har en fortolkende rolle i forhold til de indhentede beskrivelser, hvilket leder tankerne hen på en mere hermeneutisk-inspireret forståelse af interviewerens rolle under interviewet.

En anden interviewform, som ligeledes sigter mod at indsamle subjektive opfattelser af et givet fænomen, er det fænomenologiske interview. ”*The purpose of this type of interviewing is to describe the meaning of a concept or phenomenon that several individuals share*” (Marshall & Rossman (1999) i Olsen 2002; 79) Interviewet minder på mange måder om livsverdensinterviewet, men adskiller sig ved, at det interesserer sig for at forstå informanternes livsverden, sådan som den opleves af dem selv. Ved et fænomenologisk interview er det derfor centralt, at interviewet giver informanternes mulighed for at tale åbent og udførligt om, hvordan de oplever samarbejdet, og at jeg, som forsker, sætter mine forforståelser i baggrunden, for derved at skærpe fokus på at forstå informanternes perspektiv. Jeg har valgt at anvende en fænomenologisk interviewform, da dette er oplagt i forhold til mit valg af metateoretisk position.

SELEKTION AF INFORMANTER

En central del af interviewforberedelsen vedrører selektion af informanter for at sikre så valide og nuancerede beskrivelser, som muligt (Olsen 2002; 80). Overvejelser omkring kriterier for selektionen samt eksplicitering heraf, er derfor vigtige for at øge muligheden for at generalisere på baggrund af interviewundersøgelsens resultater, ligesom det øger validiteten. Jeg har valgt at foretage en strategisk selektion på baggrund af nogle få opstillede kriterier, hvorved jeg bedst mener, at jeg vil opnå så detaljerede beskrivelser, som muligt, samt en tilstrækkelig brede i beskrivelserne. På samme tid fravælges eksempelvis teoretisk selektion, som strategi, idet denne forudsætter en teoretisk forforståelse i undersøgelsen, hvilket ikke er tilfældet for nærværende undersøgelse. Bekvemmelighedsselektionen har jeg ligeledes fravalgt, idet denne selektionsform typisk ikke indeholder kriterier for valg af informanter, men lægger vægt på tilfældighed og fravær af systematik ved valg af informanter (Olsen 2002).

Ved en strategisk selektion opstilles kriterierne for selektionen med udgangspunkt i personkarakteristika ved informanterne, som er relevante i forhold til den givne problemstilling. *"Persons, that represent the range og experience on the phenomenon in which we are interested"* (Maykut & Morehouse 1994 i Olsen 2002; 83).

I nærværende interviewundersøgelse er det vigtigste kriterium for valg af de professionelle informanter, at informanterne er i stand til at genkalde sig konkrete oplevelser og erfaringer med samarbejdet omkring unge i efterværn. Det er vigtigt, at de professionelle har en vis erfaring i arbejdet med målgruppen, således at der er større sandsynlighed for, at de kan fortælle detaljeret og udførligt omkring deres oplevelser af samarbejdet. Jeg har derfor lagt vægt på, at de professionelle informanter skal have minimum 2 års erfaring med deres arbejdsområde og have været ansat i organisationen i minimum 2 år. Sidstnævnte for at øge muligheden for, at det er det "samme samarbejde" vi taler om, altså at det er de samme rammer og organisatoriske forhold, der refereres til. Endelig er det relevant at informanterne har en vis erfaring for arbejdet med målgruppen, da dette øger sandsynligheden for, at de giver udtryk for deres erfaringer med samarbejdet frem for deres holdninger til samarbejdet, som er mindre interessante i denne undersøgelse.

Udover de opstillede kriterier indeholder selektionen en vis grad af tilfældighed, idet jeg har ladet det været op til de respektive afdelinger at finde medarbejdere, som havde tid og lyst til at deltage. Fordelen ved dette kan være, at de professionelle som ønsker at deltage i interviewet, har erfaringer, som de mener, er vigtige at bringe frem. Samtidig kan det tilfældige element i selektionen dog også være uhensigtsmæssigt, idet jeg ikke har kendskab til de professionelles motivation for at deltage.

Af professionelle informanter har jeg benyttet følgende:

- 2 sagsbehandlere fra Børne- og Familieafdelingen, herefter BOF
- 3 sagsbehandlere fra afdelingen for særlig social bistand, herefter SSB

De to informanter fra BOF er begge mellem 30-40 år og har mellem 5-8 års erfaring med børneområdet. Begge informanter har været ansat i kommunen i mere end 3 år og er uddannede socialrådgivere.

De tre informanter fra SSB er alle mellem 45-60 år, og har mange års erfaring i den samme organisation. De to af medarbejderne har været beskæftiget på området for Særlig social bistand siden kommunalreformen i 2007, hvor afdelingen blev etableret. Den 3. informant har arbejdet i afdelingen i de sidste ca. 5 år. De to informanter er uddannede socialrådgivere og den tredje er socialformidler. Afdelingen for Særlig Social Bistand tilbyder støtte efter Serviceloven til voksne med særlige vanskeligheder.

Ved selektionen af de unge informanter er der lagt vægt på, at de unge er i målgruppen for efterværn eller at de potentielt kunne være i målgruppen for efterværn. Det vil altså sige, at de unge har fået hjælp fra Børne- og Familieafdelingen op til det 18. år, hvilket gør, at det skal vurderes, om de vil profitere af et efterværn. De skal således være over 18 år. Derudover er det helt centralt, at de unge har kontakt med både BOF og SSB. En del af de unge, som er i efterværn eller som ikke vurderes at være i målgruppen, har ikke behov for at være i kontakt med voksenafdelingen, hverken jobcenter eller SSB, hvorfor disse naturligvis ikke har mulighed for at fortælle om oplevelser af samarbejdet. Jeg havde indledningsvist et ønske om at skaffe to unge informanter, som havde henholdsvis negative og positive erfaringer med samarbejdet, for derved at sikre en vis bredde i fortællingerne. Det viste sig dog hurtigt, at dette var svært, da de medarbejdere, som arbejder med de unge, havde svært ved at pege på nogle unge med positive erfaringer.

Med hjælp fra en medarbejder ansat som kontaktperson for unge, lykkedes det mig at få en interview med en unge pige, som netop var blevet afsluttet i efterværn, og en ung mand, som ikke fik tildelt efterværn ved det 18. år, men som i stedet blev tilknyttet SSB.

Den unge pige, Line (opdigtet af hensyn til anonymitet), er 19 år og har været anbragt de fleste af hendes teenageår. Hun har boet på et socialpædagogisk opholdsted i hendes teenageår, men beder selv om at blive flyttet til en mere selvstændig boform, da hun er 16 år. Hun flytter derfor til et tilbud for unge, hvor der bor tre unge sammen med støtte fra kontaktpersoner. Line flytter ud i egen lejlighed, da hun er ca. 18. år, men flytter tilbage igen, da hun har det svært psykisk og da hun ikke oplever sig klar til at klare sig selv. På tidspunktet for interviewet med Line, er Line på vej ud i egen lejlighed igen. Line er på kontanthjælp.

Den unge mand, Jakob (opdigtet af hensyn til anonymitet) er 20 år, og har været anbragt i plejefamilien fra han var 8 til 14 år. Herefter boede han hos sin mor i et par år, hvorefter han flyttede i egen lejlighed med støtte fra en kontaktperson. Efter et par flytninger, bor Jakob nu i et tilbud for unge, hvor han får støtte til at handle ind. Jakob er på kontanthjælp, men vil gerne være tømrer.

Det havde været særdeles interessant, om det havde været muligt at skaffe informanter, som havde været deltagende i det samme samarbejde og således talte ud fra det samme oplevede samarbejde omkring en konkret ung. På denne måde havde det været muligt at sammenholde de tre parter oplevelser og derved analyse forskelle og ligheder i oplevelsen af samarbejdet. Grundet undersøgelsens tidshorisont måtte jeg dog fravælge dette kriterium i selektion af informanter.

Ligesom det er vigtigt at tage stilling til selektionskriterier for udvælgelsen af informanter, er en refleksiv stillingtagen til antallet af informanter ligeledes central. I metodelitteraturen gives der ikke et entydigt svar på et konkret antal, men det fremhæves, at antallet har indflydelse på generaliserbarheden samt analysekvaliteten (Olsen 2002; 85). En hovedregel, som Kvale fremhæver, er at man kan skal gennemføre nye interviews indtil mætningspunktet er nået, hvor nye interviews ikke bidrager med nye oplysninger (Kvale & Brinkmann 2009; 134). I denne undersøgelse har antallet af informanterne først og fremmest handlet om at skaffe minimum to informanter fra de tre involverede parter i samarbejdet, henholdsvis to unge, to sagsbehandlere fra henholdsvis børne og voksenområdet, for derved at få en tilstrækkelig brede og variation. At der dog i stedet er tre informanter fra SSB skyldes, at der var tre medarbejdere, som meldte positivt tilbage, hvorfor jeg valgte at interviewe dem alle tre.

INTERVIEWUNDERSØGELSEN

Forud for gennemførelsen af en interviewundersøgelse er der nogle etiske forhold, såsom informanternes anonymitet, transskribering samt offentliggørelse af undersøgelsens resultater, som informanterne bør orienteres om og som der bør tages hensyn til (Kvale & Brinkmann 2009; 89). For at imødekomme informanternes mulighed for at afgive informeret samtykke til deltagelse i undersøgelsen, blev de alle orienteret pr. mail om undersøgelsen temaer og rammer, og kunne på baggrund heraf give tilsagn om, hvorvidt de ønskede at deltage eller ej. Alle de adspurgte

ønskede at deltage. Jeg briefede samtidig indledningsvist omkring anonymisering, transskribering samt hvorledes undersøgelsens resultater ville blive offentliggjort.

Den lette adgang til informanter i kraft af min ansættelse i organisationen, fordrer særlige etiske overvejelser, såsom sikring af anonymitet, muligheden for at sige nej til at lade sig interviewe osv.(Ramian, 2003). Jeg lagde derfor særlig vægt på at fremhæve, at undersøgelsen blev lavet som en del af min uddannelse og ikke som en del af min ansættelse i organisationen. Herved undgås, at informanterne kunne opfatte interviewet, som fx foranlediget af samarbejdsvanskeligheder omkring målgruppen mellem de to interviewede afdelinger og at informanterne derved kunne frygte for deres anonymitet, samt være præget af loyalitet i forhold til eksempelvis egen afdeling og ledelse. Samtidig blev det dog drøftet, at undersøgelsens resultater formentlig ville have interesse for organisationen, hvorfor jeg forventede, at den ville blive offentliggjort i organisation. Informanterne fandt emnet interessant og relevant og tilkendegav ikke utryghed ved offentliggørelsen i egen organisation.

At interviewe i egen organisation har medført nogle overvejelser, idet min relation til nogle af informanterne kan påvirke dialog og åbenhed fra informanterne. Jeg valgte af samme grund at interviewe sagsbehandlerne fra Børne- og Familieafdelingen på samme tid og tilsvarende at interviewe medarbejderne fra SSB på samme tid. Hensigten hermed var, at min rolle som interviewer blev mindre fremtrædende, ved at interviewet i højere grad bar præg af drøftelserne mellem informanterne, frem for en tovejs kommunikation mellem informant og interviewer. At interviewe flere informanter på samme tid har endvidere den fordel, at det er muligt at få flere forskellige synspunkter frem omkring et emne (Kvale & Brinkmann 2009; 170).

På trods af ønsket om at være en ikke-styrende interviewer har jeg udarbejdet en interviewguide, som indeholder få åbne spørgsmål omkring udvalgte temaer. At interviewet er semistruktureret har den fordel, at interviewet kan give information omkring udvalgt temaer, men da det samtidig ikke er stramt styret, giver det informanterne mulighed for at fremkomme med synspunkter eller temaer, som ikke er indeholdt i interviewguiden. Interviewguiden er derfor ikke blevet fulgt slavisk under de afholdte interviews, men er benyttet som en form for huskeliste for hvilke temaer, som jeg ønsker at berøre under interviewet.

Selve interviewguiden er ikke fremsendt på forhånd til informanterne, men de har i stedet fået en udførlig beskrivelse af, hvilke temaer interviewet er centreret omkring forud for interviewet. Interviewguiden blev ikke fremsendt, da det er min erfaring, at dette skaber mindre rum for at informanterne tænker i temaer, som ligger udenfor interviewguiden og at interviewguiden derved kan blive for styrende. Kvale fremhæver, at det kræver en nøje balance mellem på ene side at informere for meget og for udførligt, men samtidig ikke at udelade information, som kan være relevante for informanterne at have kendskab til (Kvale & Brinkmann 2009; 90). Jeg valgte for at imødekomme dette at briefe deltagerne om temaet for undersøgelsen forud for interviewet for at sikre tilstrækkelig information, samt at debriefe efterfølgende, hvor de mest centrale temaer, som fremkom under interviewet, blev drøftet.

TRANSSKRIFTION

Jeg har valgt at transskribere de 4 afholdte interviews, da de derved bliver omsat til tekst, hvilket egner sig bedre til analyse. Ifølge Kvale indeholder transskriberingen vurderinger og beslutninger, hvilket fordrer stillingtagen til, hvilken tilgang, som anvendes ved transskriberingen (Kvale & Brinkmann 2009; 200). Kvale siger; "*Transskription er kort sagt forarmede, dekontekstualiserede gengivelser af direkte interviewsamtaler*"(Kvale & Brinkmann 2009; s. 200). For at imødekomme denne præmis har jeg valgt at transskribere *in extenso* (Olsen 2002; 100). Her ved menes, at lydoptagelserne er transskriberet så ordret som muligt, og altså uden at talesproget bliver oversat til et mere formelt skriftligt sprog (Ibid; 203). Jeg har valgt denne tilgang, idet jeg i min dataindsamling ønsker at lade informanterne tale så frit og åbent som muligt, for derved at indsamle umiddelbare og detaljeorienterede oplevelser om samarbejdet. Jeg tilstræber samtidig i min dataindsamling og databearbejdning at sætte egen forforståelse i baggrunden samt at adskille dataindsamling fra analyse for derved at understøtte lydhørhed i forhold til empirien. Jeg har derfor forsøgt ikke at omskrive eller omformulere informanternes formuleringer på baggrund af mine fortolkninger. Jeg har dog enkelte gange været nødsaget til at fjerne gentagelser, "øh"-er samt passager, som har været uforståelige og usammenhængende, når de blev oversat til skriftsprog. At omformulere enkelte passager øger samtidig muligheden for direkte at anvende informantens udsagn i den efterfølgende analyse, som citater.

TEORIRELATERING

Idet jeg har valgt et fænomenologisk induktiv udgangspunkt for min dataindsamling og den første analysedel, er der ikke et teoretisk udgangspunkt på nuværende tidspunkt. Jeg ønsker i stedet at lade den fænomenologiske analyse og de dernæst dannede andenordensbegreber/idealtyper være styrende for det efterfølgende valg af teori. På denne måde styrkes den empiriske sensitivitet ved at empiriens kategoriseringer og valg af temaer bliver bestemmende for teorivalget.

ANALYSESTRATEGI

I modsætning til kvantitativ forskning findes der ingen standardiserede analysestrategier for kvalitativ forskning. Denne præmis nødvendiggør en tydelig og transparent beskrivelse samt refleksion omkring valget af strategi for analysen, herunder hvordan empirien systematiseres samt hvordan forholdet mellem teori og empiri udspiller sig analysen (Olsen 2002; 103) Jeg ønsker som nævnt at opdele min analyse i to dele, hvoraf den første del har et fænomenologisk-inspireret sigte og den anden del har et hermeneutisk-inspireret sigte. De to analysedele fordrer med deres forskellige videnskabsteoretiske positioner, forskellige fremgangsmåder og strategier for analysen, hvilket jeg vil redegøre for de følgende afsnit.

I den fænomenologiske analysedel, anlægges et nedefra-perspektiv, hvor fokus er rettet mod *"at forstå sociale fænomener, som de opleves af mennesker"* (Olsen 2002; 136). Spradley formulerer også *nedefra-perspektivet* således; *" I want to understand the world from your point of view. I want to know what you know in the way you know it"* (Spradley 1979 I Olsen 2002; 106). Problemformuleringen søges altså besvaret ved hjælp af informanternes udsagn og oplevelser af samarbejdet og er baseret på førstepersons-perspektivet. I den fænomenologiske analysedel vil jeg derfor beskrive de oplevelser og erfaringer, som interviewpersonerne udtrykker omkring samarbejdet, og analysedelen vil have et deskriptivt sigte. Jeg vil tilstræbe at gengive interviewpersonernes oplevelser så detaljeret som muligt, således at de individuelle forskelle hos interviewpersonerne vil blive tydelige, men jeg vil samtidig have blik for de fælles træk, som ses i interviewpersonernes fortællinger omkring samarbejdet. Analysedelen vil således være induktiv med afsæt i empirien, uden inddragelse af teoretiske begreber.

Jeg vælger at lade mig inspirere af Spinellis regler for den fænomenologiske analyse, idet han pointerer, at det, at foretage detaljerede og nuancerede beskrivelser af fænomenet, er det primære mål for fænomenologiske forskning. Spinelli fremhæver tre særlige regler, som centrale, nemlig; parentesreglen, beskrivelsesreglen samt horisontaliseringsreglen (Brinkmann & Tanggaard 2010; 197). Ved *parentesreglen*, eller epoché-reglen, som den også kaldes, menes, at forskeren skal sætte sine forventninger og forforståelser i parentes, således at det er muligt at være åben over for den umiddelbare verden, som man præsenteres for. *Beskrivelsesreglen* betyder, at man skal beskrive og ikke forklare. Det er centralt, at forskeren har fokus på at beskrive fænomenet, så detaljeret og konkret, som det fremtræder, frem for at søge efter årsagsforklaringer og fortolkninger. Endelig betyder *Horisontaliseringsreglen*, at alle udtalelser skal tillægges lige stor betydning, og at man skal undlade at prioritere i udtalelserne, så længe, som muligt. Herved undgås, at der lægges et bestemt forudindtaget mønster ud over materialet, men at der i stedet er fokus på at lade empirien tale for sig selv og med lige stor betydning (Brinkmann & Tanggaard 2010; 197).

Ved valget af Spinelli fravælges samtidig eksempelvis Giorgis metoderegler, som ligesom Spinelli er optaget af, at forskeren skal tilgå feltet så fordomsfrit og åbent som muligt. Giorgi har dog samtidig i sine metoderegler fokus på "at finde det generelle i det konkrete", altså at transformere udtalelser til kategorier og generelle begreber (Brinkmann & Tanggaard 2010; 196). Jeg har fravalgt at anvende Giorgis metoderegler, idet dette medfører, at jeg i den fænomenologiske analyse skal foretage kategoriseringer og omformuleringer af de udtalelser, som interviewene indeholder, ligesom jeg i min analyse kun i mindre grad ønsker at søge efter generelle opfattelser af samarbejdet.

I forlængelse af den fænomenologiske analysedel og på baggrund af analysens konklusioner ønsker jeg at danne andenordensbegreber. Andenordensbegreberne dannes med udgangspunkt i førsteordensanalysen, men omfatter samtidig en fortolkning af den umiddelbare fortælling og mening, som fremtræder i empirien, dog fortsat uden en egentlig teoretisering. Ved dannelsen af andenordensbegreber overskrides førstepersonsperspektivet, idet jeg konstruerer begreberne på baggrund af informanternes common-sense verden (Juil & Pedersen 2012; 88). Jeg har valgt at opstille to idealtyper for samarbejdet, hvoraf den ene idealtipe er et udtryk for det negative og

destruktive samarbejde, hvorimod den anden idealtipe redegør for det ideelle og konstruktive samarbejde. De to idealtyper danner således to modpoler, som jeg i analyse 2 vil anvende til at søge efter forklaringer på hvilke betingelser, der skal være opfyldt for at samarbejdet kan ses som et udtryk for henholdsvis det negative og positive samarbejde. Dannelsen af de to idealtyper beskrives nærmere i afsnittet; ”*dannelsen af idealtyper*”.

2. ordenskonstruktionerne dannes med udgangspunkt i 1. ordens perspektivet, men overskrider det samtidig, idet der i forbindelse med konstruktionen foretages en yderligere kondensering og subjektiv fortolkning. Schutz definerer idealtyper, som; *De er idealiserede modeller eller begrebslige konstruktioner, som forskeren skaber på grundlag af systematiske iagttagelser af menneskers common sense-verden for at give et stiliseret billede af den* (Schutz 2005 i Juul & Petersen 2012).

Idealtipekonstruktionen skal i nærværende speciale medvirke til at indfange centrale træk ved forskellige typer af handlemønstre i samarbejdet, som giver mulighed for at opnå en dybere forståelse og fortolkning ved hjælp af teoretisk analyse.

Anden del af analysen tager således udgangspunkt i de dannede idealtyper, og jeg vil indledningsvis vælge hvilke teoretiske begreber, som kan medvirke til at belyse problemformuleringen. Herved bevæger jeg mig væk fra den fænomenologiske induktive tilgang, idet teoretiske begreber og forståelser inddrages og sættes i spil med empirien. Anden analysedel vil således være mere filosofisk hermeneutisk inspireret, idet de teoretiske begreber vil blive sat i spil med empirien og idet analysedelen vil være fortolkende i højere grad, end hvad der var tilfældet i analyse del 1. Anden analysedel kan ses som en abduktiv proces, hvor det empiriske samarbejde skal forstås og fortolkes i lyset af teoretiske optikker og begreber.

METODEREFLEKSIONER

Jeg vil i det kommende afsnit reflektere over de metodiske valg, jeg har truffet i undersøgelsen, samt udførelsen heraf. Jeg vil foretage en vurdering af undersøgelsens kvalitet med fokus på generaliserbarhed, reliabilitet og validitet, og i den forbindelse reflektere over betydningen af at forske i egen organisation, idet dette uden tvivl har påvirket undersøgelsen.

Hvorledes undersøgelsens resultater kan opfattes som generaliserbare, afhænger af om undersøgelsens resultater kan overføres til en anden social kontekst eller om resultaterne i højere grad er af lokal interesse. (Kvale & Brinkmann, 2009; 287). I nærværende undersøgelse har det ikke været et mål, at undersøgelsens resultater skal kunne generaliseres til andre sociale kontekster, men derimod at forstå de unges og de professionelles konkrete oplevelser i den sociale kontekst, som de er interviewet i. Jeg finder det tvivlsomt, at undersøgelsens resultater fuldt ud kan leve op til kravene til generaliserbarhed, idet oplevelsen af samarbejdet er betinget af de unges og de professionelles subjektive, relationelle og kontekstuelle erfaringer. På trods heraf ses der dog en del sammenfald mellem undersøgelsens resultater og resultater fra andre empiriske undersøgelser omkring emnet, hvilket styrker generaliserbarheden.

Undersøgelsens reliabilitet relaterer sig til spørgsmålet om, hvorvidt det er muligt at reproducere undersøgelsens resultater på et andet givent tidspunkt af andre forskere. Det er således troværdigheden af undersøgelsens resultater samt konsistensen, som er i fokus (Kvale & Brinkmann 2009; 271). Jeg har i min undersøgelse tilstræbt gennemsigtighed i de metodologiske processer og overvejelser med henblik på at øge undersøgelsens troværdighed og reliabilitet. Jeg har således ekspliciteret den induktive tilgang til dataindsamlingen, analysestrategien samt begrundelse for valg af teori, som er grundlaget for undersøgelsens resultater. Denne eksplicitering øger reliabiliteten. Samtidig må det dog fremhæves, at undersøgelsens reproducerbarhed er svækket ved, at jeg har i interviewet i egen organisation. Særligt ved interviewene af de professionelle kan det antages, at interviewpersonernes svar ville have været anderledes, såfremt forskeren ikke havde et forhåndskendskab til interviewpersonernes organisation. Jeg har tilstræbt et induktivt sigte i dataindsamlingen, hvor jeg har tilsidesat mine forforståelser med henblik på at forstå de interviewedes oplevelser og perspektiver. Jeg har derfor forsøgt at få så tydelige og detaljerede konkrete oplevelser frem under interviewene ved at spørge uddybende ind til fortællingerne. Jeg må dog konstatere at jeg ikke til fulde nåede i mål med dette, idet jeg ved databehandlingen er blevet opmærksom på, at særligt de professionelle i nogen grad udtrykker deres holdninger til samarbejdet, frem for at beskrive konkrete oplevelser i samarbejdet.

Validitet handler om, hvorledes den konkrete undersøgelse rent faktisk undersøger det, den foregiver at undersøge og vedrører således rigtigheden og styrken af undersøgelsens resultater (Ibid; 272). Validitet kan også forstås ved hjælp af sondringen mellem intern og ekstern validitet, hvor ekstern validitet vedrører undersøgelses generaliserbarhed og hvor intern validitet vedrører undersøgelsens autencitet, konsistens og nøjagtighed (Olsen 2002; 146) I nærværende undersøgelse højnes resultaternes validitet ved gennemsigtige redegørelser for de metodiske valg og analysestrategi. Samtidig kan validiteten opfattes som svækket, idet jeg forsker i egen organisation, hvilket kan påvirke informanternes udsagn og beskrivelser af oplevelser. Der er en risiko for, at de professionelle informanter fremstiller sig selv og egen faglighed på en mere fordelagtig, korrekt og idealiseret måde, idet jeg er en del af organisationen. Samtidig kan kendskabet til de professionelle også medføre en større "ærlighed" i beskrivelserne af samarbejdet, idet jeg har et mere indgående kendskab og erfaring med samarbejdsfeltet, end hvad tilfældet ville være, hvis det var en udefrakommende, som interviewede.

ANALYSEDEL 1 - FÆNOMENOLOGISK ANALYSE

Den fænomenologiske analyse er struktureret med udgangspunkt i specialets problemformulering og dertil hørende underspørgsmål. Analysen inddeles derfor i tre afsnit, som relateres til problemformuleringens tre underspørgsmål, hvor fokus er på henholdsvis:

- unges oplevelse af samarbejdet med professionelle,
- professionelles oplevelse af samarbejdet med unge,
- de professionelles samarbejde med andre professionelle.

Jeg vil i den fænomenologiske analyse søge i empirien efter førstepersonsbeskrivelser og førsteordensbegreber om samarbejdet, som kan medvirke til at belyse problemformuleringen og de tre underspørgsmål. Dette begrundes således også valget af analysens inddeling i tre afsnit, som relaterer til underspørgsmålene.

Under hvert afsnit er dannet underafsnit for at skabe en mere læsevenlig og overskuelig analyse. Disse underafsnit vil blive præsenteret i begyndelsen af hvert af de tre afsnit. Underafsnittene er dannet på baggrund af en grundig gennemlæsning af empirien, hvor jeg har iagttaget gennemgående temaer, men hvor jeg samtidig har registreret særlige tidspunkter, som værende centrale i oplevelsen af samarbejdet. Disse iagttagelser har jeg anvendt som underoverskrifter i analysen for at skabe struktur og overskuelighed.

Ved gennemlæsningen af empirien har jeg haft fokus på at søge efter gennemgående temaer i informanternes udsagn, men jeg har samtidig tilstræbt at have blik for synspunkter og oplevelser, som ikke nødvendigvis er gennemgående, men som kan illustrere specifikke detaljer og nuancer i informanternes oplevelse af samarbejdet. Dette er centralt i analysen, idet det primære mål ikke er at foretage generaliseringer på baggrund af empirien, men at komme i dybden med informanternes oplevelse af samarbejdet. Metoden har til hensigt at skabe struktur, men samtidig at være åben overfor empirien og lade denne tale for sig selv. Strukturen understøtter valget af Spinellis fænomenologiske metode, hvor det er centralt at være åben overfor empirien, men hvor der samtidig er fokus på, så længe som det er muligt, ikke at fremhæve nogen synspunkter, som mere interessante end andre.

DE UNGES OPLEVELSE AF SAMARBEJDET MED DE PROFESSIONELLE

I denne analysedel vil jeg beskrive Lines og Jakobs oplevelse af samarbejdet med de professionelle. Afsnittet er inddelt i 3 underoverskrifter, som alle berører forskellige aspekter af de unges oplevelse af samarbejdet. De tre underoverskrifter er henholdsvis; Relationen til de professionelle, samarbejdet om efterværnsafgørelsen og overgangen fra børnesystemet til voksensystemet.

Underoverskrifterne er dannet efter grundig gennemlæsning af interviews med de unge, hvor jeg bl.a. har iagttaget, at de unge på forskellige måder italesætter, at relationen til de professionelle har en betydning for samarbejdet. De unges beskrivelser af samarbejdet er endvidere centreret omkring forhold vedr. efterværn, samt overgangen mellem børne- og voksenafdelingen, hvorfor dette naturligt førte de til to sidstnævnte underoverskrifter.

RELATIONEN TIL DE PROFESSIONELLE

Når de to unge informanter bliver spurgt til, hvordan de har oplevet samarbejdet med de professionelle, bærer deres fortællinger præg af, at de har været i kontakt med en del sagsbehandlere gennem deres barndom/ungdom. Særligt Line beskriver, at hun har haft rigtig mange skiftende sagsbehandlere i den tid, hun har været i kontakt med kommunen, hvilket har præget hendes oplevelse af samarbejdet. Hun siger; *"altså de skifter hele tiden, så kommer der en ny og så kommer der en ny igen."* Også Jakob fortæller, at han har svært ved at huske, hvad hans nuværende sagsbehandler hedder, da der har været en del forskellige. Både Jakob og Line giver samtidig udtryk for, at de har svært ved nye mennesker, og at de derfor kan være forbeholdende i mødet med nye mennesker, herunder sagsbehandlere. Line anvender selv ordet "kræsen" om sit valg af mennesker, som hun ønsker at tale med og få hjælp fra. Jakob fortæller også, at han har svært ved, at de faste personer i hans hverdag skifter. Han siger om sin oplevelse af skifte kontaktperson; *(...) jeg fik også en kontaktperson efter at jeg var 18 år. En der hed Thomas (opdigtet red.), men det var ikke.. Det var bare meget snakke om problemer og sådan.. Det var en anden måde.. og det kunne jeg faktisk ikke så godt lide, at jeg skulle gå fra Morten (opdigtet red.) til en anden. Jeg har det ikke så godt med forskellige mennesker hele tiden. Ja, jeg havde det godt med Morten, ham havde jeg kendt i et års tid..."* Både Jakob og Line oplever sig således udfordret,

idet de er blevet mødt med mange skift, både i forhold til sagsbehandlere, men også i forhold til skift i kontaktpersoner, hvilket præger deres oplevelse af samarbejdet med de professionelle.

På trods af de mange skift kan både Jonas og Line genkalde forskellige oplevelser med sagsbehandlere, som de husker tydeligt. De kan både fortælle om positive og negative erfaringer med sagsbehandlere, men i Jakobs og Lines konkrete beskrivelser af møder og samtaler med sagsbehandlere fylder de negative fortællinger mest. Både Jakob og Line beskriver begge, hvordan relationen til sagsbehandleren har en betydning, for hvordan samarbejdet har været. De giver udtryk for, at de oplever samarbejdet bedre, hvis de har kendt sagsbehandleren i længere tid, samtidig med at de oplever, at kemien har en betydning.

Line fortæller om sit samarbejde med sin nuværende sagsbehandler fra jobcentret, at der er godt. Line siger; *"Hende er jeg rigtig glad for. Hun er let at snakke med og så får hun én til at tænke lidt ekstra over tingene. Hun undersøger de ting, som vi aftaler og vender tilbage"*. I modsætning hertil fortæller Line også omkring en oplevelse med en tidligere sagsbehandler fra BOF, som hun fandt særlig vanskelig og hvor hun ikke oplevede, at der var et reelt samarbejde. Line fortæller omkring episoden, at hun var inde i en rigtig dårlig periode, hvor hun havde det psykisk dårligt. Hun var til sin første samtale med en ny sagsbehandler, hvor fokus for samtalen var den fortsatte plan for Lines efterværn, samt hvilken støtte, hun havde behov for fremadrettet. Under samtalen giver Line udtryk for, at hun mener, at hun har behov for psykologsamtaler og evt. også hos en psykiater. De berører samtidig nogle forhold vedr. Lines økonomi, som gør Line rigtig ked af det. Samtalen husker Line som svær. Hun beskriver det, som; *" jeg brød helt sammen"*, og fortæller samtidig, at hun må forlade rummet for at få en pause, da det bliver for svært for hende. Tre måneder efter samtalen modtager Line en handleplan, hvorom hun fortæller; *"I den her handleplan, der står der ingenting om, at jeg skulle starte til psykolog eller psykiater. Så ud fra de papirer så ser det ud som om, at jeg da bare har det godt... og jeg brød jo nærmest sammen under samtalen..."* Line fortæller endvidere, at hun sammen med handleplanen modtager et brev, hvori der står, at hun skal være ude af den anbringelse, hun var i på daværende tidspunkt om en måned. Da Line bliver spurgt til, om der ikke blev talt om dette på mødet, siger Line: *"Altså vi havde talt om forskellige muligheder for, hvordan jeg kommer ud; hvad jeg tænkte ville være bedst for mig, det havde vi snakket om. Men det havde da i hvert fald ikke noget at gøre med, at jeg bare skulle"*

modtage et stykke papir på, at nu var jeg smidt ud.. meget upersonligt, og utroligt uprofessionelt og umenneskeligt". Line siger, at hun efterfølgende kom ind i en "krise", da hun følte, at hun var blevet hjemløs. Hun oplevede ikke, at hun havde andre i sit liv end de ansatte, som var tilknyttet det sted, hvor hun boede. Det er tydeligt i Lines beskrivelse, at hun ikke oplevede, at sagsbehandleren havde lyttet til hendes ønsker og behov i samtalen og Line giver udtryk for, at hun var meget vred på den konkrete sagsbehandler efterfølgende.

Line gentager flere gange under interviewet, at der ikke er blevet holdt særlig mange møder i forbindelse med hendes efterværn, hvilket hun udtrykker utilfredshed med. Hun siger, *"jeg havde jo ikke rigtig mine forældre jeg kunne gå til.. og hvis sagsbehandleren så heller ikke var der"*. Line siger i forlængelse heraf; *"jeg er jo opholdsstedsbarn, altså kommunebarn"*. Herved udtrykker Line at behovet for kontinuerlig kontakt med en sagsbehandler er vigtigt, idet hun ikke har sine forældre at gå til, når hun har behov for støtte. Hun peger samtidig på, at hun er "kommunebarn", hvilket indikerer en opfattelse af, at kommunen har ansvaret for hende, idet hun har været fjernet fra sine forældre og anbragt på opholdssted.

Både Line og Jakob har haft kontaktpersoner, som de udtrykker stor tilfredshed med og som de oplever, har hjulpet dem. I både Lines og Jakobs tilfælde har kontaktpersonen haft en betydning for samarbejdet med sagsbehandleren, idet kontaktpersonen har fungeret som en form for bindeled mellem den unge og sagsbehandleren. Line fortæller om kontaktpersonens betydning for samarbejdet; *"ja, men det har hjulpet rigtig meget, fordi kontaktpersonen har kunnet forklare mig nogle ting om, hvad de har sagt og hun har også kunnet presse lidt på."* For Line har kontaktpersonen således både formidlet til Line, hvad sagsbehandleren har sagt på møder, men har samtidig også advokeret for Lines interesser overfor sagsbehandleren. På samme måde giver Jakob udtryk for at hans kontaktperson overfor Børne- og Familieafdelingen har talt hans sag og fx anbefalet, at Jakob forblev i BOF i forbindelse med, at han blev 18 år.

SAMARBEJDET OMKRING EFTERVÆRNSAFGØRELSEN

Jakob og Line har begge modtaget støtte fra BOF umiddelbart op til deres 18. år, hvilket bevirker, at der skal træffes afgørelse om, hvorvidt de kan fortsætte med at få støtte fra BOF udover det 18. år. Når Jakob og Line i interviewet spørges til deres oplevelser forbundet med, at de blev 18 år og

at der skulle træffes afgørelse om, hvorvidt hjælpen skulle forlænges, udtrykker de begge, at det var en kaotisk og forvirrende periode. Line er indledningsvis i tvivl om, hvorvidt hun blev bevilliget efterværn, men kommer i løbet af interviewet frem til, at hun fik lov at blive boende i sit anbringelsessted efter, at hun blev 18. år, hvilket må betyde, at hun fik efterværn. Hun husker ikke, at der blev holdt møder, hvor afgørelsen blev drøftet og husker ikke, at hun har fået en skriftlig afgørelse. At Line har svært ved at huske det konkrete forløb omkring hendes efterværnsafgørelse samt bliver usikker på, hvorvidt hun fik efterværn, understreger, at det var en svær og forvirrende tid for Line, hvilket hun også udtrykker flere gange.

I modsætning til Line kan Jakob huske, at der blev truffet en afgørelse om, at han ikke kunne få efterværn. Han husker, at han ventede længe på, at de kunne blive enige om, hvor han skulle høre til, men at det til sidst blev besluttet, at han ikke kunne få efterværn. Jakob husker et møde, hvor de to afdelinger var til stede og hvor det blev drøftet, hvad der skulle ske i forbindelse med, at han blev 18 år. Han husker, at de ikke kunne blive enige. Han siger om mødet, *"altså jeg var jo bare den, der sad i baggrunden, mens de diskuterede.. Jeg havde jo ikke rigtig så meget at sige, så jeg sad bare og ventede på, hvad de kom frem til"*. Jakob indtog således en passiv rolle i samtalen omkring beslutningen om hans fremtid og oplevede, at han ikke kunne bidrage i drøftelsen.

Jakob mener, at grunden til afslaget var, at han havde fået for meget hjælp fra kommunen i løbet af sin opvækst, og at han derfor ikke kunne blive ved med at få hjælp. Jakob fortæller fra et møde, hvor han husker, at både hans sagsbehandler fra BOF og SSB var til stede; *"Ja, vi snakkede om, hvad der var godt for mig og hvad der var dårligt for mig, og hvad jeg kunne og ikke kunne. Jeg kan huske, at de ikke gad have mig i BOF, så der var ikke så meget andet at gøre end at komme i SSB. BOF ville ikke have mig til, at jeg fx blev 20 år"*. Han siger videre; *"Min sagsbehandler fra SSB synes, det ville være en god idé, hvis jeg blev i BOF, og det synes min kontaktperson også, da jeg havde behov for ekstra hjælp. Jeg kunne få mere hjælp i BOF, hvis man fx ikke havde nogen penge, så hjalp de med mad, og i SSB var man egentlig bare sig selv"*. Jakob har således oplevet, at der var uenighed om, hvilken afdeling han skulle høre til, samtidig med at han opfattede, at beslutningen blev begrundet med, at den ene afdeling ikke "gad" havde ham mere, idet han havde fået meget hjælp i gennem sin barndom og ungdom. Jakob fortæller, at han husker, at han klagede over

efterværnsafgørelsen, men at den ikke blev ændret som følge heraf. Ifølge Jakobs erindringer ventede han ca. et halvt år på, at de skulle blive enige.

Jakob fortæller, at han i perioden op til hans 18. år boede i egen lejlighed med støtte fra kontaktpersonen, Morten. I forbindelse med at han ikke fik efterværn, men i stedet overgik til SSB, var der ikke mulighed for, at han kunne fortsætte med sin kontaktperson. Jakob fortæller, at han fik en anden kontaktperson, men at dette ikke fungerede. Hans faste kontaktperson, Morten hjalp ham med at komme op om morgenen og hjalp med at betale regninger, hvorimod den anden kontaktperson snakkede mere om problemer. Om perioden fortæller Jakob, *"altså, jeg blev smidt ud af min lejlighed, grundet for mange fester osv. Så blev jeg lige pludselig boligløs, og så havde jeg en lille måned til at finde noget andet, så flyttede jeg hjem til en anden af mine venner, hvor jeg boede på hans sofa i et stykke tid, mens vi holdt møder om, hvor jeg skulle bo og hvor de synes, de havde fundet et godt sted til mig... Og så gav jeg det en chance."* Jakob flytter herefter til et bosted, som voksenafdelingen finder til ham. Jakob trives dog ikke her, og siger; *"Ja, jeg troede, at det var det samme med en kontaktperson og det der... men kontaktpersonerne kan godt komme for meget og forstyrre ens dagligdag, i stedet for at lave aftaler.. Jeg følte ikke rigtig, at det var den form for hjælp, jeg skulle have. Jeg har ikke brug for sådan 24-timers overvågning, altså den gang var det virkelig en kontaktperson, som jeg havde brug for"*. Han beskriver perioden som kaotisk og at han til sidst boede mere eller mindre på sofaen hos hans bror, da han ikke trivedes i botilbuddet. Han oparbejder samtidig en stor gæld, da han har et misbrug og da han får en del togbøder, som han ikke kan betale. Adspurgt til hvem der hjælper ham i denne periode, fortæller Jakob, at han klarede sig selv og at han fik lidt hjælp fra sine brødre.

I Jakobs fortælling om perioden siger han flere gange, at det var kaotisk og at han skulle klare sig selv. Han har svært ved at huske kronologien og hvor længe han boede de forskellige steder. Jakob siger herom; *"Når man slår mig op i folkeregistret, har jeg boet 17 forskellige steder i mit liv... Det er altså næsten én gang om året, at jeg har flyttet!"*. Jakob siger i samme forbindelse eftertænksomt; *"Jeg kan jo ikke engang huske, hvor jeg kom hen efter at jeg havde været i plejefamilie..."* Udsagnet viser tydeligt, at Jakobs liv på mange måder har været kaotisk, og at perioden efter at han blev 18 år og overgik til voksenafdelingen ikke har været en undtagelse. Han siger; *"der har været for mange flytninger, for meget rod og for mange møder (...)"*. Jakob giver

samtidig udtryk for, at han i perioden omkring overgangen fra børneafdelingen til voksenafdelingen venter længe på, at afdelingerne når til enighed og at han i ventetiden oplever, at han skal klare sig selv, da hans kontaktperson er ophørt og da han ikke synes, at den nye kontaktperson kan hjælpe ham.

OVERGANGEN FRA BØRNEAFDELINGEN TIL VOKSENAFDELINGEN

Når Jakob og Line skal beskrive, hvordan de har oplevet overgangen fra børnesystemet til voksensystemet bærer deres fortællinger præg af, at de oplever sig mødt med forskellige forventninger, ligesom der er en forskel i hvilken hjælp, de kan få. Særligt Jakob vender under interviewet flere gange tilbage til, at han har en strammere økonomi nu, hvor han ikke er en del af BOF. Han siger fx om skiftet til voksenafdelingen; *"Efter der, fik jeg godt nok nogle stramme tider i forhold til økonomi, da jeg skulle betale husleje, og jeg var jo på kontanthjælp..."*. Han fortæller videre, at han ikke har købt tøj, siden han var 18 år, da han ikke har råd til dette. Da han var en del af BOF forud for, at han fyldte 18 år, fik han tøjpenge, ligesom han fik økonomisk hjælp til fx transport. Jakob fortæller, at han dog blev lovet et togkort af det botilbud, som han boede på efter at han blev 18 år, men at han aldrig fik det. I stedet oparbejdede han en stor gæld til DSB, som han i dag betaler af på. Jakob mener ikke, at det ville have været sket, hvis han var en del af BOF. Jakob er samtidig frustreret over, at han, som den eneste, betaler husleje på det sted, hvor han bor. De to andre, som Jakob bor sammen med, er fortsat en del af BOF og betaler ikke husleje. Jakob mener derfor, at han er væsentligt dårligere stillet økonomisk, idet han hører til voksenafdelingen, frem for børneafdelingen. Jakob siger omkring skiftet til voksenafdelingen; *"jeg skulle klare mig selv, og jeg havde ikke en kontaktperson, som kunne hjælpe mig"*. På et senere tidspunkt siger Jakob; *"Jeg kunne få mere hjælp i BOF, hvis man fx ikke havde nogen penge, så hjælp de med mad osv."*. Jakob har således en helt klar opfattelse af, at han er dårligere stillet økonomisk, samt at han ikke har mulighed for at få ligeså meget hjælp i voksenafdelingen, som det var tilfældet i Børneafdelingen. Line fremhæver på samme måde økonomien, som forandret. I BOF fik Line fx økonomisk hjælp til en cykel og til tøj, hvorimod hun nu skal klare sig selv økonomisk.

Et andet tema, som særligt Jakob flere gange vender tilbage til, er oplevelsen af, at der er afholdt møder uden hans tilstedeværelse. *"I BOF (red.) synes jeg ikke, at jeg var med til alle de møder, de*

holdt. ...Og jeg skal jo være med. Det hjælper jo ikke, at de fx snakker om uddannelse uden, at jeg er med..". Og videre siger han; *"Det kan man jo ikke (afholde møder uden, at han er med, red.), jeg er jo også et menneske, jeg er jo ikke en, man leger med"*. Jakob giver her udtryk for, at han oplever sig dårligt behandlet, idet han ikke inddrages i de drøftelser, som vedrører hans fremtid. Han oplever sig ikke taget alvorligt, som menneske, men føler, at de "leger" med ham.

Line berører det samme tema dog uden, at hun fortæller om møder, hvor hun ikke har deltaget. Hun er i stedet optaget af, at der i BOF ikke blev afholdt møder med hende og at hun ikke vidste, om hun havde en sagsbehandler. I voksenafdelingen fortæller hun om løbende kontakt med sin nuværende sagsbehandler, ligesom hun tydeligt giver udtryk for, at hun er glad for den kontakt hun har til sin sagsbehandler i voksenafdelingen og at hun oplever sig hjulpet.

For både Line og Jakob har mødet med voksenafdelingen medført nogle forandringer, og de fremhæver de økonomiske forhold, som særligt forandrede. De var i højere grad muligt at få økonomisk hjælp til konkrete ting i BOF, hvorimod de i voksenafdelingen skal klare sig selv. Samtidig er de begge optaget af, at de i tiden op til og efter deres 18. år ikke bliver inddraget i drøftelserne omkring fremtiden. I Jakobs tilfælde deltog han ikke i møderne, og i Lines tilfælde blev der ikke afholdt møder.

I både Jakobs og Lines tilfælde har overgangen fra barn til voksen været en kaotisk og forvirrende periode. De har begge flyttet flere gange indenfor de sidste par år, og de tilkendegiver at de sidste år har været præget af forskellige sociale problemer. I Jakobs tilfælde har der særligt været tale om økonomiske problemer, misbrug, afbrudte uddannelsesforløb, arbejdsløshed og han har endvidere i perioder oplevet sig selv som hjemløs. Line fortæller ligeledes om afbrudte uddannelsesforløb og økonomiske problemer, men har også kæmpet med psykiske vanskeligheder.

DE PROFESSIONELLES OPLEVELSE AF SAMARBEJDET MED DEN UNGE

I den følgende analysedel vil jeg beskrive de professionelles oplevelse af samarbejdet med de unge i overgangen fra børnesystemet til voksensystemet. Afsnittet er inddelt i 3 underoverskrifter,

henholdsvis relationens betydning for samarbejdet, krav og forventninger til den unge og udfordringer i samarbejdet. De tre underoverskrifter er fremkommet efter nøje gennemlæsning af empirien, hvor jeg har iagttaget, at de professionelle nævner relationen som bestemmende for om samarbejdet lykkes, samt at de professionelle har forskellige krav og forventninger til den unge i samarbejdet. Derudover fremhæves i empirien, at forskellige faktorer opleves som udfordrende i forhold til samarbejdet med den unge, hvilket jeg har beskrevet i sidste afsnit.

RELATIONENS BETYDNING FOR SAMARBEJDET

På spørgsmål, som vedrører samarbejdet med unge, giver de professionelle generelt udtryk for, at de oplever samarbejdet med den unge, som velfungerende. De oplever alle, at de inddrager de unge, og forsøger at få den unge til at forstå de vurderinger og afgørelser, som træffes i sagen. Det konkrete samarbejde mellem de professionelle og de unge beskriver de professionelle således som godt. Derimod fremhæves, at der er nogle ydre rammer omkring samarbejdet, som kan medvirke til at komplicere og vanskeliggøre samarbejdet med den unge.

De professionelle fra BOF fremhæver først og fremmest, at tillid er vigtigt i samarbejdet med den unge, og at dette typisk opstår, hvis den unge og sagsbehandleren har kendt hinanden i længere tid. B2 siger fx; *"den tillid, de unge får, den får de jo til BOF. Nu har de jo været en del af vores afdeling i så mange år"*(B2; BOF) De professionelle oplever derfor også, at det kan være en stor udfordring for de unge, når de skal skifte til voksenafdelingen, idet de ikke kender sagsbehandleren i den nye afdeling. B2 udtrykker det således; *"Nej, men også det med ikke at kende de mennesker, som skal varetage ens interesser. Altså de møder dem jo ikke før, at de er der, hvor de skal flytte"*(B2, BOF). Og senere siger hun; *"Jeg tror, at den der utryghed hos de unge, altså de mister os som sagsbehandler, de mister den kontaktperson, som de har tillid og en relation til.. jeg tror nogen gange, at klappen går ned hos den unge."*(B2, BOF) De professionelle fremhæver her, at det kan være svært for den unge at skifte fra børneafdelingen til voksenafdelingen, idet det medfører et skifte for de unge, både i forhold til sagsbehandleren og i forhold til kontaktpersonen. Det fremhæves derfor, at det er vigtigt for den unge i overgangen, at der etableres et kendskab til den nye sagsbehandler, således at de unge kan få tillid til den nye afdeling og sagsbehandler. De professionelle fra SSB beskriver ligeledes, at det er vigtigt i samarbejdet, at de professionelle møder den unge, så tidligt som muligt, således at de sammen

kan lægge planer for fremtiden. S2 siger; *"Altså nogle af de bedste sager jeg har haft, det har været sager, hvor vi har haft god tid, vi har snakket med den unge og forældrene har været med.. og det har været planlagt, der holdes møder om, hvordan vi skal overtage og hvad der skal ske fremover osv."*(S2, SSB)

At dette skifte mellem de to afdelinger kan være vanskeligt for den unge, fremhæver de professionelle fra BOF ligeledes. B1 fortæller, at hun har oplevet unge som siger nej til hjælp fra voksenafdelingen, fordi skiftet er for svært for dem. Hun siger, *"Jeg kan godt forestille mig, at nogle unge glider ud.. Det er jo et skifte og de er meget afhængige af den relation, de har enten til sagsbehandler, opholdssted eller kontaktperson, og så er det jo et svært skifte, bare fordi man bliver 18 år."*(B1, BOF) Ifølge den professionelle fra BOF kan skiftet således medføre, at den unge siger nej tak til hjælp, idet den unge ikke kan overskue skiftet i de personer, som de er tætte på. Dette kan medføre, at den unge glider ud af systemet.

FORVENTNINGER OG KRAV TIL DEN UNGE

Af empirien fremgår, at de professionelle stiller forskellige krav til den unge i samarbejdet, ligesom de har forskellige forventninger. De professionelle fra SSB lægger stor vægt på, at den unge er blevet voksen og derfor selv skal bestemme over sin tilværelse. S2 siger; *Altså vi siger jo, at når du er 18 år, så er du voksen og så skal du selv bestemme over din tilværelse, så er det ikke din mor eller far, og det vil sige, at vores kontakt er rettet mod den unge, Det er jo, mener jeg, det allervigtigste i arbejdet, det er, at man hele tiden har kontakt med den, det her handler om og hvor forældrene skal skubbes lidt ud, og hvor vi har en diskussion med forældrene, fordi de fortsætter som om barnet var 4 år. Og ja, altså også med efterværn, så har jeg oplevet, at moren møder op, uden at den unge er med. Det er jo helt vildt."* S1 supplerer og siger; *Ja, altså jeg har talt med forældre om, at det er vigtigt at den unge selv lærer at kontakte kommunen og have kontakten og tage ansvar."*(S2, SSB)

De professionelle fra BOF giver i interviewet udtryk for, at de oplever, at voksenafdelingen stiller større krav til den unge, end de selv gør. B1 siger herom; *"I de overdragelsesmøder, jeg har været til, der er det ret tydeligt for mig, at voksenafdelingen stiller langt større krav til de unge, end jeg gør. De har en forventning om, at ... Altså vi er måske sådan lidt omsorgsfulde i det, og tager dem i hånden og går i banken og får lavet en budgetkonto osv. Voksenafdelingen forventer større*

selvstændighed fra den unge. Ja, altså i børneafdelingen, der er det ikke bare praktik, men også sådan lidt, altså hvad har du brug for at tale om i dag.”(B1, BOF)

Det er således erfaringen blandt de professionelle, at voksenafdelingen generelt stiller større krav til den unges selvstændighed, herunder, at de fx møder op til samtaler osv. De professionelle fra børneafdelingen udtrykker i højere grad, at de bruger tid på at tale med den unge om, hvordan det går og i mindre grad praktiske ting.

UDFORDRINGER I SAMARBEJDET MED DEN UNGE

Ligesom at både Jakob og Line fremhæver, at kontaktpersonerne har en betydning for samarbejdet, fremhæver de professionelle fra SSB og BOF ligeledes kontaktpersonernes og anbringelsesstedernes betydning for samarbejdet. I modsætning til den unges positive tilgang til kontaktpersonernes betydning for samarbejdet, oplever de professionelle, at relationen til kontaktpersonerne og anbringelsessteder kan være en udfordring. De professionelle fremhæver, at kontaktpersonen eller anbringelsesstedet kan få en central rolle i samarbejdet, da den unges loyalitet og sikkerhed ofte er hos dem. Det kan derfor være vanskeligt for de professionelle at få de unge til at samarbejde om fx en flytning fra et opholdssted til et botilbud for voksne, såfremt kontaktpersonen eller anbringelsesstedet ikke er enig i, at flytningen er det bedste for den unge. B1 fortæller; (...) *”Jeg synes egentlig ikke, at inddragelse og snakken med de unge er problematisk. (..) men de (kontaktpersonerne/anbringelsesstederne red.) påvirker den unge meget, og det kan godt være lidt problematisk. Fx så har jeg haft en ung, som var i en anbringelse. Det vurderede jeg, at han var udenfor målgruppen for, for di der ikke var den udvikling, som er påkrævet. Jeg inddrogede SSB og vi var enige om, SSB og jeg, at han skulle have et botilbud for voksne. Og det var bare svært for den unge at få øje på, at det reelt var et ligeså godt tilbud, fordi den relation han havde til anbringelsesstedet var så stærk, at den ikke kunne brydes..”(B1, BOF)*

I forbindelse med at de unge ophører i efterværn og skal overgå til voksenafdelingen, opleves det således særlig kompliceret, da dette typisk vil medføre, at den unge skal skifte kontaktperson fra en kontaktperson, som er tilknyttet BOF til en kontaktperson, som er tilknyttet SSB. S3 fortæller, at de i nogle tilfælde forsøger at forlænge den unges kontaktperson fra BOF på trods af, at den unge er flyttet fra BOF til SSB. Dette kan i nogle tilfælde lade sig gøre, men i mange tilfælde kan det ikke. I de tilfælde, hvor det ikke er muligt, har de unge ofte stor modstand mod, at de skal

flyttes til en anden afdeling, idet dette medfører et tab for den unge. Dette kan vanskeliggøre de professionelle samarbejde med de unge og kan i nogle tilfælde medføre, at de unge vælger hjælpen fra.

En anden udfordring, som de professionelle fra SSB oplever, har en påvirkning på samarbejdet med den unge, handler om, hvordan den unge er afsluttet i Børne- og Familieafdelingen. De giver udtryk for, at de får kontakt med en del unge, som ikke selv er bevidste om, hvorvidt de er afsluttet i Børne- og Familieafdelingen eller om de fortsat er i efterværn. S1 siger herom; *"Jeg synes tit, at det er sådan, at de ikke selv er klar over, om de har efterværn eller om de ikke har efterværn. Det ved de unge ofte ikke. Det synes jeg ikke er hensigtsmæssigt."*(S1, SSB)

Udover at de unge ikke altid selv er bevidste om, hvorvidt de er afsluttet i efterværnet, fremhæver de professionelle fra SSB videre, at de oplever en del unge, som pludselig møder op hos dem i forbindelse med, at de er blevet smidt ud af deres lejlighed eller er havnet i kriminalitet osv. S2 fortæller, at de ser unge, som eksempelvis er kommet ud i egen lejlighed med støtte, da de er 17 år. De unge lever et kaotisk liv og kan ikke følge de planer Børne- og Familieafdelingen har lagt for dem. De unge har måske en fortid som institutionsanbragt og har været involveret i kriminalitet og misbrug. S2 siger; *" (...) de følger ikke de aftaler, der er lavet, og så sluttet de af (I Børne- og Familieafdelingen red.)... og så er det så at de en dag pludselig står hos os, og så skal vi samle op på noget, der er kørt i årevis, og som vi ikke rigtig ved, hvad handler om"*.(S2, SSB) SSB oplever således, at det kan være rigtig svært at starte et samarbejde op med en ung, som pludselig står hos dem, og hvor hele situationen omkring dem er blevet kaotisk. S2 siger videre; *"jeg synes, det er svært, når vi ikke bliver orienteret om, at en ungs efterværn slutter fra BOF, for så pludselig så står den unge her hos os og det hele er brændt sammen. Og BOF har en lang sag, som vi slet ikke er blevet orienteret om."*(S2, SSB) S1 bekræfter ligeledes denne erfaring; *"Ja, altså hvis de unge glider ud, fordi den unge ikke længere ønsker kontakt med Børne- og Familieafdelingen på en eller anden måde, så komme den unge ofte til os, når sagen er blevet akut."*(S1, SSB) De professionelle fra SSB beskriver her, hvordan manglende orientering eller samarbejde omkring en ung, som afsluttes i BOF, kan medføre, at den unge efterfølgende møder op i SSB, når den unge har et akut behov for hjælp. Denne manglende overlevering fra BOF, ser SSB, som en udfordring for

samarbejdet med den unge, da sagens akutte karakter kombineret med SSB's manglende kendskab til den unge, gør det vanskeligt at tilbyde hurtig og relevant hjælp.

SAMARBEJDET MELLEML DE PROFESSIONELLE

I denne analysedel vil jeg beskrive de professionelles oplevelse af samarbejdet mellem børneafdelingen og voksenafdelingen. Afsnittet er inddelt i 3 underoverskrifter, henholdsvis samarbejdet om overlevering af unge fra børneafdelingen til voksenafdelingen, manglende kendskab og faglige uoverensstemmelse i samarbejdet, og endelig strukturelle forholds betydning for samarbejdet.

De tre underoverskrifter er blevet til på baggrund af gennemlæsning af empiriens beskrivelser af samarbejdet mellem de professionelle. Der ses tre spor i beskrivelserne, som har dannet de tre underoverskrifter. Det første spor handler om de professionelles konkrete erfaringer og oplevelser med samarbejdet om overlevering af unge fra den ene afdeling til den anden. Andet spor og tredje spor handler om, hvad de professionelle oplever, at årsagerne er til, at samarbejdet er vanskeligt. Andet spor berører manglende kendskab og faglige uoverensstemmelser og tredje spor berører strukturelle forhold i organisationen.

SAMARBEJDET OM OVERLEVERING AF UNGE FRA BØRNEAFDELINGEN TIL VOKSENAFDELINGEN

Når de professionelle spørges til deres oplevelse af samarbejdet mellem afdelingerne, beskriver de, at samarbejdet generelt er meget begrænset, og at det primært udspiller sig i forbindelse med overleveringsmøder kort tid forinden, at de unge skal overgå fra den ene afdeling til den anden. B1 fortæller, *"altså man ringer ned og siger, at man har en sag og man derfor gerne vil invitere til et overleveringsmøde. Man sender akter frem og så mødes man til et møde."*(B1, BOF) De professionelle fra BOF fortæller således, at samarbejdet først opstår i det øjeblik, hvor de har vurderet, at sagen skal afsluttes hos dem og derfor ønske at videregive sagen. De professionelle fra SSB bekræfter denne arbejdsgang og S1 siger fx *"altså der er vores afdeling og så er der BOF. ..sagen bliver overleveret og så går vi videre derfra. BOF slutter og så starter vi."*(S1, SSB) Under begge interviews med professionelle bekræftes således dette sparsomme samarbejde om

målgruppen, som er centreret omkring overlevering af sager og afholdelse af overleveringsmøder. De professionelle beskriver, at sagen sluttes i den ene afdelingen og herefter startes op i den anden afdeling.

På trods af at samarbejdet mellem de professionelle er afgrænset til primært at vedrøre overlevering af sager og afholdelse af overleveringsmøder, giver både de professionelle fra BOF og SSB udtryk for, at afholdelse af disse møder samt at få overleveret sagerne kan være vanskeligt. B1 fortæller; *"jeg har nogle gange ringet over til SSB og sagt, at" jeg har den her unge, og jeg kunne godt tænke mig at invitere dig til et samarbejds møde, så du kan vurdere, om han er i målgruppen for jer. Jeg vurderer ikke, at han er i målgruppen hos os."* Der har jeg oplevet, at de har stillet spørgsmålstejn ved, hvorfor jeg har truffet den afgørelse, altså det er ligesom om, at de synes, at jeg har misforstået lovgivningen."(B1, BOF) B2 fortæller om lignende oplevelser og siger; *Altså jeg har haft en sag, hvor den klart ikke var i målgruppen for os og den orienterede jeg om til SSB meget tidligt, fordi jeg vidste at det næste år heller ikke gør nogen forskel, ligesom de forrige 14 år heller ikke har gjort. Og der var det, den der; Det er for tidligt for dem at komme ind". Så gjorde vi det lidt senere og så endte det med, at beslutningen først blev truffet efter, at den unge var 18 år"*(B2, BOF).

De professionelle fra BOF beskriver videre, hvordan de nogle gange må beholde nogle unge på trods af, at de har vurderet, at den unge er udenfor målgruppen og på trods af, at de har fortalt den unge, at de skal ophøre i efterværnet. B1 siger, *"Det vil typisk være sådan, at vi har fortalt den unge, at efterværnet ophører, og så kommer man ned i SSB og så siger de, at de ikke tænker, at den unge hører til hos dem, ... og så stopper sagerne jo.."*(B1, BOF) Adspurgt til om de unge så ikke får hjælp nogle steder fra, siger B1; *"altså de fleste gange har vi jo nok beholdt dem, indtil vi har overbevist dem (SSB red.)"*(B1, BOF)

I SSB har de samme opfattelse af, at samarbejdet er kompliceret og at overleveringsmøderne kan være svære. S3 fortæller om et møde, hun har deltaget i; *"Jeg har prøvet at sidde i et møde, hvor det endte med, at en sagsbehandler fra hver afdeling sad og diskuterede, om der skulle være efterværn eller ej.. og at sidde der, hvor den unge var med, og hun græd.. altså, hvordan kommer vi lige videre herfra, ik... altså det var svært."*(S3, SSB) På samme måde kan de professionelle fra BOF

fortælle om dårlige oplevelser med overleveringsmøder og én af de professionelle fra BOF fremhæver i den forbindelse, at det er rigtig uheldigt, hvis den unge er til stede. S1 siger herom; *"Hvis man som ung, deltager i et rigtig dårligt overleveringsmøde, hvor der er nogen, der har halvskændtes over, hvis ansvar det er.. altså det kan jo ikke andet end at blive ubehageligt for en sårbar ung, og så kan man godt antage at det er nemmere at gå den anden vej ud i noget endnu mere skidt."*(S1, SSB) S1 siger her, at hun mener, at konsekvensen af et dårligt samarbejde mellem de professionelle kan medføre, at unge skubbes ud af systemet og overlades til sig selv.

I modsætning til de negative fortællinger om samarbejdet, som nu er beskrevet, fortæller de professionelle også om forløb, som de har oplevet som positive og konstruktive. S2 fortæller eksempelvis om, hvordan han oplever, at samarbejdet omkring en særlig gruppe af unge generelt fungerer godt. Han siger; *"Altså nogle af de bedste sager, jeg har haft, det har været sager, hvor jeg skulle placere i botilbud (§107). (...) det er jo typisk dem, der er sentudviklede eller dårligt begavede. De skal måske videre fra en institution til et botilbud for voksne, nogle af dem skal måske afprøves eller botrænes, for at se, om de måske på sigt kan komme til at bo for selv. Dét synes jeg, at der er meget god hånd om det her i Børne- og Familieafdelingen, fordi sagerne typisk har kørt så regelret derud af, og det har været planlagt, der holdes møder og vi planlægger, hvordan vi skal overtage, og vi måske skal finde et sted, hvor de kan være, hvis de ikke skal fortsætte, der hvor de er"*.(S2, SSB) Og på et senere tidspunkt fremhæver S2 igen om de sager, hvor han oplever, at samarbejdet fungerer bedst; *"Det er dem, som skal videre med rigtig meget støtte, og hvor de er pillet ud i Børne- og Familieafdelingen og de har sagt, "de her, de kommer til at køre i voksenafsnittet i mange år frem, så der skal vi (SSB) have en kontakt."*(S2, SSB)

Det fremhæves her, at han oplever, at samarbejdet generelt fungerer godt omkring unge, som har et massivt behov for støtte, og som derfor også naturligt skal modtage støtte fra voksenafdelingen. I forhold til denne målgruppe opstår der, ifølge S1, ikke vanskeligheder i samarbejdet, men i stedet planlægges overleveringen og de unges fremtid i et samarbejde mellem den unge og afdelingerne.

De professionelle fra BOF fortæller ligeledes om samarbejdsforløb, som de har oplevet som positive, men har i modsætning til SSB ikke nogen fornemmelse for, hvad der gør, at samarbejdet i

nogle tilfælde fungerer bedre end andre. B1 siger; *"Det er min oplevelse, at der er nogle sager, der fungerer fint og at der er nogle sager, der fungerer rigtig dårligt."*(B1, BOF)

UDFORDRINGER I SAMARBEJDET

Der er enighed blandt de professionelle om, at samarbejdet mellem afdelingerne er vanskeligt, og at samarbejdsvanskelighederne i høj grad handler om, at der er uenighed om hvor den unge hører til. S1 siger fx, *"vi har været uenige om, hvor børnene hører til.(...) de synes, at den unge hører til hos os, og vi synes, at den unge hører til hos dem."* Og senere siger hun; *"der er i hvert fald nogle sager, der er strandet, fordi vi synes, at vi skal af med dem, men ikke har kunnet."*(S1, SSB)

På trods af enigheden omkring at samarbejdet er vanskeligt, ses der dog i empirien forskellige opfattelser af, hvad samarbejdsvanskelighederne skyldes.

Et centralt tema, som går igen i de professionelles oplevelser af udfordringer i samarbejdet, vedrører de faglige vurderinger og beslutninger, som træffes i forhold til de unge. De professionelle fra SSB fremhæver eksempelvis, at de oplever det uklart, hvilken vurdering, der ligger til grund for, at BOF vælger at afslutte en ung. S1 siger, *"Jeg synes, at det kunne være interessant at vide, hvilke faglige overvejelser, man har gjort sig, når man fx lukker en sag med en 20-årig, som har været på institution og i efterværn, og så pludselig lukker man.. Hvad har man tænkt sig?"*(S1, SSB) Den professionelle giver her udtryk for frustration over ikke at forstå BOFs vurdering i en sag, som i hendes øjne er oplagt at forlænge, idet den unge har modtaget meget støtte i barndommen og ungdommen og derfor helt indlysende har behov for fortsat hjælp. De professionelle fra SSB fremhæver samtidig, at de oplever det lidt tilfældigt, hvem af de unge, der kan fortsætte i efterværn og hvem der afsluttes.

På samme måde nævner en professionel fra BOF, at hun på et tidspunkt havde en ung, som havde haft kontaktperson, men som skulle afsluttes, idet der ikke længere sås tilstrækkelig udvikling hos den unge til, at vedkommende kunne fortsætte i efterværn. Da hun henvender sig til SSB med henblik på, at sagen skal overgå, oplever hun, at de i SSB ikke vil overtage sagen. Hun siger herom; *"Ja, jeg har oplevet, at de så har sagt: "Jamen hvis du ikke mener, at det giver mening med en kontaktperson hos jer, hvorfor skulle det så give mening hos os?"*(B2, BOF)

Denne vurdering af, hvorvidt den unge udvikler sig og derfor er i målgruppen for efterværn, er et centralt omdrejningspunkt i de professionelle fortællinger. Dette forekommer naturligt, idet målgruppen for efterværn er baseret på en sådan vurdering. Det fremgår dog af empirien, at der opstår uenigheder om, hvordan det er muligt at foretage denne vurdering og om vurderingerne er korrekte. B1 siger fx; *(...) man kan jo godt have brug for hjælp uden, at man udvikler sig og vi skal jo vurdere, om man udvikler sig eller ej. Det er jo det, der gør om man er i målgruppen for efterværn. Er der udvikling, så er man i målgruppen hos os, men er man stagneret og ikke i udvikling, så er man ikke i målgruppen hos os.. (...) hvis man stopper sin udvikling, når man er 6 år, så er man i målgruppen hos os til man er 18 år, men så er man jo ikke længere i vores målgruppe, men derfor kan man jo godt have brug for hjælp.*(B1, BOF)

De professionelle fra SSB giver udtryk for en mere kritisk tilgang til, hvorvidt det er mulig at vurdere, at unge ikke udvikler sig. S2 siger; *"Det har vi jo set i masser af sager, ikke bare i én, men i masser af sager, at de udvikler sig kolossalt efter, at de bliver 18 år, når de får det rigtige tilbud. Så det med at sige, at de ikke udvikler sig, det er meget farligt, synes jeg, i den alder. Vi ser jo hvordan de flytter sig.."*(S2, SSB). og S1 supplerer; *" ja og den erfaring, den har Børne- og Familieafdelingen jo ikke. De ser jo ikke, hvordan de udvikler sig..."*(S1, SSB)

To af de professionelle fra SSB fremhæver her, hvordan de oplever, at det er farligt at vurdere, at unge ikke udvikler sig, da deres erfaring viser, at de unge ofte udvikler sig meget i årene efter, at de er blevet 18 år. Det fremhæves dog samtidig, at Børne- og Familieafdelingen ikke ser denne udvikling.

En anden årsag til at samarbejdet kan være vanskeligt, handler ifølge SSB også om, at de modtager unge, som de ikke mener, har modtaget tilstrækkelig støtte i deres barndom/ungdom eller som har fået de forkerte foranstaltninger. S1 siger fx, *"ja, vi oplever faktisk, at nogle (unge red.) måske har været fejlanbragte, eller i de forkerte foranstaltninger"*, og på et andet tidspunkt siger S1; *"ja, nogle gange bliver vi frustrerede over, at vi får nogle unge, som ikke har været anbragte i deres barndom, men pludselig når de er lige er blevet 18 år, så begynder man at tale om botilbud"*.(S1, SSB) S1 peger her på, at hun oplever, at BOF ikke altid har iværksat tilstrækkelig hjælp i den unges liv, og at det derfor kan være frustrerende at modtage unge, som på grund af manglende støtte i barndommen/ungdommen, har behov for meget støtte som voksne. S1 retter således en kritik af

BOFs faglige arbejde i forhold til nogle unge, som hun mener, burde have fået mere massiv hjælp med henblik på at sikre deres fremtid og udvikling.

I denne sammenhæng fremhæves samtidig af SSB, at deres udgifter har været stigende igennem en årrække, særligt på området for botilbud til unge jf. § 107. S2 udtaler herom; *”Vi har fået rigtig meget punk oppefra, fordi udgifterne fx på § 107-området er steget, og det er jo sager, der kommer fra BOF. Og der har diskussionen været, hvorfor de ikke bare fortsætter i de tilbud, de har været i og så betaler BOF. Hvorfor skal de overleveres til os?”* (S2, SSB) For de professionelle i SSB betragtes de sager, som overleveres fra BOF, således som en udgift og endda som en udgift på et område, hvor der ses stigninger, som de kritiseres for.

At økonomien spiller en rolle for samarbejdet mellem afdelingerne bekræftes af de professionelle fra BOF. B1 fortæller; *”Altså jeg har oplevet, at de (en sagsbehandler fra SSB) på et overleveringsmøde har sagt, ”altså det er jo også bare, fordi du vil af med en udgift”* (B1, BOF).

En anden årsag til samarbejdsvanskelighederne, som de professionelle alle peger på, skyldes manglende kendskab til hinandens arbejdsområder, herunder den gældende lovgivning. De professionelle fremhæver, at de ikke kender de andre professionelles arbejdsområder, og at de ikke har indgående kendskab til lovgivningen, som er gældende på andre områder end deres eget. B1 fortæller eksempelvis, at hun oplever, at hun kommer til kort overfor den unge, når hun eksempelvis skal fortælle omkring hvilke muligheder, der er for at få støtte, efter at de afsluttes fra børneafdelingen. På samme måde oplever de professionelle fra BOF, at det kan være vanskeligt at være i dialog med voksenafdelingen om de unges muligheder for at få støtte, da de kender for lidt til mulighederne. De professionelle fra SSB giver ligeledes udtryk for manglende kendskab til eksempelvis efterværnsreglerne og oplyser, at de har efterspurgt denne viden, da de mener, at det vil fremme samarbejdet.

DET IDEELLE SAMARBEJDE

I forbindelse med at de professionelle fortæller omkring udfordringer i samarbejdet, giver de samtidig flere gange under interviewene udtryk for tanker om, hvordan det ideelle samarbejde ville være. Der er enighed blandt de professionelle om, at det ville være fordelagtigt, at samarbejdet om unge begyndte allerede, når de unge var 16-17 år. Fordelen ved dette ville være,

at de involverede parter samarbejdede om at lægge planerne for fremtiden, frem for at de unge bare flyttes fra den ene afdeling til den anden. B1 siger endvidere om fordelene ved at starte samarbejdet op tidligere; *"Ja altså, hvis der var ressourcer til at inddrage hinanden og holde de der samarbejds møder med den unge og familien allerede fra, at den unge fx var 16 år, så tænker jeg, at det ville skabe en anden ro og forudsigelighed i deres hverdag.* (B1, BOF) Og B2 siger videre; *"jeg tænker også, at det ville blive en bedre foranstaltning, som blev iværksat, både i det resterende forløb i vores regi, men også i starten af deres regi. (...) altså vi taber nogle unge på det der dårlige samarbejde, altså de unge, som forsvinder helt ud af systemet og så giver de op på det. Altså, det er jo frivilligt, om man vil tage imod tilbuddet fra SSB, og jeg tror derfor, at der er nogen, der bliver så frustrerede og utrygge i det, at de siger nej tak."*(B2, BOF)

På samme måde beskriver de professionelle fra SSB, hvordan de ville foretrække, at der blev samarbejdet i stedet for, at sager blev sendt frem og tilbage mellem afdelinger. S1 siger; *"Ja, at man samarbejdede om, hvad der skulle ske, i stedet for at der er nogen, der sender sager over til nogle andre, der så sidder og kigger og siger; "ej, det kan sgu da ikke passe, det er". I stedet for kunne vi jo have sat os sammen og kigget på sagerne sammen."*(S1, SSB) Blandt de professionelle fra SSB bliver også påpeget, at det ville være brugbart, at samarbejdet startede op noget før, men samtidig nævnes det også af en anden af de professionelle, at det ville være godt, hvis Børne- og Familieafdelingen havde sagerne indtil de unge var 23 år, således at de unge ikke udsættes for skiftet mellem afdelingerne.

Der er således enighed om blandt de professionelle, at samarbejdet på nuværende tidspunkt ikke fungerer hensigtsmæssigt i alle sager og at der kunne foretages ændringer, således at samarbejdet ville fungere bedre. Der er forskellige bud på, hvordan det ideelle samarbejde ser ud, men der er overvejende enighed om, at samarbejdet burde starte noget før, således at der kunne lægges planer for den unges fremtid i et samarbejde med den unge og familien, men også i samarbejde med de involverede professionelle omkring den unge. Samtidig er der enighed om, at skiftet imellem afdelingerne samt skiftet i kontaktpersoner er svært for de unge.

DELKONKLUSION

I specialets første analysedel har jeg tydeliggjort førstepersonsbeskrivelserne af det oplevede samarbejde. Det har således været informanternes oplevelser af samarbejdet, herunder hvad de har oplevet som positivt og negativt i samarbejdet, som har været i fokus. Jeg vil i det følgende afsnit konkludere vedrørende førstepersonsanalysen og herefter danne andenordensbegreber, dvs. idealtyper, som oplæg til den fortolkende analyse.

Af afsnittet om de unges oplevelse af samarbejdet med de professionelle kan det konkluderes, at skiftende sagsbehandlere samt manglende kendskab mellem den unge og sagsbehandleren opleves som negativt. Endvidere ses, at de unge har svært ved, at personerne omkring dem skifter og at det medfører, at de unge ikke på samme måde er modtagelige over for den hjælp, som tilbydes dem. Det kan konkluderes, at kontaktpersonerne spiller en central rolle for de unge, og at kontaktpersonen kan fungere som bindeled mellem den unge og de professionelle. Angående samarbejdet om efterværnsafgørelsen ses, at de unge ikke oplever sig inddraget heri, men at de i stedet - særligt Jakob - har oplevet sig som passiv deltager, hvis mening ikke blev tillagt vægt. Det kan konkluderes, at perioden fra barn til voksen samt overgangen fra børnesystemet til voksensystemet er præget af kaos, manglende kontinuitet samt væsentlige sociale problemer.

På baggrund af afsnittet om professionelles samarbejde med de unge kan konkluderes, at samarbejdet påvirkes af relationen mellem den unge og den professionelle, samt at det er negativt for samarbejdet, at den unge skal skifte sagsbehandler, fx fra børneafdeling til voksenafdeling, idet det kan medføre at den unge glider ud af systemet og ikke ønsker at modtage hjælp. Det kan samtidig konkluderes, at kontaktpersoner eller anbringelsessteder kan være en udfordring i samarbejdet i de tilfælde, hvor de ikke er enige i de professionelles vurderinger og beslutninger. Dette, idet de unges loyalitet og sikkerhed er hos kontaktpersonerne/anbringelsesstederne. Endelig iagttages, at de professionelle har forskellige krav og forventninger til samarbejdet med unge, og at voksenafdelingen stiller større krav om selvstændighed, end hvad tilfældet er i børneafdelingen.

Det sidste afsnit i analysen om samarbejdet mellem de professionelle peger på et meget begrænset samarbejde om målgruppen. Det kan konkluderes, at samarbejdet primært udspiller sig i forbindelse med overlevering af sager fra en afdeling til en anden, og at samarbejdet således

strækker sig over en kort periode. Det begrænsede samarbejde afstedkommer forskellige udfordringer, som vanskeliggør samarbejdet. Det kan konkluderes, at der eksisterer en manglende forståelse for hinandens faglige vurderinger mellem de to afdelinger samt uklare rollefordelinger. Der opstår uenigheder om, hvornår en sag skal overgives, samt om hvorvidt det er muligt at vurdere den unges udviklingsmuligheder. Uenighederne udspiller sig ofte i møder, hvor de professionelle fra forskellige afdelinger er til stede og hvor den unge også deltager. Endelig kan konkluderes, at faktorer, som økonomi, organisering og manglende kendskab til hinandens arbejdsområder og lovområder opleves negativt. De professionelle kender ikke hinandens arbejdsområder, ligesom de ikke er fortrolige med de juridiske rammer, som er gældende for andre områder end deres eget. Økonomi opfattes som en central udfordring i samarbejdet, særligt for voksenområdet, idet de unge har medført øgede udgifter på området. De professionelle peger også på positive samarbejdsforløb, og særligt voksenafdelingen fremhæver, at samarbejdet om unge, som har store vanskeligheder og derfor har behov for massiv hjælp i mange år, ofte fungerer godt. De professionelle peger på, at det ideelle samarbejde om målgruppen burde begynde meget tidligere end i dag, således at det bliver muligt at lægge planerne for den unge i et samarbejde, frem for at unge sendes frem og tilbage mellem afdelingerne.

Sammenfattende er det således konklusionen, at samarbejdet om overgangen fra børnesystemet til voksensystemet både af professionelle og af unge opleves som vanskeligt. Informanterne fremhæver forskellige udfordringer, som de oplever som særligt væsentlige. De unge fremhæver relationen, manglende inddragelse samt at perioden omkring overgangen for de unge er præget af kaos og manglende kontinuitet. De professionelle peger ligeledes på, at relationen har betydning, men peger samtidig på, at faglige uoverensstemmelser, manglende kendskab samt strukturelle forhold fører til samarbejdsproblemer.

Hvis vi relaterer analysens konklusioner med eksisterende forskning på området, ses en del sammenfaldende konklusioner. Forhold som økonomi, organisering, og faglige uoverensstemmelser fremhæves også her som centrale udfordringer i samarbejdet, ligesom tidligere undersøgelser også peger på, at manglende kendskab mellem unge og professionelle vanskeliggør samarbejdet (Møhlholt et al., 2012). Eksisterende undersøgelser, som har fokus på de unges oplevelse af samarbejdet fremhæver ligeledes, at unge ikke oplever sig inddraget i

sagsbehandlingen, men at de oplever, at beslutninger bliver truffet hen over hovedet på dem (Nikolajsen & Svendsen, 2011; Mølholt et al., 2012). Disse resultater er således også i overensstemmelse med min undersøgelse af de unges oplevelse, hvor der også ses erfaringer med manglende inddragelse og lydørhed i samarbejdet med professionelle. Afslutningsvis kan nævnes at tidligere forskning også peger på, at de unge ikke oplever kontinuerlige og sammenhængende overgange mellem børne- og voksenafdelingen, men at de oplever, at de mødes med forskellige krav og regler, hvilket også ses af nærværende undersøgelse.

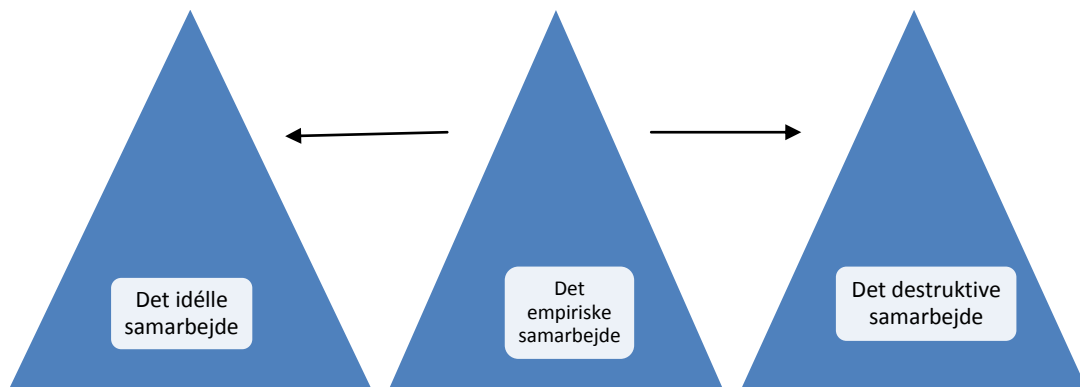
DANNELSE AF IDEALTYPER SOM GRUNDLAG FOR DEN TEORETISKE ANALYSE

Jeg vil på baggrund af førsteordensperspektivet konstruere andenordensbegreber, som ved hjælp af teoretisk fortolkning kan bidrage til en dybere forståelse af oplevelsen af samarbejdet. Jeg bevæger mig således væk fra ufortolkede og umiddelbare beskrivelser, som udgør 1. ordens perspektivet, og vil i stedet konstruere andenordensbegreber/idealtyper (Juil & Pedersen, 2012).

Idealtyperne er dannet med henblik på at konstruere et mere rendyrket billede af samarbejdet, og er således forenklinger af interviewpersonernes oplevelser af samarbejdet, hvor nogle oplevelser tillægges større relevans end andre. Idealtyperne er derfor ikke så nuancerede og detaljerede, som de oplevelser, der fremgår af empirien. På baggrund af forenklingerne og de dannede idealtyper bliver det muligt at sige noget mere generelt om samarbejdet vedrørende unge i overgangen fra barn til voksen.

Ved konstruktionen af idealtyper bemærkede jeg, at der ikke tydeligt fremtræder få klare empirisk baserede idealtyper, men at der ses spor, som peger på forskellige træk og adfærdsmønstre, der har indflydelse på samarbejdet. På denne baggrund har jeg valgt at konstruere to idealtyper, henholdsvis det ideelle samarbejde og det destruktive. De to idealtyper giver mulighed for at rumme forskellige empiriske spor, samtidig med at de kan bidrage til en dybere forståelse af, hvad der skal til for at opnå succes i samarbejdet – og det modsatte. Denne viden er central for problemformuleringen, der sigter mod at forstå og fortolke, hvordan samarbejdet opleves af unge og professionelle. Det er min opfattelse, at negative adfærdsmønstre og erfaringer, som opleves i samarbejdet, samtidig står i modsætning til, hvordan de involverede ville ønske at samarbejdet var og hvad de opfatter som et mere konstruktivt samarbejde. Særligt de professionelle udtrykker i

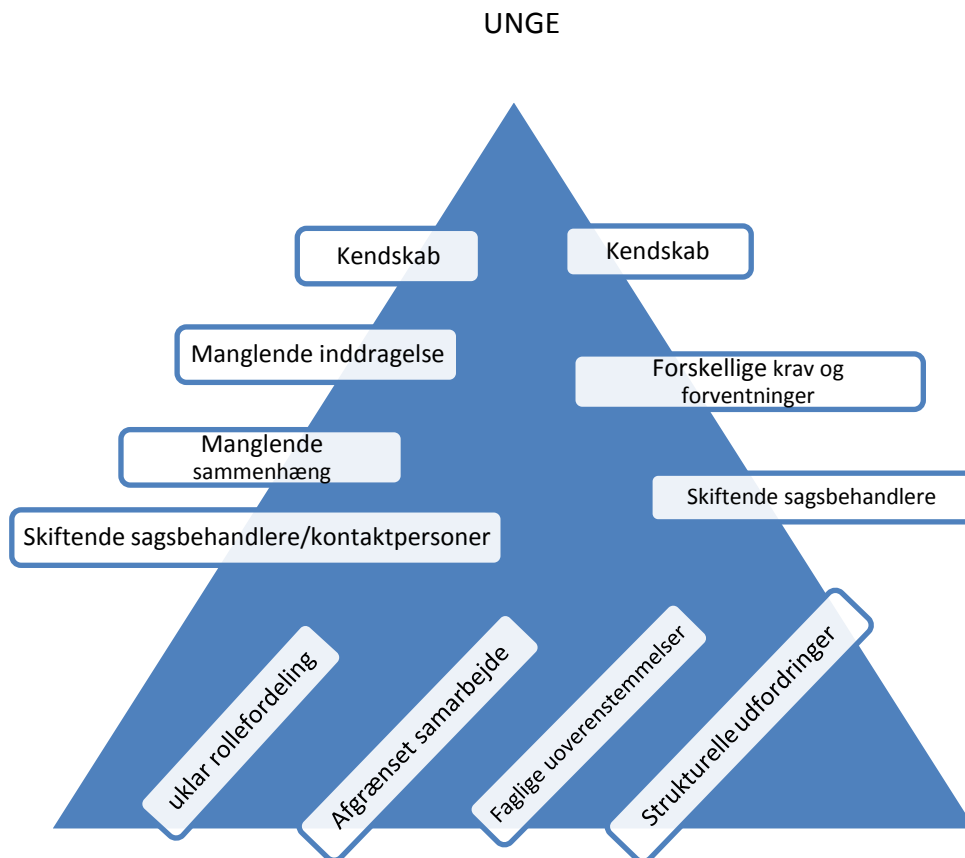
forbindelse med de negative oplevelser, tanker om, hvordan samarbejdet burde være. Jeg har derfor valgt at medtage denne overvejelse i konstruktionen af idealtyper, hvilket betyder, at visse negative adfærdsmønstre anvendes med modsat fortegn i det ideelle samarbejde.

FIGUR 2

Idealtyperne dannes konkret ved at trække iagttagede adfærdsmønstre og erfaringer fra det empiriske samarbejde over i henholdsvis det ideelle og destruktive samarbejde, hvilket illustreres i figur 2. De to idealtyper bliver således ideelle og rene eksponenter for adfærd og mønstre, som ses i de to forskellige samarbejdstyper.

Nedenstående figur illustrerer adfærdstræk og erfaringer, som jeg iagttaget som centrale spor på baggrund af konklusionen af første analysedel. Begreberne er således udgangspunktet for konstruktionen af de to idealtyper.

P1

P2

FIGUR 3

Det ideelle samarbejde skal forstås som et samarbejde, hvor den unge har kendskab til den professionelle og omvendt, og den unge har været tilknyttet samme professionelle igennem en længere periode. Den unge oplever sig inddraget i samarbejdet om overgangen fra børnesystemet til voksensystemet, og den unges mening bliver tillagt betydning. Overgangen fra barn til voksen opleves som en kontinuerlig og sammenhængende periode, og den unge opfatter at der er enighed blandt de involverede parter i, hvad der skal ske og hvilken indsats, der skal tilbydes. Blandt de professionelle er det ideelle samarbejde karakteriseret ved at strække sig over en længere periode, samt at der er faglig overensstemmelser i forhold til de afgørelse og vurderinger, der træffes i forhold til den unge. Det ideelle samarbejde påbegyndes på et tidligt tidspunkt, således at planerne for den unges fremtid lægges i fællesskab og med et langsigtet perspektiv.

Det destruktive samarbejde er karakteriseret ved at være et forvirrende og kaotisk forløb for den unge, hvor de professionelle omkring den unge skifter jævnligt. Den unge får en passiv rolle i

samarbejdet og de professionelle er optaget af, at afklare, hvorvidt den unge hører til i voksensystemet eller børnesystemet. De unge oplever sig ikke hørte og inddraget i samarbejdet, men oplever, at afgørelser træffes uden at deres mening er tillagt vægt. Det destruktive samarbejde bærer præg af, at der opstår faglige uoverensstemmelser i vurderingen af den unges udviklingsmuligheder, samt i vurderingen af hvilken hjælp, den unge har behov for fremadrettet. Den unge mødes af forskellige krav fra henholdsvis børne- og voksensystemet, hvilket skaber frustration hos den unge og irritation mellem de professionelle. Samarbejdet er vanskeligt, idet de professionelle er usikre på, hvem der har ansvaret og hvilke lovmæssige regler, der gælder for de unge. Økonomien spiller en væsentlig rolle i samarbejdet, hvor de professionelle er optaget af at forsøge at undgå en udgift.

ANALYSEDEL 2 – TEORETISK FORTOLKNING

I anden analysedel vil jeg fortolke de professionelles og de unges oplevelser af samarbejdet ved hjælp af teoretiske begreber. Jeg vil indledningsvis præsentere og begrunde teorivalg og herefter foretage en teoretisk fortolkning af empirien og idealtyperne. Jeg har udvalgt tre forskellige teoretiske begrebsapparater, hvilket fordrer en stillingtagen til, hvorledes teoribegreberne skal opfattes som komplimenterende eller konkurrerende. Dette vil jeg redegøre for i forbindelse med begrundelsen for valg af teori, samt i den afsluttende tværgående analyse.

PRÆSENTATION AF DET TEORETISKE BEGREBSAPPARAT

Idealtyperne peger på flere relevante teoretiske optikker. Jeg har udvalgt tre, som jeg på forskellig vis mener, kan bidrage positivt til besvarelsen af problemformuleringen og som kan rumme de forskellige spor, som ses i empirien.

En oplagt teoretisk retning er organisationsteori, da det er et centralt kendetegn ved det destruktive samarbejde, at der er uklar rollefordeling mellem de professionelle og at strukturelle forhold, såsom økonomi og organisering, har negativ indflydelse på samarbejdet. Endvidere ses et manglende kendskab til arbejdsopgaver og lovgivningsmæssige rammer på tværs af afdelinger. På samme måde ses, at det idéelle samarbejde er karakteriseret ved en fælles faglig forståelse af, hvilken hjælp unge har brug for, samt at overgangen fra børnesystemet til voksensystemet er en kontinuerlig og sammenhængende periode. Organisationsteori kan således bidrage med fortolkninger på de professionelles adfærd i samarbejdet, ligesom de kan forklare årsag-virkning forhold i samarbejdet mellem de professionelle. Organisationsteori kan bidrage med forklaringer på organisationsniveauet, altså meso-niveauet, og kan i mindre grad forklare samarbejdet mellem de unge og de professionelle, mikroniveauet.

Af det destruktive samarbejde ses, at de unge ikke oplever sig inddraget i samarbejdet, og at deres mening og ønsker ikke tillægges betydning i forhold de afgørelser, der træffes. De professionelle oplever ligeledes, at deres faglige vurderinger og afgørelser ikke anerkendes af andre professionelle. Dette centrale spor i det destruktive samarbejde, kan forstås som et udtryk for manglende anerkendelse i samarbejdet, hvorfor jeg finder det relevant at anvende Honneths anerkendelsesbegreb til at opnå en dybere forståelse af anerkendelses betydning for samarbejdet.

Anerkendelsesbegrebet kan bidrage med forklaringer på, hvordan de unge og de professionelle oplever samarbejdet på mikroniveau, samt hvad oplevelsen af ikke at blive anerkendt kan betyde for samarbejdet.

Den tredje teoretiske retning, som jeg har valgt at anvende, er Bourdieus begreber om doxa, kapital og felt. Bourdieus begreber kan bidrage med forklaringer på, hvorfor samarbejdet mellem de professionelle er vanskeligt. Det destruktive samarbejde er kendetegnende ved de professionelles manglende dialog, manglende kendskab til hinanden samt at der eksisterer faglige forskelligheder mellem de professionelle. Bourdieus begreb doxa kan bidrage med forklaringer herpå, ligesom at begreberne felt og kapital kan anvendes til at fortolke feltets vilkår og rammer for samarbejdet.

Bourdieu kan således bidrage med fortolkninger af rammernes betydning for samarbejdet, samt forklaringer på de professionelles adfærd i samarbejdet på organisationsniveau, mesoniveau.

Jeg har valgt at anvende tre forskellige teoretiske optikker, hvilket fordrer en stillingtagen til, om de tre optikker kan betragtes, som komplimenterende eller konkurrerende i forhold til at besvare problemformuleringen. Jeg har som nævnt valgt at anvende to teoretiske retninger, som begge beskæftiger sig med organisationer og derved begge befinder sig på mesoniveau. De to optikker anvender forskellige begreber til at forklare menneskers adfærd i organisationer, hvilket således kan ses om forskellige begreber om det samme fænomen. Dette peger på, at de to optikker kan betragtes som konkurrerende.

De tre teoretiske optikker, som jeg har valgt at anvende i den teoretiske fortolkning, kan efter min opfattelse overvejende ses som komplimenterende optikker, som således komplimenterer hinanden i at besvare problemformuleringen. Axel Honneths teori om anerkendelse bidrager med forklaringer på mikroniveau, hvor de to andre primært beskæftiger sig med det organisatoriske niveau. De to organisationsteorier kan bidrage med forskellige komplimenterende forklaringer, med udgangspunkt i deres forskellige begreber.

ORGANISATIONSTEORI

Organisationsteori handler først og fremmest om at forstå, hvad der foregår i organisationer og hvordan forskellige organisationer fungerer. Dernæst er det et centralt ønske indenfor

organisationsteorien at forklare årsags-virkningsforhold med henblik på at skabe forbedringer i organisationer (Jacobsen & Thorsvik 2011; 12). For at forstå organisationer og hvordan organisationer opnår mål og resultater, bliver den menneskelige adfærd et centralt undersøgelsesobjekt. Dette, idet organisationers mål og resultater opnås ved, at mennesker anvender en række redskaber for at løse en opgave (Ibid; 15).

Der findes forskellige organisationsteoretiske retninger, hvoraf jeg har valgt at anvende Jacobsen og Thorviks' bidrag, idet de i deres "helhedsmodel" sammensætter bidrag fra flere retninger indenfor organisationsteorien.

Ifølge Jacobsen og Thorvik kan man definere en organisation, som "*et socialt system, som er bevidst konstrueret med det formål at løse særlige opgaver og realisere bestemte mål*" (Jacobsen & Thorvik 2011; 13). Herved understreges, at en organisation består af mennesker, der interagerer med hinanden for at opnå et bestemt mål eller resultat. Der udformes på denne baggrund formelle mål, strategier og rutiner med henblik på at definere den bedste og mest effektive måde, at nå organisationens mål, ligesom der dannes formelle regler for adfærd i organisationen. Udover den formelle struktur og regler indeholder en organisation ligeledes uformelle træk, såsom kultur og magtforhold, som influerer på medarbejdernes adfærd i organisationen.

Organisationer må ifølge Jacobsen og Thorvik ansues som produktionssystemer, idet alle organisationer har et produkt, som skal leveres, hvad enten der er tale om varer, ydelser eller beslutninger (Jacobsen & Thorsvik 2011; 22). Organisationen, som er omdrejningspunktet i nærværende undersøgelse er således også at opfatte som et produktionssystem, der leverer tjenesteydelser til borgerne - unge - i den givne kommune. Kendetegnende for en offentlig organisation, der leverer tjenesteydelser overfor borgere i modsætning til en organisation, som leverer varer, er, at social interaktion, viden og mennesker er væsentlige faktorer for produktionen. Indenfor organisationsteorien taler man om "emotionelt arbejde", som et udtryk for arbejde, hvor der lægges vægt på det følelsesmæssige indhold. I organisationer, som leverer tjenesteydelser og som har direkte kontakt til borgeren, er denne emotionelle del central og det er således vigtigt for organisationen, at relationen til borgeren opfattes som positiv og serviceminded. Udover denne emotionelle del, taler man videre om, at der i organisationer, som leverer tjenesteydelser, er en

høj grad af "*professionalisering*", hvilket henviser til, at organisationerne rekrutterer medarbejdere med en formel uddannelse, og at der således er helt eller delvist monopol på visse typer af job (Ibid; 22). I de to afdelinger, som er repræsenteret i undersøgelsen, ses en høj grad af emotionelt arbejde samt professionalisering. Medarbejderne er i direkte kontakt med de unge og træffer beslutninger, som berører centrale elementer i de unges liv, hvilket bevirker at arbejdet i høj grad har følelsesmæssigt indhold. Derudover ses en høj grad af professionalisering, idet medarbejderne, som er i kontakt med den unge, er enten socialrådgivere eller socialformidlere.

I organisationer, som leverer tjenesteydelser med følelsesmæssigt indhold og som har en høj grad af professionalisering, kan det være særligt vanskeligt at udarbejde rutiner og standardiserede metoder for opgaveløsningen, idet opgaverne kræver unikke og specifikke løsninger. Dette stiller særlige krav til organisationens struktur og har indflydelse på organisationens kultur.

En organisationsstruktur kan forstås som organisationens arkitektur og illustrerer, hvordan organisationen ser ud. En formel organisationsstruktur redegør for hvilke opgaver, der skal løses, hvordan opgaverne i organisationen skal fordeles, hvordan beslutningskompetence fordeles samt hvordan opgaverne skal koordineres. Organisationsstrukturen er således af væsentlig betydning for organisationens opgaveløsning og opnåelse af resultater. En vigtig del af en organisations struktur er fordelingen af arbejdsopgaver og herunder specialisering i mindre enheder med ansvaret for konkrete dele af produktionen. Jacobsen og Thorsvik taler om henholdsvis en markedsbaseret og en funktionsbaseret inddeling, hvor den markedsbaserede er et udtryk for en specialisering, som samler opgaver, som vedrører et særligt produkt eller en bestemt gruppe af borgere, og den funktionsbaserede inddeling, som samler ensartede opgaver. De to inddelinger har hver deres fordele og ulemper, som hver sin måde har indflydelse på organisationens opgaveløsning og kultur. Eksempelvis kan en funktionsbaseret inddeling medføre, at der udvikles en form for "*afdelingsegoisme*" og manglende interesse og forståelse for andres arbejde. I modsætning hertil kan en markedsbaseret inddeling medføre, at der ikke udvikles spidskompetencer indenfor et særligt afgrænset felt.

Et andet relevant begreb, som jeg ønsker at anvende i min teoretiske fortolkning, er begrebet organisationskultur. Et kulturelt perspektiv på organisationer er relevant, idet det kan bringe os tættere på en forståelse af, hvordan mennesker kan udvikle fælles mønstre af meninger og holdninger, som giver sig udslag i bestemte handlinger og adfærd (Jacobsen & Thorsvik 2011; 110). En stærk organisationskultur kan samle medarbejderne i fælles oplevelser af fællesskab og tilhørsforhold, ligesom en dysfunktionel kultur kan medvirke til at svække organisationens kvalitet og effektivitet. Som beskrevet tidligere er medarbejdere strukturelt organiseret i mindre enheder omkring særlige afgrænsede arbejdsopgaver. Denne organisering kan have stor betydning for organisationskulturen, idet der ofte dannes mindre subkulturer i de mindre enheder. Flere subkulturer inden for samme organisation behøver ikke at være negativt for organisationen, dog fremhæves, at organisationer, som specialiserer sig i mindre enheder og hvor medarbejderne i enheden har den samme profession, kan være særligt vanskeligt, idet det fremmer ulighed og kulturel heterogenitet og derved vanskeliggør, at enhederne integreres i en samlet overordnet kultur (Jacobsen & Thorsvik 2011; 138).

STRUKTURALISTISK KONSTRUKTIVISTISK TEORI

Bourdieu var i sit arbejde optaget af, hvorledes strukturer i samfundet påvirker individet. Han udviklede sit begrebsapparat på baggrund af omfattende og indgående empiriske undersøgelser, og ifølge Bourdieu er det således heller ikke muligt at forstå de teoretiske begreber løsrevet fra deres forskningsmæssige kontekst (Järvinen i Andersen & Kaspersen 2013). Bourdieu sagde om sit eget arbejde, at der er tale om "strukturel konstruktivisme". Herved mener han, at der i et den sociale verden dels eksisterer objektive strukturer, som han betragter som uafhængige af individets bevidsthed og vilje (Ibid; 382), men at der samtidig eksisterer et subjektivt råderum og vilje hos individet. Begrebet Habitus bliver centralt i denne sammenhæng, idet han med Habitus forsøger at begrebsliggøre, hvordan individet opfatter, bedømmer og handler i verden på baggrund af sociale strukturer. Habitus kan således forstås som bindeledet mellem sociale strukturer og mentale strukturer (Ibid; 372).

Udover habitus operer Bourdieu med begrebet; kapital. Han taler om henholdsvis økonomisk, kulturel, social og symbolsk kapital. Ved økonomisk kapital forstås penge og materielle ressourcer,

og med kulturel kapital forstås uddannelse, sproglige kompetencer, dannelse og viden om kulturens koder. Social kapital henviser til de ressourcer, som menneskers kommer i besiddelse af i kraft af deres tilhørsforhold til en gruppe, fx vennekreds, familie, kollegaer osv. Symbolsk kapital er ifølge Bourdieu en form for overordnet kapital og henviser til de ressourcer, som dannes på baggrund af de øvrige kapitaler. Dog er det centralt at en bestemt ressource eller egenskab i nogle arealer, kan opfattes som et udtryk for symbolsk kapital (prestige, ry), mens den i andre sammenhænge ikke er det. Kapitalen skal således opfattes som legitim i den konkrete sammenhæng, for at være medføre prestige og værdi for det enkelte menneske.

Bourdieu argumenterer for, at samfundet ikke skal forstås som en enhed, men at det indeholder en række mindre sociale rum. Bourdieu kalder disse sociale mikrokosmoser for felter, som hver især har forskellige regelsæt, værdier og interesser. Det er således også forskellige kapitaler, som er anerkendte på de forskellige felter, hvorfor Bourdieu hævder, at al videnskab således også skal analyseres med udgangspunkt i det felt, som det er en del af (Ibid; 378). I relationen til specialet kan man betragte de to afdelinger som hver sine felter, som indeholder egne regler, normer og værdier. Gruppen af unge kan ligeledes som et felt med egne værdier og regler.

Hvert felt har ifølge Bourdieu hver sine commonsense-forestillinger om, hvad der er rigtigt og forkert, normalt og unormalt. Dette benævnes som feltets doxa og er et udtryk for før-refleksive, ikke-bevidstgjorte adfældsregler, som gælder på feltet (Ibid; 379). *"Det mest usynlige er typisk det mest "selvfølgelige", det, der betragtes, som så naturligt at det ikke engang behøver at diskuteres"* (Järvinen 2013; 378). Et felts regler kan udfordres af nyankomne på feltet, om end de nyankomne oftest i høj grad vil socialisere sin ind i feltets allerede eksisterende doxa. I tilfælde af at nyankomne træder ind i feltet kan der dog opstå kampe mellem de etablerede på feltet og de nyankomne. Feltet gøres herved dynamisk, idet der kæmpes om positioner på feltet, samt hvilke kapitalformer, som er attraktive og legitime (Ibid; 379).

ANERKENDELSESTEORI

Axel Honneths anerkendelsesbegreb er et hyppigt anvendt begreb i analyser af mødet mellem borger og socialforvaltning. Dette kan skyldes, at Honneth konkretiserer anerkendelse i nogle mere tilgængelige begreber, såsom retlig anerkendelse og social værdsættelse. Samtidig

betragter Honneth anerkendelse, som en betingelse for dannelse af identitet og menneskelig opblomstring, hvilket på mange måder kan ses som et centralt ideal for det sociale arbejde. Jeg har valgt at anvende Honneth til den teoretiske fortolkning, idet hans skelnen mellem tre former for anerkendelse giver mulighed for at fortolke, hvordan samarbejdet opleves på flere niveauer, og herunder hvorledes unge og professionelle oplever sig anerkendt eller krænket i de tre sfærer.

Honneths teori indeholder en antagelse om, at gensidig anerkendelse er en forudsætning for, at et individ kan opleve sig anerkendt. Et menneskes selvbevidsthed er således betinget af en andens selvbevidsthed (Højlund & Juul 2005; 24) eller med andre ord; et menneskes identitet bliver først virkelig, når det anerkendes af andre. Den gensidige anerkendelse er samtidig ikke noget på forhånd givet, men noget, som der skal kæmpes om. Honneth taler om, at der udspiller sig anerkendelseskampe, hvor individet kæmper om anerkendelse af den værdi, som individet tilskriver sig selv, i forhold til familien, retsordenen og samfundet (Højlund & Juul 2005; 22). Honneth understøtter, at der ikke er tale om en ligeværdig relation, men en relation, som i udgangspunktet er ulige og hvor den ene i forholdet undertrykker den anden. Denne betragtning forekommer særlig relevant i forhold til problemfeltet, idet relationen mellem unge og professionelle ikke er ligeværdig og idealet er således heller ikke, at relationen skal være ligeværdig, for at der kan ske en anerkendelse.

Honneth taler om tre former for anerkendelse; kærlighedsanerkendelse, retslig anerkendelse og social værdsættelse. Overfor de tre anerkendelsesformer står tre former for disrespekt; kropslige krænkelser, nægtelse af rettigheder og nedværdigelse af livsformer (Honneth 2003; 16).

Den første anerkendelsesform vedrører de primære menneskelige relationer, fx venskaber, forholdet mellem forældre og børn. Dette er den mest elementære form for anerkendelse og kærlighedsanerkendelsen udvikler individets selvtillid og gør det i stand til at tage del i nære fællesskaber. Denne anerkendelsesform er ikke relevant for min undersøgelse, idet empirien ikke har fokus på de nære relationer. Den retslige anerkendelse vedrører anerkendelse af borgerens rettigheder og værd. Honneth understøtter, at der ikke blot er tale om formelle rettigheder, men at retslig anerkendelse skal forstås som respekt for borgerens rettigheder i

praksis. Retslig anerkendelse består således af universel ligebehandling, hvor en borger tillægges samme moralske tilregnelighed, som alle andre (Højlund & Juul 2005; 26). Hvis borgeren anerkendes, som et autonomt handlende retssubjekt, vil borgeren udvikle selvagtelse. Den sidste anerkendelsesform er social værdsættelse. Denne anerkendelsesform relaterer til anerkendelse af individet, som værdifuldt for fællesskabet.

Teoriens normative forestilling om det gode liv og derved teoriens kritiske position, kan betragtes som værende i modstrid med specialets videnskabsteoretiske position. Jeg ønsker dog at anvende de teoretiske begreber på trods heraf, idet teorien kan bidrage med væsentlige forklaringer på hvordan samarbejdet opleves, og herunder hvordan de unge og de professionelles adfærd påvirkes heraf. Idealtypen; det ideelle samarbejde kan betragtes som et udtryk for en normativ forestilling om, hvordan det samarbejdet bør være. Idealtypen er dog alene normativ i den forstand, at idealtypen rummer de unges og de professionelles refleksioner om, hvordan det ideelle samarbejde kunne være og hvordan de involverede ville ønske, at det var. Jeg ønsker med dette ikke at fælde normative domme over det sociale arbejde, men at anvende de unges og de professionelles refleksioner om hvordan de ville ønske at samarbejdet var på baggrund af de erfaringer, de har.

Jeg er bevidst om at Honneths anerkendelsesteori er udviklet med den hensigt, at opstille normative idealer for dårligt stillede menneskers møde med det eksisterende samfund og at teorien således kan anvendes til at fælde normative domme over det eksisterende samfund (Honneth i Højlund og Juul; 25). At anvende teorien til at forklare professionelles oplevelse af at blive anerkendt i samarbejdet med andre professionelle er således ikke nødvendigvis oplagt, men jeg har dog valgt at gøre dette på trods heraf. Jeg mener dette er muligt, idet Honneths teori beskæftiger sig med, hvordan mennesket oplever sig anerkendt som et menneske med unikke egenskaber, og som herved kan bidrage til gruppen, fællesskabets og samfundets solidaritet. Honneths forståelse af anerkendelse udspiller sig i mellem menneskelige relationer, hvorfor der også ses kampe om anerkendelse i relationen mellem professionelle.

ORGANISATORISK FORTOLKNING

Med udgangspunkt i Jacobsen og Thorsviks organisationsteoretiske begreber vil jeg i det kommende afsnit fortolke empirien og idealtyperne med henblik på at forstå og forklare, hvordan organisationens struktur og kultur påvirker medarbejdernes adfærd og derved samarbejdet omkring unge. Den organisationsteoretiske fortolkning vil være inddelt i afsnit med henholdsvis et strukturelt og et kulturelt perspektiv på organisationen.

ET STRUKTURELT PERSPEKTIV PÅ ORGANISATIONEN

I begge idealtyper ses, at organisationens struktur har betydning for oplevelsen af samarbejdet. I det ideelle samarbejde er det kendetegnende, at indsatsen overfor unge er sammenhængende og koordineret, samt at der er overensstemmelse og klarhed over rollefordelingen i samarbejdet. Det destruktive samarbejde er derimod usammenhængende og præget af uoverensstemmelser i mellem afdelinger, og faktorer, som manglende kendskab og økonomi har negativ indflydelse på samarbejdet.

Ifølge Jacobsen og Thorsvik har organisationsstrukturen indvirkning på medarbejdernes adfærd på 3 områder; fokus, koordinering og stabilitet (Jacobsen & Thorsvik; 59). Fokus, idet strukturen bestemmer graden af specialisering af arbejdsopgaver i organisationen og derved den enkelte medarbejders arbejdsområde. Koordinering, idet formelle strukturer, regler og rutiner medvirker til, at medarbejdere i højere grad fungerer som en koordineret gruppe. Stabilitet, idet strukturen gør, at medarbejdere har en konkret stilling og position med relativt faste opgaver og rutiner, som de skal udføre. Dette skaber en forudsigelighed og stabilitet for medarbejderne og for organisationen (Jacobsen & Thorsvik; 60). Organisationsstrukturen er således central for medarbejderens adfærd i organisationen, men kan samtidig udformes på mange forskellige måder, afhængig af hvad organisationen har behov for.

I den konkrete organisation, som er omdrejningspunktet i undersøgelsen, er strukturen kendetegnende ved, at der er høj grad af specialisering af opgaver. De to afdelinger er en del af samme forvaltning, men er specialiseret i henholdsvis en afdeling, som sagsbehandler i forhold til børnebestemmelserne i Serviceloven og en afdeling, som sagsbehandler i forhold til

voksenbestemmelserne. På denne måde oparbejder medarbejderne særlige kompetencer indenfor et afgrænset område, og der sikres en højere grad af ensartet sagsbehandling. At der ses denne specialisering, kan i følge Jacobsen og Thorsvik ses, som et udtryk for en funktionsbaseret inddeling, hvor ensartede opgaver samles i en enhed (Jacobsen & Thorsvik; 64). Medarbejderne i de to afdelinger har overvejende den samme faglige uddannelse, enten socialrådgivere eller socialformidlere og besidder samtidig en høj grad af beslutningskompetence, idet de i kraft af deres faglige kompetencer forventes at være i stand at løse opgaverne på en tilfredsstillende måde. Medarbejderne i de to afdelinger har eksempelvis kompetence til at træffe afgørelser om iværksættelse af en bred vifte af foranstaltninger, men skal i tilfælde, hvor der skal iværksættes særligt dyre tilbud, have ledelsesmæssig godkendelse. En organisation, som er kendetegnet ved professionalisering og høj grad af beslutningskompetence, kaldes ifølge Mintzberg også for "*Det professionelle bureaukrati*" (Jacobsen & Thorsvik; 87). Fordelen ved organisationsformen er, at medarbejderne besidder faglige kompetencer samt kompetence til at træffe beslutninger, hvilket sikrer et godt fagligt arbejde. Den funktionsbaserede inddeling skaber samtidig gode betingelser for specialisering, samt at der undgås dobbeltarbejde. Ulemperne ved det professionelle bureaukrati er dog samtidig, at der hurtigt kan opstå faglige uoverensstemmelser og samarbejdsvanskeligheder imellem faggrupper, og den høje grad af specialisering kan medføre, at der udvikles en fagorienteret specialistkultur, som resulterer i manglende interesse og forståelse for andres arbejdsområder.

Af empirien ses flere eksempler på, at organisationsformen, som er beskrevet ovenfor, har nogle u hensigtsmæssige og utilsigtede effekter på samarbejdet omkring unge, som overgår fra børneafdelingen til voksenafdelingen. Der ses flere eksempler på, at medarbejderne har udviklet denne specialistkultur i henholdsvis BOF og SSB, som medfører manglende interesse og forståelse for andre afdelingers arbejde. På trods af at medarbejderne besidder den samme uddannelsesmæssige baggrund, ses der i det destruktive samarbejde en form for kamp om den rigtige vurdering af, hvad de unge har behov for. De professionelle fra SSB giver eksempelvis udtryk for, at de har oplevet, at de får unge overleveret, som ikke har fået den rigtige hjælp i deres barndom/ungdom, ligesom at BOF udtrykker, at der er unge, som ikke hjælpes tilstrækkeligt som voksne. Man kan derfor antage at på trods af samme faglige baggrund, har de professionelle

alligevel udviklet en særlig faglighed, som retter sig særligt mod henholdsvis børn eller voksne, som gør, at der er en forskellig faglig tilgang til, hvilken hjælp de unge har behov for, samt hvordan den unge skal mødes i samarbejdet. De professionelle har således vanskeligt ved at nå frem til en fælles holdning og tilgang til den unges behov for hjælp, idet de betragter den unge med forskellige øjne. Af empirien ses, at SSB eksempelvis lægger særlig vægt på, at den unge skal tage ansvar for eget liv, at de skal møde op til aftalerne, samt at fokus i forhold til den unge er arbejde, uddannelse, bolig osv. I BOF udtrykker de, at de i højere grad har fokus på de mere bløde temaer, såsom hvordan den unge har det og at de i mindre grad lægger vægt på praktiske forhold. S1 siger på et tidspunkt; *"Det er ret tydeligt for mig, at SSB stiller større krav til de unge, end jeg gør. De har en forventning om, at.. altså vi er måske sådan lidt omsorgsfulde i det og tager dem i hånden og går i banken og får lavet en budgetkonto osv. Det er min oplevelse, at SSB har større forventninger til den unge, end vi umiddelbart tænker. Det er min oplevelse..."* (S1, SSB)

De professionelle fra begge afdelinger tilkendegiver samtidig, at de ikke kender til lovgivningen på den anden afdelings område, ligesom de udtrykker manglende forståelse for de beslutninger og vurderinger, som foretages i den anden afdeling. En af de professionelle fra BOF siger eksempelvis; *"... vi har haft en eller anden holdning til, at den unge hører til i SSB, og det er jo ikke vores bord at bestemme, men det har der været en kultur for, at så har man sendt den i SSB. Og så har de været uenige på et eller andet plan, og så er det jo svært for mig at vide, hvorfor de er uenige, for så godt er jeg jo ikke inde i deres bestemmelser. Men der er i hvert fald nogle sager, der er strandet, fordi vi synes vi skal af med dem, men ikke har kunnet kommet af med dem."*(B1, BOF) På samme måde udtrykker SSB, at de ikke kender til lovgivningen på børneområdet. S1 siger; *".. altså vi er meget usikre på reglerne, ja, altså efterværnsreglerne, overgangen.. Hvornår kan man genoptage et efterværn, alle de der ting, vi ikke er eksperter i, og når vi så oplever at sagerne bliver behandlet så forskelligt, så bliver vi usikre."*(S1, SSB) Medarbejderne fra henholdsvis BOF og SSB tilkendegiver her, at de ikke kender reglerne, samt at det er svært at forstå de faglige vurderinger, som træffes af den anden afdeling, og det derfor er vanskeligt at samarbejde omkring overleveringen af unge. BOF oplyser endda, at der er sager, som strander, fordi det ikke er muligt at nå til enighed omkring, hvor de unge hører til. Det er således negativt for samarbejdet, at der eksisterer manglende kendskab mellem medarbejderne, da det medvirker til faglige uoverensstemmelser og

potentielt kan medføre egentlige konflikter mellem medarbejdere. Samtidig medfører det, som nævnt, at der kan være unge, som ikke får relevant hjælp, idet de strandede i en afdeling grundet samarbejdsvanskeligheder. I interviewet med Jakob fortæller han om, hvordan han oplevede, at der var uenighed mellem afdelinger om hvor han hørte til, og at dette betød, at han ventede længe på en beslutning om hvorvidt han måtte flytte ud af sit daværende tilbud. Han fortæller, at han i ventetiden tog ophold hos sin bror, frem for at blive boende i det tilbud, som han havde, men at dette ikke var en hensigtsmæssig løsning. Samarbejdsvanskeligheder mellem professionelle kan således medføre u hensigtsmæssige konsekvenser for de unge.

Udover manglende kendskab imellem afdelingerne, er økonomiske forhold ligeledes en del af de strukturelle rammer, som vanskeliggør samarbejdet. Dette ses af det destruktive samarbejde. SSB tilkendegiver eksempelvis meget tydeligt, at de har oplevet en stigning i udgifterne på området, hvilket har medført, at de får kritik fra ledelsen. S2 siger; *Vi har fået rigtig store udgifter og punk og alt muligt oppefra, fordi udgifter er steget og det er sager, der kommer fra BOF. Og der har diskussionen været, hvorfor fortsætter de ikke bare i de tilbud, de er i og så betaler BOF. Hvorfor skal de overleveres til os?* (S2, SSB) Det er således tydeligt, at de professionelle fra SSB har fokus på økonomien, og at de sager, de overtager fra BOF, opleves som en udgiftsbyrde. Dette fokus på, at sagerne opfattes som en økonomisk byrde, oplever de professionelle fra BOF, som en særlig udfordring i samarbejdet. B2 fortæller, at hun har oplevet at være til samarbejds møder med SSB, hvor hun oplever sig beskyldt for "bare, at ville af med en udgift" (B2, BOF). Det er således tydeligt, at økonomiske forhold kan udgøre en væsentlig barriere for samarbejdet og at det kan skabe konflikter mellem medarbejdere.

For arbejdsopgaver, som fordrer koordination og samarbejde i mellem to afdelinger, som er tilfældet i forhold til de unge, kan en organisation, som er præget af specialisering og professionalisering, således få nogle særlige udfordringer i forhold til at undgå samarbejdsvanskeligheder og samordningsproblemer. Organisationsstrukturen kan derved have nogle dysfunktionelle effekter, som ikke er ønsket og tilsigtet med organiseringen (Jacobsen & Thorsvik; 2008; 61). For at imødekomme koordinations- og samarbejdsvanskeligheder har ledelsen i de to afdelinger i fællesskab forsøgt at udarbejde procedurer og samarbejdsaftaler for arbejdet

omkring de unge. B1 fortæller, at der for nyligt er udarbejdet nye retningslinjer for, hvordan samarbejdet skal være omkring unge, således at der sikres en koordination omkring sagerne. At formulere retningslinjer og procedurer med henblik på fremme koordination kan betegnes som en standardisering af arbejdsopgaver (Jacobsen & Thorsvik; 72).

Af empirien ses, at det er karakteristisk for det ideelle samarbejde, at der eksisterer viden om det fulde retsgrundlag – altså både børne- og voksenbestemmelserne i Serviceloven. S1 siger; *Altså, jeg har foreslået, at vi kommer på kursus sammen i, hvad der er efterværn og hvad der ikke er efterværn, altså at vi fik kridtet banen op, hvad er efterværn og hvad er ikke efterværn i den her kommune.*”(S1, SSB) At de to afdelingers medarbejder kom på kursus omkring efterværn sammen, kan ifølge Jacobsen & Thorsvik forstå som en standardisering af viden (Jacobsen & Thorsvik; 73). Standardisering af viden kan ses som en koordineringsmekanisme, idet medarbejderne herved erhverver en fælles viden og fælles kompetencer, og da de således er oplært i at handle på en bestemt måde i en konkret situation.

Der er således forsøgt at imødekomme koordinationsvanskeligheder på flere måder, men det ses dog tydeligt af empirien, at der fortsat eksisterer utilsigtede og uønskværdige effekter af organisationsformen og struktureringen.

Det er således vurderingen, at den høje grad af specialiseringen og professionalisering i organisationen påvirker samarbejdet omkring unge, som skal overgå fra en afdeling til en anden på negativ måde. Samarbejdsvanskelighederne viser sig i det destruktive samarbejde ved manglende interesse og kendskab til andres arbejdsområder, ligesom de professionelle ikke kender til den anden afdelings muligheder for at handle i forhold til den unge. Dette fører til faglige uoverensstemmelser og kan potentielt medføre konflikter i mellem medarbejdere. Økonomien udgør en væsentlig barriere for samarbejdet, idet sager opfattes som en stor økonomisk byrde, som der således skal kæmpes for at undgå. Konsekvenserne herved kan være, at unge ikke får den rette hjælp, idet de må afvente, at der nås til enighed, og at overgangen fra børnesystemet til voksensystemet derfor bliver usammenhængende og uden kontinuitet i sagsforløbet, som bla. ses af Jakobs fortællinger.

ET KULTURELT PERSPEKTIV PÅ ORGANISATIONEN

Ved at anlægge et kulturelt perspektiv på organisationen interesserer vi os for, hvordan organisationer egentlig fungerer, herunder hvordan mennesker i organisationer udvikler fælles mønstre, normer og holdninger, som påvirker deres adfærd (Jacobsen & Thorsvik; 110). Inden for organisationen taler man om, at organisationskultur kan være et styringsredskab, at kulturen kan være en væsentlig årsag til succes, samt at kulturen kan skabe et stærkt tilhørsforhold og fællesskab (Ibid; 111). I henholdsvis den destruktive og den ideelle idealtipe ses spor af, hvordan organisationskulturen har indflydelse på den måde de professionelle opfatter sig selv i forhold til andre professionelle, samt hvordan de agerer overfor hinanden. I det destruktive samarbejde ses en klar opfattelse af "dem og os", hvorimod der i det ideelle samarbejde er en samlende og fælles kultur på tværs af afdelinger.

Den mest anvendte definition på organisationskultur er følgende definition af Edgar Schein: *"Organisationskultur er et mønster af grundlæggende antagelser udviklet af en bestemt gruppe efterhånden som den lærer at mestre sine problemer med ekstern tilpasning og intern integration, og som har fungeret tilstrækkelig godt til at det opfattes som sandt, hvorfor nye medlemmer oplæres til at anse det for den rigtige måde at opfatte, tænke over og føle på i forhold til disse problemer"*(Schein i Jacobsen & Thorsvik; 116)

Organisationskulturen handler således om, at der opnås konsensus om værdier og normer, og at medarbejderne automatisk tilpasser deres adfærd i overensstemmelse med de normer og værdier, som er herskende i gruppen. En stærk organisationskultur kan således være til gavn i en organisation, idet medarbejderne oplever, at de er en del af en større sammenhæng samt at der kan opnås en fælles forståelse og tænkning i forhold til opgaveløsningen. Herved fremmes samarbejdet og koordineringen i mellem medarbejdere (Jacobsen & Thorsvik; 113).

I de to afdelinger, som har været involveret i undersøgelsen, ses der tegn på, at der er en svag fælles kultur, men at kulturen er stærk i de enkelte afdelinger. De professionelle fra SSB udtrykker eksempelvis meget tydeligt, at der er en opfattelse af "dem og os". S1 siger, *"Der er vores afdelingen [SSB] og så er der Børne- og Familieafdelingen. Der sørges for, at sagerne bliver overleveret og så må vi gå videre derfra. BOF slutter og så starter vi."*(S1, SSB) De professionelle har således en tydelig opfattelse af, at de to afdelinger har hver deres kompetencer og

arbejdsområder, men har samtidig ikke meget forståelse og viden om hinandens arbejdsområder. En af de professionelle fra BOF siger videre, at hun ikke kan sætte ansigter på ret mange medarbejdere fra SSB, og igen på et andet tidspunkt siger hun, at hun tænker at samarbejdet ville glide lidt lettere, hvis man havde en eller anden form for relation til medarbejderne fra SSB. For denne professionelle er det således uhensigtsmæssigt for samarbejdet, at der ikke er et personligt kendskab til de professionelle, som hun skal samarbejde med. *"Man forsværer sin position på en anden måde, hvis man ser hinanden dagligt på gangen. Jeg tror, at den, der tættere kontakt ville hjælpe i processen. For jeg tænker, at det går begge veje, for ligesom vi kan sige, at vi ikke har det store indblik i deres lovgivning og hvad de tænker, så vil de jo sige præcis det samme. Så man støder jo lidt hovederne sammen, når man ikke ved, hvad hinanden laver."*(B1, BOF) At medarbejderne i de to afdelinger ikke kender hinanden og ikke har en naturlig gang imellem hinanden, kan således modvirke dannelse af en fælles organisationskultur, men kan i stedet medvirke til dannelse af forskellige kulturer. Der dannes således en kulturel heterogenitet i organisationen, frem for en homogen organisationskultur (Jacobsen & Thorsvik; 137).

At der i en organisation eksisterer flere forskellige kulturer side om side er almindeligt i større organisationer. Ofte ses at organisationens inddeling i afdelinger også afspejles i dannelsen af forskellige subkulturer i de konkrete afdelinger (Jacobsen & Thorsvik; 136). I tilfælde hvor afdelinger arbejder relativt uafhængigt af hinanden, kan forskellige kulturer eksistere fint side og side uden, at der opstår uoverensstemmelser. Man taler her om at organisationen er præget af kulturel mangfoldighed (Ibid; 136).

I en organisation, som er præget af specialisering og en inddeling i mindre funktionsenheder, kan dannelsen af flere subkulturer i en organisation, dog medføre nogle særlige ufordringer og modvirke dannelse af en fælles kultur. Som det ses i de to afdelinger, BOF og SSB, er medarbejdernes opmærksomhed rettet mod nogle afgrænsede og specialiserede opgaver, hvilket således også bevirker, at de interesserer sig mindre for, hvad der foregår uden for eget felt. De professionelle har samtidig dannet nogle faglige antagelser og værdier, som deles internt i afdelingerne, men som er forskellige fra den anden afdelings vurderinger. Af empirien ses eksempelvis, at der er faglige uoverensstemmelser i forhold til at vurdere den unges udviklingspotentiale, hvor særligt SSB forholder sig kritisk til, hvorvidt det overhovedet er muligt at

vurdere, at en unge ikke udvikler sig, når den unge er ca. 18 år. De professionelle fra SSB fortæller, at de ofte ser at den unge udvikler sig rigtig meget i starten af 20-erne, hvorimod de professionelle fra BOF indikerer, at de ikke forventer at en ung, som ikke har udviklet sig i teenage-årene, kan udvikle sig væsentligt som voksen.

Der ses endvidere eksempler i empirien på, at medarbejderne har dannet nogle negative stereotyper af den anden afdeling, hvilket har en negativ indflydelse på samarbejdet. BOF fortæller eksempelvis, hvordan de oplever, at SSB kun vil ind i sagerne med de unge på et meget sent tidspunkt. S1 siger; *"Altså selvom vi har truffet en afgørelse om at der ikke skal gives efterværn, så er de [SSB] sådan lidt "åh, men der er jo lang tid til". Og så endte det jo med, at det nærmest var i sidste øjeblik at de var villige til at være med til et samarbejds møde omkring en ungs overlevering."*(S1, SSB)

Der vurderes således, at der i begge afdelinger ses en stærk organisationskultur med fælles faglige grundantagelser og værdier, men at der ikke ses en stærk samlet kultur. Der eksisterer en klar opfattelse af "dem og os" og de professionelle har meget lidt kendskab til hinanden. Der eksisterer samtidig forskellige faglige opfattelser af, hvordan de unge skal hjælpes, hvilket særligt kommer til udtryk i vurderingen af den unges udviklings potentiale. At der i organisationen eksisterer to subkulturer side om side, som har meget lidt kendskab til hinanden, medfører nogle dysfunktionelle eller uønskede effekter, som særligt giver vanskeligheder, når afdelingerne skal samarbejde, som det er tilfældet i denne situation. De professionelle har vanskeligt ved at nå til enighed om, hvor den unge skal høre til samt hvordan de skal hjælpes, og der ses eksempler på at de professionelle danner stereotype opfattelser af professionelle fra den anden afdeling. Det er vurderingen, at dette ikke fordrer et positivt og konstruktivt samarbejde omkring målgruppen, men medfører uenigheder og risiko for egentlige konflikter mellem de professionelle.

STRUKTURALISTISK KONSTRUKTIVISTISK ANALYSE

I idealtypen for det ideelle samarbejde ses, at der er faglig enighed i samarbejdet om den unge, at forløbet i forhold til den unges overgang er sammenhængende og kontinuerlig, og endelig at strukturelle rammer understøtter samarbejdet. Af det destruktive samarbejde ses modsat, at der

eksisterer faglige forskelligheder og uoverensstemmelser i samarbejdet om den unge, hvilket medfører usammenhængende og forvirrende forløb for de unge. Endelig ses at økonomiske forhold er en væsentlig udfordring i samarbejdet, idet det er vanskeligt at nå til enighed om, hvor den unge hører til og hvordan den unge hjælpes bedst.

Jeg vil anvende Bourdieus begreber til at forklare, hvordan samarbejdsvanskelighederne kan forstås, og vil inddele analysen i tre dele, som tager udgangspunkt i begreberne, felt, doxa og kapital. Dette gør jeg af hensyn til overskueligheden i analysen, men er bevidst om, at Bourdieus begreber ikke kan betragtes uafhængigt af hinanden.

FELT

Det er muligt at identificere fire centrale felter i det empiriske materiale. De to afdelinger, henholdsvis BOF og SSB udgør hver deres felt, ligesom gruppen af unge udgør et tredje felt. I forbindelse med, at der etableres et samarbejde omkring de unge, hvor unge og professionelle mødes, opstår der er et fjerde felt, nemlig samarbejdet om unge i overgangen mellem børnesystemet og voksensystemet. Udover de definerede felter, eksisterer der adskillige andre felter, som de professionelle og de unge indgår i. Her kunne nævnes det bosted, hvor de unge bor eller de forskellige felter, som eksisterer i de to afdelinger. Centralt er at de unge og de professionelle tilknytning

De to førstnævnte identificerede felter, henholdsvis BOF og SSB indeholder hver deres regelsæt og værdier, hvor organisationens strukturelle rammer, den retlige regulering samt faglige normer og værdier kan nævnes som eksempler. I feltet, som udgør samarbejdet omkring unge, eksisterer ligeledes nogle lovgivningsmæssige rammer, eks. reglerne for efterværn og reglerne for hjælp efter børne- og voksenbestemmelserne, nogle strukturelle regler, såsom organiseringen af samarbejdet og økonomi mv., samt faglige normer og værdier, som har indflydelse på feltet.

Af empirien ses flere eksempler på at to afdelinger har forskellige faglige normer og værdier i arbejdet med unge, og at de to felters værdisæt kommer i konflikt med hinanden i forhold til at sikre et sammenhængende og kontinuerligt forløb for de unge. De professionelle tilkendegiver fx, at der stilles forskellige krav til de unge afhængig af, hvilken afdeling den unge møder. I SSB fremhæves, at der lægges vægt på, at de unge skal klare sig selv og selv tage ansvar for at møde

op osv. I modsætning hertil tilkendegiver BOF, at de i højere grad vægter at samtale med den unge om mere bløde værdier samt at de helt konkret hjælper de unge med praktiske ting, såsom at oprette en budgetkonto osv. B2 siger; *"Vi er nok sådan lidt mere omsorgsfulde i det"*.(B2, BOF) For unge, som overgår fra den ene afdeling til den anden, kan det antages at være vanskeligt at imødekomme kravene og at få forstå forventningerne fra de professionelle, når kravene og forventninger er så forskellige.

Bourdieu taler om, at der i feltet udspiller sig kampe om at besidde magten, herunder magten til at definere regler og værdier indenfor feltet. Af empirien ses at der i feltet, som udgør samarbejdet, udspiller sig kampe om magten i feltet, herunder magten til at definere faglige værdier i samarbejdet. Kampen på feltet afhænger i høj grad af de kapitaler, som gør sig gældende på feltet og som tilskrives betydning for samarbejdet.

Som eksempel på en kamp, som eksisterer på feltet, kan fremhæves de professionelles vurderinger af den unges udvikling. De professionelle fra BOF tilkendegiver, at de har stort fokus på den unges udvikling i forhold til, om den unge er berettiget til efterværn. *"...vi skal jo vurdere om man udvikler sig eller ej. Det er jo det, der gør om man er i målgruppen for efterværn eller ej. Er der udvikling, så er man i målgruppen hos os, og er man stagneret og ikke i udvikling, så er man ikke i målgruppen hos os."*(B2, BOF) Den professionelle fra BOF har således fokus på, om den er unge er i udvikling eller ej, idet dette ifølge efterværnsbestemmelserne er afgørende for om man er berettiget eller ej. De professionelle fra BOF tilskriver således de juridiske rammer symbolsk kapital på feltet og tillægger denne vurdering af den unges udvikling betydning.

I følge de professionelle fra SSB er denne vurdering af udviklingen dog vanskelig, og de har tydeligvis ikke den samme opfattelse af, hvordan det er muligt at foretage denne vurdering. En af de professionelle fra SSB siger; *"Det har vi jo set i masser af sager, ikke bare i en, men i masser af sager, at de udvikler sig kolosalt efter, at de bliver 18 år, når de får det rigtige tilbud. Så det med at sige, at de ikke udvikler sig, det er meget farligt, synes jeg, at sige i den alder. Vi ser jo hvordan de flytter sig, når de kommer i et andet miljø."*(S2, SSB)Ifølge den professionelle kan det således være særligt vanskeligt at vurdere den unges udvikling, da de ofte ser, at den unge udvikler sig rigtig meget, når de kommer i et andet tilbud. I SSB tilskrives denne vurdering af den unges udvikling ikke samme betydning, men fremhæves som særlig kompliceret.

Det er således tydeligt, at der udspiller sig faglige kampe i feltet om, hvordan udviklingen hos den unge kan ses og vurderes. De professionelle bidrager med hver deres erfaringer og faglige værdier, som de bringer med ind i feltet samarbejde, og som derved medfører kamp om magt i feltet. At der eksisterer kampe i feltet om de faglige vurderinger vurderes at bidrage til et vanskeligt samarbejde mellem de professionelle.

Udover de professionelle er de unge ligeledes en centralt del af feltet. De unge har retskrav på at blive inddraget og at deres ønsker og meninger tillægges betydning i samarbejdet. Af idealtypen for det destruktive samarbejde ses dog, at de unge i mindre grad oplever, at deres ønsker tillægges betydning, samt at de oplever sig som passive deltagere i samarbejdet. De unge har således ikke en attraktiv position på feltet og besidder samtidig ikke de kapitalformer, som anerkendes som værdifulde og legitime på feltet. For de unge kan det således være vanskeligt at deltage i kampen om at definere værdier og normer i samarbejdet, og det ses også af interviewet med Jakob, at han trækker sig tilbage i samarbejdet og afventer, hvad de professionelle beslutter, frem for at forsøge at være en del af kampen i feltet

---

DOXA

"Der er vores afdeling og der er BOF. Der sørges for, at sagen bliver overleveret og så går vi videre derfra. De slutter og så starter vi. Ja, sådan er det!"(S1, SSB)

Indenfor ethvert felt, taler Bourdieu om, at der eksisterer en række antagelser eller forestillinger, som ikke diskuteres, men som tages for givet af feltets aktører (Järvinen; s. 378). Af empirien ses, at der i samarbejdet om overgangen fra børnesystemet til voksensystemet eksisterer sådanne regler og adfærd, som opfattes som automatiserede og selvfølgelige. Det indledende citat kan ses som en sådan automatiseret adfærd. Den professionelle konstaterer, at det er sådan samarbejdet fungerer, men giver dog senere udtryk for, at dette ikke er hensigtsmæssigt. Adspurgt til hvorfor de professionelle ikke ændrer denne praksis, svares; *"Det er nok ressourcer. Hvis vi skulle gøre det, som S3 foreslår [opstarte samarbejdet på et tidligere tidspunkt], det ville jo være optimalt, men det ville også koste nogle ressourcer... og noget planlægning."*(S1, SSB)

Der eksisterer således en doxa i feltet om, at de to afdelinger først påbegynder samarbejdet om unge, når de skal overleveres fra en afdeling til en anden. Dette til trods for, at der er enighed

blandt de professionelle om, at det ville være mest hensigtsmæssigt, at samarbejdet blev opstartet på et tidligere tidspunkt. De professionelles passive adfærd kan således forstås som et udtryk for feltets automatiserede og før-refleksive spilleregler og et udtryk for, hvordan de professionelle "plejer" at agere. Bourdieu vil kalde dette for før-refleksive handlinger som følge af doxa (Ibid; 379).

Udover de professionelles opfattelser af, at afdelingerne er tydeligt adskilte og samarbejdet begrænset, indeholder feltet også nogle doxiske antagelser om, at samarbejdet er vanskeligt og præget af faglige uoverensstemmelser. B2 siger; *"Der er jo også en historie om, at vi er uenige om, hvor børnene hører til. Altså det er jo også en af problemstillingerne. De synes, at den unge hører til hos os, og vi synes den unge hører til hos dem. Det har der været meget ballade omkring."*(B2, BOF) Og videre fortæller B2; *"Der er i hvert fald nogle sager, som er strandet, fordi vi synes vi skal af med dem, men ikke har kunnet kommet af med dem."*(B2, BOF) At der eksisterer sådanne doxiske opfattelser i feltet, vurderes at være med til at komplicere samarbejdet mellem de professionelle, idet de professionelle går ind i samarbejdet med disse forudindtagede opfattelser af samarbejdet.

KAPITAL

Bourdieu anvender begrebet kapital til at illustrere de ressourcer, som aktørerne kan besidde og som de bringer med ind i feltet. Hvilke kapitalformer, som tillægges betydning og som opfattes som legitime, kan være forskelligt fra felt til felt, hvorfor Bourdieu fremhæver, at der i feltet kæmpes om at definere de legitime kapitalformer.

Som nævnt i afsnittet om felt eksisterer der faglige uoverensstemmelser om, hvordan det er muligt at vurdere den unges udviklingspotentiale. Der ses endvidere, at de professionelle udviser mistillid til de vurderinger og beslutninger, som træffes af andre afdelinger. SSB tilkendegiver eksempelvis at de modtager unge, som de mener, har modtaget forkerte foranstaltninger i deres barndom. At der eksisterer disse faglige uenigheder kan virke overraskende, da de professionelle alle besidder samme uddannelsesmæssige baggrund og derved samme faglige base. Med Bourdieus begreber kan man sige, at de besidder samme kulturelle kapital på baggrund af deres uddannelsesbaggrund, men at de i praksis har udviklet forskellige faglige værdier og synspunkter. I feltet samarbejde eksisterer der således ikke en homogen opfattelse af den kulturelle kapital, men

en kapitalform, som der kæmpes om at definere. For samarbejdet omkring unge, som skal overgå fra en afdeling til en anden, kan det være særligt udfordrende og føre til konflikter mellem medarbejderne. For de unge kan det endvidere betyde, at der stilles forskellige krav til de dem, ligesom de kan være vidne til konflikterne imellem medarbejderne.

I de professionelles beskrivelser af samarbejdet tillægges økonomiske forhold en betydning. Det fremhæves af de professionelle fra SSB, at unge, som overleveres fra BOF er en væsentlig udgift for SSB, og at udgifterne har været stigende i en årrække. S2 siger herom; *"Og der har diskussionen været, hvorfor fortsætter de ikke bare i de tilbud, de er i og så betaler BOF. Hvorfor skal de overleveres til os?"* (S2, SSB) Og senere siger S2 igen; *"...og så skal vi stå til skideballe, fordi vores udgifter stiger."* (S2, SSB) For de professionelle fra SSB tilskrives økonomisk kapital således stor betydning, idet de oplever udgiftsstigninger og idet de oplever, at udgiftsstigningerne giver anledning til kritik fra ledelsen. I modsætning hertil tilkendegiver en af de professionelle fra BOF, hvordan hun har oplevet, at hun er blevet beskyldt for at ønske at overgive en sag for at spare penge. Herom siger hun; *"og det må jeg sige, sådan tænker jeg faktisk ikke. Men om de gør, det ved jeg ikke, det er i hvert fald noget, som bliver sagt igen og igen..."* (B2, BOF) Den professionelle tilkendegiver, at hun ikke mener, at hun tillægger økonomien en betydning, men hun antyder samtidig, at hun oplever, at de professionelle fra SSB gør. Økonomisk kapital tillægges således ikke betydning for den professionelle i BOF, og man kan samtidig antage, at hun ikke mener at økonomisk kapital bør tillægges betydning for samarbejdet om den unge. Man kan betragte dette som, at hun ikke tillægger økonomien symbolsk kapital, idet hun ikke betragter økonomiske argumenter som legitime i relation til samarbejdet om unge.

I idealtypen for det destruktive samarbejde fremhæves, at der er et meget begrænset samarbejde imellem de professionelle og at der er en uklar rollefordeling i mellem dem. De to afdelinger arbejder adskilt fra hinanden og mødes først, når en ung skal overgå fra en afdeling til en anden. Af empirien ses således, at de professionelle ikke i særlig høj grad gør brug af social kapital i samarbejdet, men at de i stedet arbejder afdelingsvis med sagerne. Der er ikke tradition for at diskutere sagerne med hinanden, førend det er besluttet, hvor en ung skal høre til. I stedet overleveres sagerne og først her opstår diskussion mellem de professionelle. På dette tidspunkt bærer diskussionen præg af forhandlinger om, hvor sagen skal høre til. De professionelle

fremhæver endvidere, at der ikke eksisterer et særligt godt kendskab i mellem afdelingerne. En af de professionelle fra BOF siger eks.; *"altså jeg kan ikke særlig godt sætte ansigt på, hvem der er i SSB, og det giver bare noget andet, hvis man lige løfter røret og snakker"*(B1, BOF).

Den sociale kapital i feltet samarbejdet kan karakteriseres som, at de to afdelingers medarbejdere arbejder individuelt med sagerne, indtil sagen skal overleveres. Den sociale kapital tillægges således ikke væsentlig betydning i det destruktive samarbejde.

I modsætning hertil fremhæves, at det ideelle samarbejde er karakteriseret ved at samarbejdet etableres på et tidligere tidspunkt og at der eksisterer en faglig drøftelse af, hvilken hjælp den unge skal tilbydes. S2 siger; *Altså det [samarbejdet] fungerer godt, fordi man tager dem ud allerede et halvt år, før de bliver 18 år og så laver vi en aftale om, hvad der skal ske fremover, så kan vi arbejde sammen og vi kan få alle de oplysninger, der er, vi kan holde møder med den unge og forældre og planlægge, hvad de har lyst til."*(S2, SSB) S1 supplerer; *"Ja, at man samarbejder om hvad der skulle ske, i stedet for at der er nogen, der sender sager over til nogle andre... I stedet kunne vi jo have sat os sammen og have sagt: lad os prøve at kigge på det"*.(S1, SSB) BOF udtrykker ligeledes, at det ville være en fordel, hvis samarbejdet startede tidligere. S1 siger; *"Vi vil jo egentlig gerne, at vi kunne holde samarbejds møder allerede fra den unge var 16 år og frem, sådan så vi kunne forberede og lave en eller anden form for ensartet sagsbehandling."*(S1, SSB) De professionelle tilkendegiver således, at den sociale kapital i det ideelle samarbejde er kendetegnet ved dialog mellem de professionelle og at dialogen påbegyndes på et tidligere tidspunkt. Den sociale kapital tillægges således symbolsk betydning i det ideelle samarbejde af de professionelle, i modsætning til det destruktive samarbejde, hvor social kapital ikke tillægges væsentlig betydning i samarbejdet.

ANERKENDELSESTEORETISK FORTOLKNING

I begge idealtyper for samarbejdet ses, at den unges oplevelse af anerkendelse er et centralt og afgørende element. Det ideelle samarbejde er karakteriseret ved, at unge oplever sig set og hørt af de professionelle, samt at unge oplever, at deres ønsker og meninger tillægges betydning. I det destruktive samarbejde derimod oplever unge at være en passiv deltager i samarbejdet og at centrale vurderinger og beslutninger træffes hen over hovedet på dem. De professionelle beretter

ligeledes om, hvordan de oplever at deres faglige arbejde og vurderinger ikke anerkendes af andre professionelle, og at der opstår diskussioner/kampe mellem de professionelle om, hvor de unge hører til. I det ideelle samarbejde påbegyndes samarbejdet tidligere, således at planerne for den unge lægges i et samarbejde, hvor faglige vurderinger og synspunkter fra henholdsvis børneafdelingen og voksenafdelingen medtages og tillægges betydning.

Jeg vælger at inddele afsnittet i to dele, henholdsvis de unges og de professionelle oplevelse af anerkendelse/ krænkelser i samarbejdet. Jeg beskæftiger mig som tidligere nævnt alene med to ud af de tre anerkendelsessfærer, idet den sidste, kærlighedssfæren ikke er relevant i forhold til undersøgelsens fokus på samarbejdet i kommunalt regi.

UNGES OPLEVELSE AF ANERKENDELSE OG KRÆNKELSER I SAMARBEJDET

"Altså jeg var jo bare den, der sad i baggrunden, mens de diskuterede. Jeg havde jo ikke rigtig så meget at sige, så jeg sad bare.. og ventede på, hvad de kom frem til." (Jakob)

Citatet fra interviewet med Jakob er godt eksempel på, hvordan de to unge, som er interviewet, oplever samarbejdet med de professionelle. De fortæller om oplevelser af ikke at blive lyttet til, samt at deres meninger og ønsker ikke bliver tillagt betydning i beslutninger om, hvad der skal ske. De fortæller også om erfaringer med professionelle, som har været hjælpsomme og imødekommende, men historier om samtaler og møder, hvor de har oplevet det modsatte, fylder i deres fortællinger.

Af positive historier fortæller Line om en relation til en sagsbehandler, som hun har været glad for. Hun siger; *" Hun er let at snakke med og hun får en til at tænke lidt ekstra over tingene, og hun undersøger det, som vi taler om og vender tilbage.."* Line lægger således vægt på, at sagsbehandleren er let at snakke med, samt at hun vender tilbage, når hun har undersøgt det, de har aftalt. At sagsbehandleren undersøger, hvad de har talt om og vender tilbage til Line, kan således ses som et udtryk for, at Line bliver medinddraget og at deres samtale har en betydning for sagen.

Line fortæller dog samtidig om, hvordan hun i en samtale ikke oplevede sig set og hørt, og at dette førte til stor frustration og vrede hos hende. Hun fortæller; *" første gang jeg møder hende [sagsbehandleren] , så taler vi om, hvad jeg har brug for og sådan. Vi taler om, at jeg skulle til at*

*starte til psykolog og måske psykiater og alt sådan noget om, at alt ikke lige gik så godt... nå, men så er det så, at efter det møde.. altså for det første så kommer handleplanen sådan ca. 3 måneder efter og så får jeg en skrivelse om, at jeg skal være ude d. 1. november. At jeg er blevet udskrevet..."*For Line var det et stort chok, at hun efter samtalen får et brev om, at hun skal flytte, da hun ikke oplevede, at dette var blevet drøftet på mødet. Line fortæller, at hun tværtimod havde en oplevelse af, at de talte om, hvor svært hun havde det og at hun havde behov for psykologsamtaler. Behovet for psykologsamtaler fremgik ifølge Line heller ikke af handleplanen.

Honneth anvender begrebsparret "erkende/anerkende" til at understrege sondringen mellem blot at erkende et andet menneske, og at anerkende. Herved understreges, at anerkendelse er mere end blot at se et andet menneske i fysisk forstand, men at det også forudsætter, at mennesket ses som et individ med en unik personlighed (Honneth 2003; s. 103 & Højlund og Juul 2005; s. 29). Ved at blive synlig i en ikke-visuel forstand opnås en elementær form for anerkendelse, idet mennesket tillægges anseelse og betydning (Honneth 2003; 104). I Jakobs og Lines tilfælde kan man antage, at de oplever sig "usynlige" overfor de professionelle. De er til stede i mødet, men deres synspunkter tillægges ikke betydning og er således "usynlige" i samarbejdet. De erkendes i samarbejdet, men oplever sig ikke anerkendt, som et individ med en værdi. De unge udtrykker endvidere, at de har haft mange skiftende sagsbehandlere, og det er således nærliggende at antage, at det manglende kendskab mellem de unge og professionelle er med til at forstærke oplevelsen af at være usynlig i samarbejdet.

Både Jakob og Line fortæller om, hvordan deres kontaktpersoner har haft positiv betydning for samarbejdet og for deres tilværelse generelt. De fremhæver, at kontaktpersonen kan agere bindeled mellem dem og de professionelle, ligesom de oplever, at kontaktpersonen kan hjælpe og støtte dem. Med udgangspunkt i Honneths sondring mellem at erkende og at anerkende, kan man antage at kontaktpersonerne i højere grad anerkender de unge, som unikke individer med særlige egenskaber, idet de er tættere på dem i dagligdagen og idet de unge oplever at kontaktpersonerne advokerer for deres interesser og synspunkter. Det er derfor også en tydelig frustration for de unge, at skiftet imellem afdelingerne også medfører skifte i kontaktpersoner. De

professionelle udtrykker bevidsthed om dette dilemma og forsøger så vidt muligt at imødekomme dette ved, at kontaktpersonerne kan fortsætte på trods af, at den unge skifter afdeling.

Honneth taler om, at den erfarede uretsfølelse eller uretsbevidsthed, som manglende anerkendelses medfører, bevirker, at mennesker ikke danner forestillinger om et retfærdigt samfund, men at de i stedet udviser en *"meget følsom fornemmelse for krænkelse af moralitetskrav, som forudsættes at være retfærdige"*. (Honneth 2003, s. 56)

I Lines tilfælde kommer uretsfølelsen til udtryk ved vrede og frustration mod den professionelle. Hun fortæller, at hun oplever sig ligegyldig og som en *"tilfældig arbejdsopgave"*. Line siger; *"det ville da være normalt, hvis hun i det mindste lige ringede og sagde, at jeg blev udskrevet"*. For Line var det således særligt ubehageligt for hende, at hun bare fik et brev, frem for at hun blev ringet op og derved havde mulighed for at drøfte det med den professionelle.

I Jakobs tilfælde får man i stedet indtrykket af, at han har affundet sig med vilkårene for samarbejdet, da han ikke udtrykker vrede, men mere ligegyldighed overfor oplevelsen. Jakob siger på et andet tidspunkt i interviewet, at han mener, at grunden til, at han ikke kunne få efterværn, skyldes, at han har fået for meget hjælp i gennem sin barndom og derved brugt for mange af kommunens penge. Jakobs udtalelser kan opfattes som, at han generelt ikke har forventninger til, at systemet kan hjælpe ham og at tildelingen af støtte baserer sig mere på barmhjertighed fra sagsbehandleren frem for reelle rettigheder. Han siger videre om, at han blev videregivet til voksenafdeling fra børneafdelingen; *"Jeg kan huske, at de ikke gad have mig i BOF.. nej, der var ikke andet at gøre end at komme i SSB. BOF ville ikke have mig til jeg blev fx 20 år."* At man må forvente at argumentationen for overleveringen og afslaget på efterværn fra den professionelle har været en anden, end hvad Jakob husker, ændrer ikke ved Jakobs opfattelse af systemet, som vilkårligt og med et fravær af retsregler, som kan beskytte ham.

Honneth taler om, at udover behovet for at blive anerkendt som et moralsk menneske med særlige egenskaber, må mennesket opleve at blive anerkendt som en juridisk person, for at være i stand til at fungere som et socialt vellykket individ. Ifølge Honneth fordrer den retslige anerkendelse, at mennesket anerkendes som et autonomt handlende restsubjekt, som tillægges de samme universelle rettigheder som alle andre, og som på baggrund heraf er i stand til at indgå i en drøftelse heraf. (Honneth 2003; s. 16)

Centralt i de unges fortællinger ses, at de ikke kender til deres rettigheder og muligheder. De husker ikke, om de har fået konkrete skriftlige afgørelser, fx en efterværnsafgørelse og de kender ikke deres muligheder for at få støtte. Særligt i Jakobs tilfælde ses en opfattelse af at hans mulighed for at få støtte afhænger af, hvordan de professionelle kan blive enige om at tildele ham støtte.

De unge er bekendte med klageadgangen over afgørelser, men Line fortæller, at hun ikke har klaget over afgørelser, da hun er bange for, at dette vil medføre, at hendes muligheder for at få støtte forringes. Line udtrykker samtidig frustration over, at der er fejl og mangler i hendes sag. At der er notater, som ikke er skrevet og møder, som ikke er afholdt.

At de unge ikke kender til deres rettigheder eller tør gøre brug af dem, kan ses som et udtryk for manglende retslig anerkendelse. De unge har ikke en oplevelse af, at de, som en del af et retsligt fællesskab, er beskyttet i forhold til vilkårlige og uretfærdige vurderinger fra de professionelles side og de mister herved mulighederne for at realisere deres autonomi. I overgangen fra barn til voksen, hvor der er fokus på, at den unges selvstændighed skal øges og at den unge i højere grad skal have ansvar for eget liv og beslutninger, er dette således særligt problematisk.

De unges erfaring med ikke at blive retsligt anerkendt og opnå socialt værdsættelse fra de professionelle kan medføre, at de unge ikke deltager i samarbejdet, idet de ikke oplever sig budt indenfor i samarbejdet og da de ikke kender til deres rettigheder og krav. Dette er u hensigtsmæssigt for samarbejdet, idet det vanskeliggør, at de unge kan udøve deres autonomi samt indfri de professionelles krav om at være selvstændige og ansvarlige for eget liv.

DE PROFESSIONELLES OPLEVELSE AF ANERKENDELSE OG KRÆNKELSER I SAMARBEJDET

Udover de unges fortællinger om ikke at opleve sig set og hørt i samarbejdet, fortæller de professionelle også om, hvordan de oplever samarbejdet mellem de professionelle som særligt vanskeligt. De oplever, at deres vurderinger og beslutninger ikke anerkendes af andre professionelle og der stilles spørgsmålstegn ved om de faglige vurderinger er korrekte.

"Jeg oplever nogle gange, at de synes, jeg har misforstået lovgivningen."(B2, BOF)Sådan siger en af de professionelle fra BOF omkring hendes oplevelse af samarbejdet med professionelle fra SSB. På et andet tidspunkt fortæller de professionelle fra BOF ligeledes, at de har oplevet, at deres faglige

vurderinger bliver udfordret i samarbejdet og at der bliver stillet spørgsmålstegn til, om det er den rigtige afgørelse, der er truffet. B2 fortæller; *"Jeg har oplevet, at jeg har ringet over til en medarbejder i SSB og sagt, at jeg har den her unge, og jeg forstiller mig, jeg kunne godt tænke mig at invitere dig til en samarbejdsrunde, så I kan vurdere om han er i målgruppen for jer. Jeg vurderer ikke, at han er i målgruppen for os og der oplever jeg, at der bliver stillet spørgsmålstegn til, hvorfor jeg har truffet denne afgørelse"*(B2, BOF). De professionelle fra BOF udtrykker her, at de ikke oplever, at deres faglige vurderinger bliver anerkendt, ej heller at de er fagligt kompetente til at træffe afgørelser i henhold til den lovgivning, som er gældende på deres område.

Med udgangspunkt i Honneths forståelse af anerkendelse i den solidariske sfære, hvor mennesket anerkendes som et individ med særlige kvaliteter, som fællesskabet får positivt udbytte af, kan man antage, at de professionelle fra BOF ikke oplever sig værdsat, men at de i stedet oplever sig krænket, idet deres færdigheder og evner ikke anerkendes i gruppen (Honneth 2003; 18). Honneth taler om at *"værdsettelsen kan have sin baggrund i særlige livsforløb, præstationer, funktioner eller handlinger, som det har udført eller udfører"* (Honneth 2003; 16). I dette tilfælde er der således tale om at de professionelle ikke anerkendes for de funktioner, som de udfører i kraft af deres arbejde.

En af de professionelle fra SSB siger omkring hendes oplevelse af samarbejde med BOF; *"vi oplever faktisk også, at nogle af dem har været fejlanbragt et eller andet sted på nogle forkerte foranstaltninger."*(S1, SSB) Den professionelle giver her udtryk for, at hun har mistillid til de faglige vurderinger, der træffes i en anden afdeling, idet hun har oplevet, at unge i hendes øjne har fået forkert hjælp. Videre udtrykker de professionelle fra SSB, at de oplever, at deres faglige kendskab og viden om socialt udsatte voksne ikke inddrages i planlægningen af indsatser overfor unge, som skal overleveres fra børneafdelingen til voksenafdelingen. De udtrykker her, at de mener, at de kan bidrage med viden, som kan kvalificere indsatserne overfor de unge, men at de ikke inviteres ind til disse drøftelser.

Det ses tydeligt af de professionelles oplevelser, at der i relation til samarbejdet om udsatte unge ikke er tale om gensidig anerkendelse af hinandens faglige kompetencer og funktioner, men at der udspiller sig kampe om, at anerkendes for den rigtige faglige vurdering og den rigtige måde at hjælpe de unge på. Ifølge Honneth er det en central pointe, at anerkendelsen ikke er noget på

forhånd givet, men at det er noget, der kæmpes om (Højlund & Juul; s. 24). Man kan derfor med udgangspunkt i Honneth sige, at de professionelle kæmper indbyrdes kampe om at opnå anerkendelse for den faglige identitet, som de tilskriver sig selv. Og først når den anerkendes af den anden, bliver den virkelig.

At de professionelle ikke oplever sig anerkendt, som faglig kompetente af andre professionelle, medfører, at der opstår irritation og modstand mod hinanden. Af empirien ses også eksempler herpå, da de professionelle fortæller om møder, hvor der opstår uenigheder og konflikter i mellem de professionelle. Under de to interview er det også tydeligt, at de to afdelinger begge har en oplevelse af at samarbejdet ikke fungerer, men at der ikke er enighed om, hvad årsagerne til dette er. Disse uoverensstemmelser og modstanden mod hinanden, medfører helt klart, at samarbejdet omkring de unge forringes, idet det er vanskeligt at nå frem til en fælles plan for den unge.

TVÆRGÅENDE ANALYSE PÅ BAGGRUND AF ANALYSEDEL 2

Jeg vil i dette afsnit foretage en tværgående analyse af, hvorledes de tre teoretiske retninger komplimenterer hinanden eller konkurrerer om at besvare problemformuleringen.

Det er overordnet min vurdering, at de tre teoretiske retninger på hver sin måde bidrager relevant til at besvare problemformuleringen. De organisationsteoretiske analyser peger på, at strukturelle og kulturelle forhold påvirker samarbejdet i mellem de professionelle, og at dette kan bidrage til forklaringer på de professionelles adfærd i samarbejdet. Den organisationsteoretiske analyse, som tager udgangspunkt i Bourdieus begreber kan særligt bidrage med forklaringer på, hvad der er på spil i samarbejdsfeltet og hvilke kapitaler, som på feltet tillægges betydning og symbolsk værdi. Med Bourdieus begreber er det endvidere muligt at betragte de unges position på feltet, herunder hvilke kapitalformer eller mangel på samme, hvormed de kan gøre deres synspunkter gældende på feltet.

De to organisationsteoretiske analyser befinder sig begge primært på meso-niveau og bidrager med strukturelle forklaringer på adfærd i samarbejdet med udgangspunkt i forskellige begreber. Der ses dog nuanceforskelle i to teoretiske perspektiver, som gør, at de på nogle områder kan betragtes som komplementerende. Særligt er det ved hjælp af Bourdieus feltbegreb muligt, at forstå de unges som aktører på feltet, som på samme måde som de professionelle kæmper om

positioner og legitimering af kapitaler på feltet. Analysen viser herved, at de unge besidder en udsat position på feltet og at deres mangel på legitim kapital, gør det vanskeligt at deltage i samarbejdet.

På trods af at de to organisationsteoretiske perspektiver indeholder nuancer, som kan betragtes om komplimenterende, er det dog min vurdering, at de to begrebsapparater overvejende må ses som konkurrerende i forhold til at besvare problemformuleringen. De to teorier indeholder hver især begreber, som forsøger at forklare de samme fænomener. Organisationsteoriens kulturbegreb, som har til hensigt at forklare, hvordan den uformelle kultur påvirker de professionelles adfærd i samarbejdet, kan på nogle måder relateres til Bourdieus doxa-begreb, som ligeledes søger at forklare, hvordan common-sense forestillinger og før-refleksive handlinger har indflydelse på de professionelles vurderinger og adfærd i samarbejdet. På samme måde ses der sammenfald mellem organisationsteoriens strukturbegreb og Bourdieus feltbegreb, som begge interesserer sig for at forklare hvordan strukturelle forhold har påvirkning på de professionelles handlinger og opfattelser af sig selv i forholdet til andre. Særligt økonomiens indflydelse på samarbejdet, som i den organisationsteoretiske analyse betragtes, som en strukturel udfordring, der kan medføre uoverensstemmelser i samarbejdet, forklares i Bourdieus optik med begrebet økonomisk kapital, som på samme måde forklarer, at mangel på økonomisk kapital medfører uoverensstemmelser i samarbejdet. Bourdieus begreb symbolsk kapital kan dog i denne sammenhæng bidrage med en særlig nuance, idet analysen viser, at de professionelle i samarbejdet ikke er enige om, hvorvidt økonomien skal tillægges symbolsk kapital i samarbejdsfeltet.

Den anerkendelsesteoretiske analyse skiller sig ud fra de to ovenstående optikker, idet analysen befinder sig på mikroniveau. Analysen har fokus på, hvordan de unge og de professionelle oplever sig anerkendt/krænket i samarbejdet og hvad dette gør for deres handlinger og adfærd i samarbejdet. Analysen kan ses som komplimenterende, idet de to andre optikker ikke tilstræber at forklare de unges og de professionelles individuelle og subjektive oplevelser og adfærd i samarbejdet. Hvor anerkendelsesteorien forklarer, hvordan det enkelte individ oplever relationen med den anden og hvilken betydning dette har for deres adfærd i samarbejdet, forklarer de to andre optikker i højere grad hvordan strukturen i organisationen opvirker de professionelles

adfærd. Endelig kan anerkendelsesteorien bidrage med en forståelse af de unges oplevelser af samarbejdet, som de to andre ikke kan.

Samlet set kan man således betragte de to organisationsteoretiske optikker, som konkurrerende om at besvare problemformuleringen, idet de i høj grad beskriver de samme fænomener med forskellige begreber. Jeg mener dog, at de to optikker til trods for dette yder et væsentlig bidrag til besvarelsen af problemformuleringen, og at de som nævnt tilføjer nogle særlige nuancer, som er væsentlige. Den anerkendelsesteoretiske analyse er i høj grad komplementær til de to andre, idet analysen forklarer de unges og de professionelles individuelle og subjektive oplevelser i samarbejdet og hvordan disse anerkendelses/krænkelsererfaringer påvirker adfærden i samarbejdet. Denne analyse bidrager ligesom de to andre med væsentlige forklaringer og forståelser, som er relevante for besvarelsen af problemformuleringen.

KONKLUSION

Jeg vil i det følgende afsnit sammenfatte specialet og konkludere på de centrale fund, som er tilvejebragt i analysen. Jeg vil dernæst redegøre for de perspektiverende betragtninger, som konklusionen leder frem til.

Specialets første analysedel havde fokus på at beskrive unges og professionelles oplevelse af samarbejdet. Det var således de konkrete førstepersonsbeskrivelser, som var i fokus og som blev foldet ud. Analysens konklusion peger på, at både de unge og de professionelle har oplevelser med, at samarbejdet om overgangen fra børnesystemet til voksensystemet til tider er vanskeligt. Det blev konkluderet, at de unges erindringer om overgangen bærer præg af kaos, manglende kontinuitet samt at have væsentlige sociale problemer, såsom misbrug, psykiske vanskeligheder, arbejdsløshed osv. De professionelles oplevelser er centreret omkring faglige uoverensstemmelser mellem afdelingerne, manglende kendskab til hinanden samt at økonomiske forhold spænder ben for samarbejdet.

På baggrund af førstepersonbeskrivelserne og som et oplæg til den fortolkende analyse, dannede jeg to idealtyper for samarbejdet, henholdsvis det ideelle samarbejde og det destruktive samarbejde. Idealtypkonstruktionen har til formål at konstruere et mere forenklet og klart billede af oplevelser og adfærd i det empiriske samarbejde, som derved kan anvendes som et analytisk

redskab og som i sammenhæng med de teoretiske begreber kan bygge bro mellem empirien og teorien. Idealtyperne sættes således i spil med teoretiske begreber, og herved bliver det muligt at overskride informanternes umiddelbare skildring af samarbejdet og i stedet sige noget mere generelt om samarbejdet. På baggrund af idealtyperne udvalgte jeg tre teoretiske perspektiver, som jeg fandt, kunne medvirke til at belyse og forklare oplevelsen af samarbejdet på forskellig vis og med fokus på forskellige niveauer. Den teoretiske fortolkende analyse udgør således delanalyse 2.

I delanalyse 2 fandt jeg med organisationsteorien, at de to samarbejdende afdelinger er præget af en høj grad af professionalisering og at der er udviklet en form for specialistkultur, hvor interessen og kendskabet til andres arbejdsområder og lovgivningsmæssige ramme er begrænset. I det destruktive samarbejde medfører dette, at der opstår uenigheder og mistillid til andre professionelles arbejde, hvilket kommer til udtryk i ubehagelige samarbejds møder og forsinkende sagsbehandling. I analysen ses endvidere, at der eksisterer en svag samlet organisationskultur, men at afdelingerne i stedet er optaget af egne interne faglige værdier og antagelser. I det destruktive samarbejde er det karakteristisk, at der er meget lidt personligt kendskab i mellem medarbejderne i de to afdelinger, og der eksisterer en klar opfattelse af "dem og os". Der ses eksempler på, at der er dannet stereotype forestillinger om medarbejdere i andre afdelinger, hvilket præger de professionelle tilgang og indstilling til samarbejdet på en uhensigtsmæssig måde.

I modsætning til det destruktive samarbejde, bærer det ideelle samarbejde præg af, at der er en klar struktur for samarbejdet, som imødekommer koordinationsproblemerne ved, at de professionelle besidder en fælles viden og kompetencer, som de kan trække på i samarbejdet. Organisationskulturen bærer præg af at være samlende og at de professionelle har et kendskab til hinanden, hinandens arbejdsområder og lovgivningsmæssige rammer.

Ved hjælp af Bourdieus begrebsapparat kan det konkluderes, at der eksisterer 4 centrale felter, som har indflydelse på samarbejdet og som indeholder hver deres regelsæt, normer og værdier. Heraf udgør selve samarbejdet et selvstændigt felt, hvor de professionelle og de unge deltager med hver deres erfaringer og værdier. Af feltanalysen kan det konkluderes, at der i det destruktive samarbejde eksisterer kampe mellem de professionelle om retten til at definere magt samt

legitime kapitalformer på feltet. Der udspiller sig en kamp om at definere den "rigtige" faglige vurdering i samarbejdet, som eksempelvis kommer til udtryk i vurdering af den unges udviklingspotentiale. Der eksisterer en doxa i feltet om, at samarbejdet først påbegyndes kort tid inden den unge skal overgå fra en afdeling til en anden, hvilket gør, at de professionelle ikke tager kontakt til hinanden før dette. De professionelle agerer, som de "plejer" på trods af, at de egentlig finder det uhensigtsmæssigt for samarbejdet og for den unge. Med udgangspunkt i Bourdieus kapital-begreb bliver det tydeligt, at de professionelle ikke tilskriver de samme kapitalformer værdi og legitimitet. På trods af samme uddannelsesbaggrund ses, at de professionelle har udviklet forskellige faglige forståelser, hvilke de kæmper om at gøre legitime på feltet. Ligeledes kan konkluderes, at der eksisterer forskellige opfattelser af, hvilken betydning mængden af økonomisk kapital har på feltet samt om dette er en kapitalform, som kan opfattes som legitim. Analysen kan endelig konkludere, at de unges manglende besiddelse af kapital medfører, at de får en udsat position i samarbejdet og at deres synspunkter og ønsker ikke tillægges betydning.

Det sidste teoretiske perspektiv bidrager med relevante forklaringer på de unges og de professionelles oplevelser og adfærd på baggrund af deres anerkendelses/krænkelsererfaringer i samarbejdet. For de unges vedkommende kan konkluderes, at de i det destruktive samarbejde ikke oplever at blive socialt værdsat. Deres meninger og ønsker tillægges ikke betydning i sagsbehandlingen, ligesom de har en erfaring for, at de bliver usynlige i samarbejdet. Det kan konkluderes, at de unge ikke har en oplevelse af at være retsligt anerkendt og derved en del af et retsligt fællesskab, som beskytter dem mod vilkårlighed og uretfærdighed. De unge er usikre på deres rettigheder og tør endvidere ikke gøre brug af eksempelvis klageadgangen, idet de er bange for, at det har negative konsekvenser. For de unge medfører den manglende anerkendelse, at de bliver frustrerede og mister troen på, at systemet vil dem det godt. Der ses således eksempler på, at de unge trækker sig og forholder sig passivt i samarbejdet samt det modsatte, at de udvikler en vrede mod systemet. For de professionelle gør det sig gældende, at der ikke ses en gensidig anerkendelse af hinandens faglige styrker og kompetencer, men at der i stedet kæmpes om at opnå anerkendelse for den faglige identitet, som de tilskriver sig selv. Manglende anerkendelse medvirker for de professionelle, at de har en modstand og irritation mod samarbejdet med den anden afdeling, hvilket medfører at samarbejds møder bliver konfliktfyldte og ubehagelige.

Afslutningsvist kan det således konkluderes at det destruktive samarbejde bærer præg af at overgangen fra børnesystemet til voksensystemet såvel for unge som professionelle opleves vanskelig, konfliktfyldt og med manglende kontinuitet. Der ses faglige uoverensstemmelser, som følge af en høj grad af professionalisering og specialisering i organisationen, hvilket medfører manglende interesse og kendskab til andre fagområder. Samarbejdet bærer præg af faglige kampe mellem de professionelle om det "rigtige" faglige vurdering, ligesom at strukturelle forhold og økonomisk kapital bidrager til at vanskeliggøre samarbejdet om overgangen. De unge bliver usynlige i samarbejdet og anerkendes ikke som et individ med rettigheder og værdi for fællesskabet. Dette medfører vrede og passivitet i samarbejdet. De professionelle oplever ligeledes ikke at de anerkendes af den anden professionelle som et fagligt kompetent individ, hvilket fører til modstand og modvilje mod den anden professionelle.

Det ideelle samarbejde kan i modsætning til ovenstående betragtes, som en kontinuerlig og lang proces, hvor de professionelle i samarbejde med hinanden og den unge lægger fremtidsplaner for de unges overgang. Samarbejdet er præget af faglige overensstemmelser, hvor de professionelle er enige om, hvilken hjælp den unges skal tilbydes fremadrettet. De professionelle oplever sig som en del af samme organisation med dertilhørende kultur, værdier og normer, og trækker på det samme vidensgrundlag i deres faglige arbejde. De unge oplever sig inddraget og anerkendt, gør brug af deres juridiske rettigheder og oplever at deres meninger og ønsker tillægges betydning.

De to ovenstående idealtyper, som jeg nu har konkluderet på, er udtryk for forenklinger og således rene og ideelle eksponenter for en særlig adfærd. Det er således ikke at betragte som det levede liv og derved det samarbejde som ses i empirien. Idealtyperne giver dog anledning til at reflektere over, hvordan den sociale praksis kan bevæge sig fra det destruktive samarbejde og i retning mod det ideelle samarbejde, hvilket jeg vil diskutere i specialets afsluttende perspektiverende kapitel.

PERSPEKTIVERING

Undersøgelsens fund og konklusioner kan anvendes til at få en forståelse af, hvad der er på spil i samarbejdet, herunder hvordan professionelles og unges adfærd påvirkes af såvel strukturer som oplevelsen af at blive anerkendt i mødet. Undersøgelsen kan således bidrage med viden om samarbejdet i den konkrete organisation, som har været omdrejningspunktet i undersøgelsen og

kan endvidere bidrage med viden, som kan supplere den viden og empiri, som allerede eksisterer på området og som blev præsenteret i litteraturstudiet.

Undersøgelsen kan anvendes som afsæt for drøftelser af organiseringen af samarbejdet om unge, som skal overgå fra børneafdelingen til voksenafdelingen, ligesom den inviterer til drøftelser af, hvordan arbejdet tilrettelægges således, at de unge i højere grad bliver synliggjorte og derved bliver en aktiv medspiller i samarbejdet og i planlægningen af deres fremtid.

Undersøgelsen giver ikke svar på, hvordan arbejdet skal organiseres, ligesom den ikke frembringer en opskrift på hvordan unge og professionelle i højere grad kan opleve sig anerkendt. Derimod bidrager undersøgelsen med praksisnære beskrivelser af, hvordan samarbejdet opleves af parterne, og ved hjælp af de teoretiske analyser giver den også forklaringer på, hvorfor samarbejdet opleves, som det er tilfældet.

For de unges vedkommende er det et opmærksomhedspunkt i forhold det sociale arbejdes praksis, at de unge ikke udgør en synlig part i samarbejdet. Faglige uoverensstemmelser mellem de professionelle fylder dagsordnen på overleveringsmøder og samarbejds møder, ligesom de unge ikke kan se at deres synspunkter og ønsker er til stede i det skriftlige materiale. Med udgangspunkt i dette er det centralt, at de professionelle i kommunerne overvejer hvordan indsatsen tilrettelægges på en måde, så de unge bliver en mere aktiv medspiller i samarbejdet og således oplever sig anerkendt i samarbejdet. Her kan undersøgelsens resultater bidrage med de unges oplevelse af, at kendskabet til den professionelle og forlængelse af de unges kontaktpersoner bidrager positivt til samarbejdet.

Som nævnt i litteraturstudiet er der i nogle kommuner afprøvet en samarbejdsmodel, som ifølge evalueringerne peger på, at det er muligt at komme nogle uoverensstemmelser til livs ved at afholde hyppige møder allerede fra den unge er 16 år, men at der trods dette fortsat eksisterer samarbejds vanskeligheder imellem afdelingerne (Jacobsen et al, 2013). En del af de uoverensstemmelser, som peges på i undersøgelsen, vil muligvis kunne undgås ved at afdelingerne mødes oftere og at samarbejdet påbegyndes tidligere. Dog vil der fortsat være kulturelle og

strukturelle forskelligheder i mellem de to afdelinger, ligesom at de to afdelinger har forskellige teoretiske antagelser om arbejdet med unge. I tilrettelæggelse af indsatsen er det således relevant at være opmærksom på disse forskelligheder i organisationen, såfremt man ønsker at unge skal opleve mere sammenhængende og kontinuerlige overgange i mellem de to systemer.

LITTERATURLISTE

Andersen, Signe Hald (2010); *Når man anbringer et barn – årsager, effekter af anbringelsesforanstaltninger og konsekvenser*. Rockwool Fondens Forskningsenhed. Syddansk universitets Forlag.

Andersen et al. (2011)

Donkoh, C., K. Underhill & P. Montgomery (2006): *Independent Living Programmes for Improving Outcomes for Young People Leaving the Care System*. *Cochrane Database of Systematic Reviews*,

Bakketeig & Backe-Hansen (2008); *Forskningsskunnskap om ettervern*. NOVA Rapport 17/2008. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.

Brinkmann & Tanggard (2010) *Kvalitative metoder – en grundbog*. 2. udgave, Hans Reitzels Forlag

Bengtsson, T. et al. (2009) *Kortlægning af kommunernes foranstaltninger til udsatte unge*. SFI.

Brydov, Louise (2013) *Ungdommen sat i system*. Speciale på den sociale kandidatuddannelse, AAU.

Bømler, Tina (2012); *Fra specialisering – og tilbage til specialisering. Organisering af socialt arbejde i kommunerne efter kommunalreformen*. I: *Uden for nummer, nr. 24, 13. årgang*. Dansk Socialrådgiverforening.

Caswell, Dorte (2005); *Handlemuligheder i socialt arbejde – et casestudie om kommunal frontlinjepsikis på beskæftigelsesområdet*. PH.D.-afhandling, Institut for samfundsvidenskab & Erhvervsøkonomi. AKF forlaget.

Christoffersen, Mogens Nygaard; Hestbæk, Anne-Dorthe; Lindemann, Andreas; Nielsen, Viebeke Lehmann (2005); *Nye regler for udsatte børn og unge – Ændringer i Serviceloven 2001, Delrapport*. SFI.

Danermark (2002) i Caswell, Dorte (2005); *Handlemuligheder i socialt arbejde – et casestudie om kommunal frontlinjepsikis på beskæftigelsesområdet*. PH.D.-afhandling, Institut for samfundsvidenskab & Erhvervsøkonomi. AKF forlaget.

Ejrnæs, Morten (2006); *Faglighed og tværfaglighed. Vilkaerne for samarbejdet mellem pædagoger, sundhedsplejerske, lærere og socialrådgivere*. 2. udgave, 1. oplæg. Akademisk Forlag.

Honneth, Axel, redigeret af Willig, Rasmus(2003); *Behovet for anerkendelse*. Hans Reitzels Forlag, 1. udgave, 5. oplæg.

Højlund, Peter & Juul, Søren (2005); *Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde*. Hans Reitzels Forlag, 1. udgave, 1. oplæg.

Jakobsen, Turf Böcker; Luckow, Stine; Langhede, Anders og Pejtersen, Jan Hyld (2013); *Bedre overgange for udsatte unge. Midtvejsevaluering af efterværnsinitiativet "Vejen til uddannelse og beskæftigelse"*. SFI.

Jakobsen, Turf Böcker, Hammen, Ida & Steen, Lena (2010); *Efterværn – Støtte til tidligere anbragte unge-. Midtvejsevaluering af forsøg med efterværn under handlingsprogrammet "Lige muligheder"*. SFI

Jacobsen, Dag Ingvar & Thorsvik, Jan (2008); *Hvordan organisationer fungerer – Indføring i organisation og ledelse*. Hans Reitzels Forlag, 2. udgave, 3. oplæg.

Jacobsen, Michael Hviid, Lippert-Rasmussen, Kasper & Nedergaard, Peter (2010); *Videnskabsteori – i statskundskab, sociologi og forvaltning*. Hans Reitzels Forlag, 1. udgave, 1. oplæg.

Jensen, Peter & Malmberg, Ester (2003); *Metoder i indsatsen, Udsatte unge - et arbejdsmarkedsperspektiv. Modelkommuneprojektet 1999-2002 – hæfte 2*. CABI

Juul, Søren & Petersen, Kirsten Bransholm (red.)(2012); *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – en indføring*. 1. udgave, 1. oplæg. Hans Reitzels Forlag

Järvinen, Margaretha i Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo (2013); *Klassisk og moderne samfundsteori* Hans Reitzels Forlag, 5. udgave, 1. oplæg.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009); *Interview – Introduktion til et håndværk*. Hans Reitzels Forlag, 2. udgave, 1. oplæg.

Mølholt, Anne-Kirstine; Stage, Sofie; Pejtersen, Jan Hyld & Thomsen, Pia (2012); *Efterværn for tidligere anbragte unge – En videns- og erfaringsopsamling*. SFI.

Nikolajsen, E. & Svendsen, V. L. (2011) *Samtaler med unge – Overgange og brobygning*, Forskningscenter for Socialt Arbejde, Metropol

Olsen, Egelund og Lautsen (2011); *Tidligere anbragte som unge voksne*, SFI

Olsen, Henning (2002); *Kvalitative kvaler – kvalitative metoder og danske kvalitatives undersøgelsers kvalitet*. Akademisk Forlag A/S.

Ramian, Knud (2003); *Praksisforskning som læringsrum i det sociale arbejde*. Uden for nummer, 4. årgang, nr. 7.

Rådet for Socialt udsatte "Man føler sig som en tennisbold, der bliver kastet rundt i systemet", 2013. http://www.udsatte.dk/dyn/resources/Publication/file/4/54/1369307667/udsatte-haefte2013_webversion.pdf

---

STATISTIK OG LOVE

Lov om Social Service: LBK nr 1023 af 23/09/2014

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=164215>

Beskæftigelsesministeriet, *Kontakthjælpsreformen* 2013

<http://bm.dk/da/Beskaeftigelsesomraadet/Flere%20i%20arbejde/Kontanthjaelpsreform/Hovedelementer%20i%20reformen.aspx>

Ankestyrelsen (2012); *Anbringelsesstatistikken 2012*. www.ast.dk

www.Jobindsats.dk

ARTIKLER

Sofie Tohl; *Unge anbragte lades i stikken af kommunerne*. Information d. 22.08.12

<http://www.information.dk/308769>

Andersen, Iver Houmark; *Kommunerne opgiver flere og flere unge*. Ugebrevet A4 21.08.12

http://www.ugebreveta4.dk/kommunerne-opgiver-flere-og-flere-unge_14268.aspx